

Mari S. Kannelønning

Tid og tillit

— om bibliotekutvikling og forskningsstøtte

**Masteroppgave 2018
Master i bibliotek — styring og ledelse**

OsloMet – Storbyuniversitetet, Institutt for Arkiv- bibliotek- og informasjonsfag

Sammendrag

Målet med denne masteroppgaven har vært å komme med et konstruktivt bidrag til hvordan UH-bibliotek kan styrke sin relevans for dagens forskere. Ut fra en kvalitativ tilgang, identifiserer denne oppgaven tre sentrale grunnprinsipper for utviklingen av forskningsstøtte: forskningsstøtten må avhjelpe tidsklemma mange forskere befinner seg i, den må tilføye konkret verdi for forskningsarbeidet og utførelsen av støtten må leve opp til forskernes forventninger — tillit er her et nøkkelbegrep. Videre fremheves syv satsningsområder som kan ha verdi for forskernes arbeid blant annet fordi de bidrar til effektivisering. Disse er relatert til tre allerede etablerte bibliotekoppgaver og fire nyere og mindre etablerte. I tillegg til grunnprinsippene og satsningsområdene presenteres fire forutsetninger som må være på plass for at forskningsstøtten også skal oppleves som relevant. Her handler det om å etablere relasjoner til forskerne, om profesjonalisering av bibliotekarrollen på spesifikke områder, jobbe med synliggjøring av tjenestene rettet mot forskere og sørge for hensiktsmessig organisering av forskningsstøttearbeidet.

Summary

This thesis examines how university libraries can develop relevant research support services for today's researchers. Using a qualitative approach, the study identifies three principles for the development of research support: the services must help the researchers save time, they must add value to the research process, and librarians must provide the services in a way that meets researchers' expectations — trust is a key concept in this context. Furthermore, this study highlights seven focus areas that might be of particular value to researchers primarily because they contribute to efficiency. These are related to three already well-established library services and four newer and less established ones. In addition to the principles and the focus areas for the development of relevant research support, certain conditions must be in place for the services to be perceived as relevant. Specifically, librarians must establish relations with the researchers, they need to professionalize their role in specific areas, the research support services must be promoted towards researchers, and the work involved in providing research support must be organized in an expedient manner.

Forord

Som med mye av forskningsarbeidet til mine informanter, har også deler av denne masteroppgaven tatt form gjennom relasjoner til andre mennesker. Disse fortjener en stor takk. Den første jeg vil takke, er min gode kollega Ingjerd Legreid Ødemark som bidro til at oppgaven ble skutt godt i gang. Tusen takk for at du var med på mye av empiriinnamlingsreisen og som medarrangør av verdenskafeen på UH-bibliotekkonferansen Virak 2017. Takk også til Hanne Rennesund Tallaksen som bidro som medfasilitator på Virak og som notatskriver under fokusgruppen. Det er flere gode kollegaer å takke — Gry, Guro, Hanne Sofie og alle dere andre: tusen takk for forståelsen og mange motiverende ord underveis! Takk til min sjef, Lars Egeland, for at du sier ja og lar meg få lov til å prøve. Takk for at du ser verdien i det jeg gjør — det motiverer. En (sol)hilsen og takk til min veileder Sunniva Evjen, takk for mange interessante samtaler og innspill!

Tusen, tusen takk til min kloke og ytterst tålmodige mann. Uten deg hadde det jo ikke gått i det hele tatt. Du har ikke bare vært primær husordner og matlager, du har også tatt deg tid til å diskutere oppgaven min underveis. Du er raus. Til sist, men ikke minst, Max og Rut: takk for at dere har vært så tålmodige! Nå skal det danses, spises is og ses på fotballkamp — jeg gleder meg!

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	5
2	Problemstilling og avgrensning.....	7
3	Relevant forskning.....	9
3.1	Endringer i UH-sektoren og konsekvenser av disse	9
3.2	Forskningsstøtte og bibliotek	10
3.3	Forskeres behov og ønsker til forskningsstøtte	13
3.4	Bibliotekarens rolle og kompetanse.....	15
3.5	Oppsummering	18
4	Forskningsdesign.....	20
4.1	Fremgangsmåte for fase 1	21
4.1.1	Om Institusjonell Etnografi (IE).....	22
4.1.2	Utvalgte konsepter og begreper i IE.....	23
4.1.3	Analysemomentet i IE.....	25
4.2	Sikring av funnernes pålitelighet	25
4.3	Metodevalg	27
4.3.1	Intervju – fase 1.....	27
4.3.2	Verdenskafé – fase 2	29
4.3.3	Fokusgruppe – fase 3.....	30
4.4	Analysearbeidet	31
4.4.1	Intervjuene	31
4.4.2	Verdenskafeen.....	32
4.4.3	Fokusgruppen.....	33
4.5	Enkelte refleksjoner til prosessen	33
5	Presentasjon av funn.....	34
5.1	Funn fra intervju - forskernes historier	35
5.1.1	Tid og effektivitet.....	35
5.1.2	Tillit og nettverk.....	37
5.1.3	Støttefunksjoner – holdninger og behov.....	38
5.2	Bibliotekansatte om relevant forskningsstøtte.....	39
5.3	Forskerne om egen arbeidssituasjon og relevant forskningsstøtte	42
5.3.1	Respons på forskerhistoriene.....	42
5.3.2	Forskernes diskusjon av bibliotekarutsagn.....	44
6	Diskusjon	47

6.1	Overordnede grunnprinsipper for utviklingen av forskningsstøtte.....	47
6.1.1	Grunnprinsipp 1: Avhjelpe tidsklemma	48
6.1.2	Grunnprinsipp 2: Tilføye konkret verdi	49
6.1.3	Grunnprinsipp 3: Leve opp til forventningene	49
6.2	Relevant forskningsstøtte — satsningsområder	50
6.2.1	Satsningsområder: de allerede etablerte	51
6.2.2	Satsningsområder: de mindre etablerte	54
6.3	Forutsetninger for relevant forskningsstøtte.....	57
6.3.1	Nærhet og relasjon	57
6.3.2	Profesjonalisering.....	58
6.3.3	Synliggjøring av forskningsstøtte	59
6.3.4	Organisering av forskningsstøttearbeidet	59
6.4	Oppsummering og avsluttende refleksjoner.....	60
7	Avslutning.....	61
7.1	Perspektiver	63
8	Litteraturliste	65
9	Vedlegg.....	67

«It is clear that as the nature of research within our institutions changes, so must the role of the library in supporting research.» (Auckland, 2012, s. 1)

1 Innledning

Som et ledd i å gjøre Norge til en konkurransedyktig kunnskapsnasjon, har universitets- og høgskolesektoren (UH-sektoren) i løpet av de siste årene gjennomgått ulike politisk initierte reformer og tiltak. Studieforløp er strammet opp, det er innført resultatbasert finansiering, forsknings- og utdannelseinstitusjoner er slått sammen og høyskoler er akkreditert som universitet. Sammen med de siste tiårenes teknologiutvikling, har disse initiativene hatt stor påvirkning på arbeidshverdagen til studenter og ansatte i sektoren.

For de vitenskapelig og faglig ansatte i UH-sektoren som også jobber med forskning har eksempelvis innføringen av publiseringskrav og tellekantsystemer bidratt til et annet arbeidspress og -fokus. Samtidig har økt digital tilgang til kunnskapskilder, nye digitale arbeidsverktøy og de mange kommunikasjonsmulighetene internett gir vært med til å forenkle og effektivisere deler av arbeidet, men også til å øke arbeidsmengden. Alt dette har endret måten forskere arbeider på, hvordan de prioriterer oppgaver og hvordan de forholder seg til omgivelsene sine. Det har med andre ord oppstått nye normer og verdier i arbeidet med forskning. En av disse er at det å være en god forsker i dag er sterkt knyttet til det å publisere. Forskere skal både ha fokus på kvantitet ved å publisere mest mulig og på kvalitet ved at det de produserer utmerker seg — to ikke nødvendigvis forenlige verdier. Økt fokus på kvantitet i publisering betyr for mange forskere mindre tid til faktisk forskning, noe som igjen har konsekvenser for forskningskvaliteten. En problematikk som ofte er debattert av forskere i løpet av de siste årene og for nylig aktualisert med Dag O. Hessens bok *Sannhet til salgs - Et forsvar for den frie forskningen* (2018). Den seneste tidsbrukundersøkelsen blant vitenskapelig og faglig ansatte i UH-sektoren, tegner også et bilde av lange arbeidsdager, manglende tid til forskning og bekymring for forskningskvaliteten (Gunnes, 2018).

Forskeres endrede tanke sett, arbeidsmetoder og -verktøy har naturlig nok også påvirket deres bruk av og behov for universitets- og høyskolebibliotekene (UH-bibliotekene). For å tilpasse seg de ulike endringene i omgivelsene har UH-bibliotekene på sin side fokusert mer og mer på tjenester rettet mot forskere. I løpet av de siste årene er det for eksempel utviklet ulike tjenester knyttet til systematiske litteratursøk, Open Access publisering og

forskningsformidling. Bibliotekene er slik i bevegelse og jobber for å være relevante for omverdenen — en utviklingsretning som på mange måter er definert av bibliotekene selv.

Går man på jakt etter generelle krav eller oppdrag UH-bibliotekene skal oppfylle, er noe av det nærmeste man kommer en konkret formulering en merknad i studietilsynsforskriften fra 2017: «*Med infrastruktur menes egnede lokaler, utstyr, bibliotek tjenester, administrative og tekniske tjenester, tilstrekkelige og egnede IKT-ressurser, nettstøtte, egnet læringsplattform etc. som understøtter studentens læring og læringsmiljø og den faglig ansattes undervisning og forskning og/eller kunstneriske utviklingsarbeid og faglige utviklingsarbeid*»

(Kunnskapsdepartementet, 2017). Mer presist beskrives ikke kravene til

bibliotekvirksomheten i UH-sektoren. Det vil si at hva et UH-bibliotek skal og kan være, er relativt bredt definert. Satt på spissen vil det også si at UH-institusjonenes relevansoppfattelse av biblioteket kan ha betydning for bibliotekenes fremtidige legitimitet. For å sikre eksistensberettigelsen i årene fremover kan det med andre ord være nødvendig for bibliotekene å styrke relevansen ved å utvikle tjenester tilpasset behovene i dagens UH-sektor. Noe som igjen krever at bibliotekene har en innsikt i samme.

Behovet for en utvikling tilpasset omverdenen er også noe Universitets- og høskolerådets bibliotekutvalg (UHR B) har satt fokus på. I 2015 utarbeidet de rapporten *Bibliotek i universitets- og høskolesektoren - utvikling, roller og oppgaver* til Kunnskapsdepartementet. Om forskningstjenester skriver de blant annet:

«UH-bibliotekenes største utfordring er å levere forskningstjenester som oppleves som relevante og tidsbesparende, og som gir merverdi til forskningen ved egen institusjon i takt med endringene i

- forskningsprosesser
- høyere utdanning
- informasjons- og kommunikasjonsteknologi.

UH-bibliotekene må utvikle sine tjenester forankret i den beste forskningen innenfor bibliotek- og informasjonsvitenskap.»

(Universitets- og høskolerådets bibliotekutvalg, 2015, s. 8).

UHR-B fremhever her at utviklingen av forskningstjenester også må ta utgangspunkt i forskning innenfor bibliotekfeltet for å sikre relevans. Denne masteroppgaven, som avslutter en erfaringsbasert mastergrad, skal ses som et bidrag til en slik forskningsbasert utvikling av

UH-bibliotekenes arbeid med forskningsstøtte. Et mål som også er motivert av et ønske om å bidra konstruktivt til utviklingsarbeidet på UH-bibliotek generelt og min egen arbeidsplass, universitetsbiblioteket på OsloMet — storbyuniversitetet, spesifikt.

2 Problemstilling og avgrensning

Med utgangspunkt i tematikken skissert over, vil jeg undersøke hva et relevant UH-bibliotek kan være for forskere¹ og hvilke retninger dette peker ut for utviklingsarbeidet i bibliotekene. Dette vil jeg gjøre ved å ta utgangspunkt i følgende problemstilling:

Hvordan kan UH-bibliotekene styrke sin relevans for dagens forskere?

For å besvare denne overordnede problemstillingen vil jeg arbeide og strukturere oppgaven ut fra tre underspørsmål. Før jeg presenterer disse vil jeg kort redegjøre for enkelte tematiske avgrensninger og bakgrunnen for valget av nettopp disse underspørsmålene.

Som innledningen og den overordnede problemstillingen indikerer vil jeg fokusere på forskerne som brukergruppe av biblioteket. Dette vil jeg gjøre fordi det særlig er systemet rundt dem som har endret seg drastisk i løpet av 2000-tallet, men også for å tilpasse studiet til rammene av en masteroppgave. For å avgrense studiet ytterligere, har jeg også valgt å avgrense til å fokusere på forskere fra OsloMet (tidl. Høgskolen i Oslo og Akershus, HiOA).

Som jeg var inne på innledningsvis, er det nødvendig å ta utgangspunkt i en kjennskap til de potensielle brukerne for å utvikle tjenester som understøtter deres reelle behov. For å få en slik kjennskap til forskerne som brukergruppe mener jeg at det er nødvendig å også involvere dem i prosessen og få dem til å sette ord på hva et relevant bibliotek kan være for dem. Til dette er det noen utfordringer knyttet til taus kunnskap som jeg vil forsøke å imøtekomme. I tråd med Polanyis kjente sitat: «[...] vi kan vite mer enn vi kan si» (Polanyi, 2000, s. 16), mener jeg at den tause kunnskapen som er knyttet til forskernes arbeid, utfordrer forskernes mulighet til å sette ord på hva som egentlig er relevant for dem. For å få en kunnskap om forskeres behov er det med andre ord ikke nødvendigvis tilstrekkelig å spørre dem direkte om hva de vil ha eller trenger, vi må også se på hva de rent faktisk gjør og i den forbindelse har behov for. Men fordi måten vi mennesker gjør ting på raskt kan endre seg, for eksempel ved

¹ Etersom de fleste vitenskapelig og faglig ansatte i UH-sektoren ikke utelukkende arbeider med forskning, men også veileder og underviser studenter mm., kan bruken av betegnelsen *forsker* virke noe upresis. Jeg vil likevel bruke forskerbetegnelsen videre i denne oppgaven for å understreke at det er forskningsdelen av de vitenskapelig og faglig ansattes arbeid som er i fokus.

innføring av ny teknologi, er det nødvendigvis heller ikke nok å studere forskeres aktuelle adferd. Slik jeg ser det, er det i en utviklingssammenheng mer relevant å oppnå forståelse for hva som påvirker dagens adferd — *hvorfor* gjør forskerne som de gjør? Dette ut fra tanken om at det som påvirker adferden kommer fra selve systemet som UH-sektoren styres etter, forskernes institusjonelle kontekst, og at dette ikke endres like raskt som konkret adferd. Det vil si at tjenester som er utviklet for å avhjelpe utfordringer som stammer fra systemet rundt forskerne, kan vise seg å være relevante over lengre tid enn om det tas utgangspunkt i adferden man kan se her og nå.

En kunnskap om det som påvirker forskernes arbeidssituasjon vil i tillegg kunne formidles tilbake til forskerne. På denne måten kan de få et innblikk i de aspektene de ikke umiddelbart kan sette ord på — det de vet, men ikke nødvendigvis kan si — og dermed gjøre dem i bedre stand til å uttrykke hva de har behov for i arbeidshverdagen sin. For at forskerne deretter skal kunne relatere egne behov til bibliotekets tilbud og tjenester, ser jeg også et behov for å ta i bruk noen rammer de kan navigere innenfor og som samtidig kan sette i gang artikuleringen av relevant forskningsstøtte. For å ha et råmateriale forskerne kan modellere ut fra, i stedet for at de skal modellere noe ut fra egen forforståelse eller ingenting, vil jeg derfor også snakke med bibliotekansatte og få dem til å sette ord på hva de mener er et relevant bibliotek for dagens forskere. Også for dem vil jeg presentere kunnskapen om forskernes arbeidssituasjon, som dermed kan danne grunnlag for deres refleksjoner og innspill.

De følgende underspørsmålene representerer hver sin fase i en lineær forskningsprosess. Det vil si at kunnskapen som genereres i den første fasen tas med videre og brukes som utgangspunkt og bakgrunn for den neste. På samme måte vil resultatene fra både den første og den andre fasen tas med videre og danne utgangspunkt for den siste. Det vil også si at besvarelsen av underspørsmålene vil brukes til å strukturere arbeidet som leder opp til diskusjonen og besvarelsen av den overordnede problemstillingen.

1. *Hvordan ser forskernes arbeidssituasjon ut i dag og hva er det som påvirker den?*
2. *Hvordan mener bibliotekansatte at biblioteket og bibliotekarene kan bidra til forskernes arbeid?*
3. *Hvordan mener forskere ved OsloMet at biblioteket og bibliotekarene kan bidra til deres arbeid?*

3 Relevant forskning

I det følgende vil jeg se nærmere på tidligere forskning som er relevant for denne oppgaves tematikk. Først vil jeg kort ta for meg ulike endringer som har skjedd i UH-sektoren og hvilke konsekvenser disse har hatt på arbeidssituasjonen til dagens forskere. Deretter vil jeg komme inn på hva forskningsstøtte fra biblioteket i dag typisk består av, hvilke behov og ønsker dagens forskere har til forskningsstøtte og hvilke roller og kompetanser bibliotekarere som jobber med forskningsstøtte ofte har.

3.1 Endringer i UH-sektoren og konsekvenser av disse

I løpet av de seneste årtiene har UH-sektoren verden over gjennomgått store endringer. UH-sektoren har vokst — antall studenter og studietilbud har økt. Samtidig har ledelsesformer som new public management med styringsprinsipper som målstyring og markedsorientering, vunnet frem og endret synet på hvordan høyere utdannelseinstitusjoner skal organiseres og styres. Begge deler har medført store endringer i fokuset for og sammensetningen av forskeres arbeidsoppgaver og ikke minst arbeidsmengden (Kyvik, 2013; Shin & Jung, 2014). Noen av konsekvensene av denne utviklingen er at de har fått flere studenter å forholde seg til både i undervisnings- og veiledningssammenheng, at forskning og undervisning blir målt og finansiert etter innsats og at alt dette igjen har bidratt til at forskerne har fått en økning i administrative oppgaver. I tillegg har teknologiutviklingen bidratt til å øke arbeidsmengden ved for eksempel å muliggjøre kommunikasjon og undervisning via internett (Kyvik, 2013, s. 3).

Det vil si at en av de mest overordnede konsekvensene endringene i UH-sektoren synes å ha hatt på forskernes arbeidshverdag, er at de i dag står overfor en større «tidsklemme» enn tidligere — de må arbeide hardt for å balansere mellom tiden som brukes på undervisning, forskning og administrasjon (se f.eks. Kyvik, 2013; Shin & Jung, 2014). Dette bekreftes også av flere studier fra bibliotek- og informasjonsvitenskap. Studier herfra har blant annet stilt spørsmål til hvilke barrierer og utfordringer dagens forskere møter i sitt arbeid, som en inngang til å se på hvilken rolle biblioteket kan ha i denne sammenheng (f.eks. Jaguszewski & Williams, 2013; Jensen, 2012; Kroll & Forsman, 2010; Voog et al., 2013). De konstaterer alle at forskernes hverdag er preget av tidsmangel, usikkerhet knyttet til finansiering av forskningen og tid og mulighet til å fokusere. En av studiene som bekrefter dette er en studie fra Lunds Universitet i Sverige hvor det ble gjennomført syv fokusgruppeintervju med

forskere. Forskerne ble blant annet spurt om hvordan de jobber i de ulike delene av en forskningsprosess og hvilke problemer de eventuelt støter på. Studien viste i grove trekk at de utfordringene forskerne stod overfor, uavhengig av fagfelt, var relatert til finansiering, tidspress og en fragmentert arbeidshverdag. Sistnevnte handlet om at oppgaver som undervisning og søknadsskriving bidrar til å bryte opp tiden og tar fokus og tid fra forskningen som de også skal drive med (Voog et al., 2013, s. 58). En konsekvens av tidspresset vises blant annet gjennom forskeres prioriteringer i hverdagen. Et eksempel på dette kan være at forskere foretrekker enkle, men tilstrekkelige løsninger fremfor de mest optimale, men mer krevende løsningene (Kroll & Forsman, 2010, s. 5).

Endringene i UH-sektoren ser også ut til å ha hatt en betydning for hvordan forskeres arbeid foregår. I motsetning til den muligens noe stereotype, ensomme og til tider isolerte forskeren, hvor fordypning i et spesifikt område stod i fokus, kan mange forskere i dag karakteriseres som samarbeidende, tverrfaglige og nettverksbyggende (Brewerton, 2012, s. 97). Især tendensen til økt tverrfaglighet i forskning er noe som fremheves i flere studier av nåtidens forskere. Bent, Gannon-Leary og Webb påpeker at det på grunn av tverrfagligheten også er vanskeligere å generalisere når det kommer til forskeres vaner og behov (2007, s. 92).

Med målstyring og markedsorientering som styringsprinsipper har også forskernes behov for å formidle egen forskning og gjøre seg selv mer synlig, endret seg. Tidligere var målet hovedsakelig å synliggjøre forskningen sin over for fagfeller, mens det nå er viktigere å nå bredere ut og samtidig fokusere på det de blir målt på, nemlig antall publikasjoner på høyest mulig nivå (Jensen, 2012, s. 57).

3.2 Forskningsstøtte og bibliotek

I løpet av de seneste årene har det skjedd en økning i antall studier av bibliotek og forskningsstøtte (Johannessen & Hidle, 2016, s. 47). I følge Brewerton kan dette henge sammen med at det i UH-bibliotekene også har skjedd endringer i kjølvannet av endringene i omgivelsene (2012, s. 97-98). Fokus har flyttet seg fra å primært se på samling, biblioteklokaler, læringsmiljø og studenter til også å se på forskeres behov og forskningsstøtte (Brewerton, 2012, s. 97-98; Voog et al., 2013, s. 5). En annen grunn til endret fokus i bibliotekene kan være digitaliseringen og at forskerne nå har tilgang til det meste fra egne kontor, noe som igjen har ført til at det naturlige kontaktpunktet mellom forsker og bibliotekar har forsvunnet. En utvikling som igjen har ført til at det har oppstått et behov for nytenkning i

bibliotekene for å opprettholde kontakten. Men hva kan dette nye være og hva innebærer forskningsstøtte i dag?

I artikkelen *It takes two to tango – making way for relevant research support services at Lund University Libraries (LUB)*, fremhever Wiklund og Voog at det tilsynelatende ikke finnes så mye forskning på hva forskningsstøtte kan innebære og at mye av det som er skrevet typisk har et britisk eller amerikansk perspektiv (2013, s. 1). Denne konstateringen gjør de på bakgrunn av en litteraturstudie gjennomført av Wiklund i 2012. Resultatene fra studien viser at forskningsstøtte overordnet handler om å støtte forskeren i hennes/hans arbeid slik at arbeidsprosessen effektiviseres.

Jensen utførte i 2012 en kvalitativ studie hvor hun intervjuet bibliotekarer ved Lunds universitets bibliotek for å finne ut av hvordan de så på sitt arbeid med forskningsstøtte. I denne sammenhengen gikk hun også på jakt etter en definisjon på hva forskningsstøtte egentlig er. Hun konstaterer blant annet at hun ikke er kommet frem til en entydig definisjon, men at det ser ut til at det kan være snakk om to parallelle definisjoner: 1) den brede støtten som er relatert til mer tradisjonelle oppgaver som innkjøp, fjernlån og enkle fremskaffelser av informasjon og 2) den mer spesifikke forskerstøtten som innebærer hjelp relatert til publisering som for eksempel Open Access og opphavsrett, men også spesifikk undervisning og veiledning. I forlengelse av at hennes informanter ikke synes å ha en samstemt definisjon, konstaterer hun at det virker som om bibliotekarene fortsatt har et behov for å diskutere hva forskningsstøtte er eller kan innebære (Jensen, 2012, s. 59). Dette understreker også behovet for mer forskning og arbeid på området.

Wiklund og Voog refererer til Jensens definisjon, men spør også til hva forskjellen egentlig er mellom tjenester spesifikt rettet mot forskningsstøtte og bibliotek tjenester generelt. I forlengelse av dette spør de også hvorfor vi bruker et spesifikt begrep for bibliotek tjenester rettet mot forskere i det hele tatt:

«Why are we using a specific term? Are we trying to understand new areas of work and new roles? Or does the fact that researchers more seldom come to the library, which means less occasions for librarians to interact with them, calls for more proactive strategies from librarians to understand the needs of the researchers, hence starting to stress that we also deal with research support services?» (Wiklund & Voog, 2013, s. 2)

Som et svar på dette, og ved å trekke tråder til funn fra Wiklunds tidligere litteraturstudie, fremhever de at det er nødvendig å utvikle proaktive tjenester som tar høyde for fremtidige behov og ønsker. For å forstå fremtidige behov understreker de at det er avgjørende med kunnskaper om forskernes måte å jobbe og kommunisere på (Wiklund & Voog, 2013, s. 2).

Wiklund og Voog slår likevel sammen de to sporene som Jensen er inne på: bred biblioteksservice og spesifikk forskningsstøtte. Ut fra deres oppsummering av hvilken forskningsstøtte bibliotek typisk tilbyr, kan det utledes i hvert fall syv områder som peker seg ut som sentrale tjenester:

- 1) Samlingsutvikling i form av innkjøp og digitalisering, i tett samarbeid med forskerne
- 2) Støtte til informasjonssøking i form av kurs og veiledning, samt informasjon og veiledninger på nettsider og trykksaker mm.
- 3) Verktøy og hjelp til å utvikle strategier for forskere som vil holde seg oppdatert på nyeste forskning.
- 4) Undervisning og veiledning i bruk av verktøy som EndNote og lignende.
- 5) Rådgivning om ulike aspekter knyttet til publisering som Open Access og opphavsrett, samt konkret publisering av publikasjoner.
- 6) Etablering og utvikling av institusjonelle arkiv
- 7) Hjelp i form av bibliometriske analyser og kunnskap om hvordan ulike modeller kan bli brukt og forstått, samt opplæring av enkeltforskere

I tillegg til disse tjenestene og oppgavene viste litteraturstudien at det også er noen bibliotek som har påtatt seg arbeid med håndtering og lagring av forskningsdata (Wiklund & Voog, 2013, s. 2-3). RIN (Research Information Network) og RLUKs (Research Libraries UK) rapport *The value of libraries for research and researchers* bygger på både kvantitative og kvalitative data fra ni britiske UH-institusjoner (RIN & RLUK, 2011, s. 4). Her har de kartlagt mange av de samme oppgavene relatert til forskningsstøtte som de syv nevnt over, dog med enkelte variasjoner. I tillegg nevner de tilbud om fysiske arbeids- og møteplasser, tilbud om hjelp fra spesialister innenfor bestemte fagområder, samt tilbud om kontaktpersoner for å imøtekomme ensomhetsfølelsen hos doktorgradsstudenter (RIN & RLUK, 2011, s. 16).

Denne gjennomgangen av studier av UH-biblioteks tjenester innen forskningsstøtte, viser at det er en viss konsensus blant bibliotekene: de er på et felles spor. Spørsmålet er om dette

sporet harmonerer med forskernes reelle behov? Og i forlengelse av dette: hva har forskerne egentlig behov for? Eller som Voog et al. innleder med i sin rapport:

«Vad har hänt med forskarnas behov av stöd och service från biblioteken när tekniken, publiceringsformerna och arbetsmetoder ändras och skapar nya och förändrade förutsättningar för forskaren att utföra sitt arbete?» (2013, s. 5)

Voog et al. og flere andre studier (f.eks. Bent et al., 2007; Kroll & Forsman, 2010; Vaughan et al., 2013), har på ulike måter også undersøkt forskernes behov for og ønsker til forskningsstøtte fra biblioteket. Dette vil jeg komme nærmere inn på i følgende avsnitt.

3.3 Forskeres behov og ønsker til forskningsstøtte

Utover å se nærmere på definisjoner av forskningsstøtte, setter Wiklunds litteraturstudie (2012) søkelys på hva forskerne tenker om forskningsstøtte, hvilke holdninger og behov de har. Ettersom studiene hun har sett på har ulike undersøkelsesdesign og formål eller er gjort innenfor ulike fagfelt og/eller land, er resultatene noe forskjellige, men det er også enkelte fellestrekk. Et av de mest sentrale likhetene blant forskere er at de i høy grad er avhengig av elektronisk materiale og elektroniske verktøy. I forlengelse av dette er også tilgang, tilgjengelighet, ivaretagelse og utvikling av samlingen, noe av det forskerne betrakter som de viktigste rollene for fremtidens bibliotek. Når det gjelder kjerneoppgaver som informasjonssøking er det noen som mener at det er en viktig oppgave som de trenger hjelp til, mens andre igjen mener at de klarer det selv. Noen synes også at undervisningen og veiledningen de får fra biblioteket er for grunnleggende. Enkelte forskere er i tillegg tilbakeholdne med å la bibliotekarene utføre informasjonssøk for dem, fordi de mener at bibliotekarene ikke har den nødvendige detaljerte kunnskapen som skal til (Wiklund & Voog, 2013, s. 3).

Fokusgruppene ved Lunds universitet bekreftet funnet fra litteraturstudiet om at rask og lett tilgang til materiale er nødvendig for forskerne (Voog et al., 2013, s. 46). I tillegg kommer usikkerheten og frustrasjonen de føler når de skal benytte systemer som er vanskelige å bruke og som de ikke bruker ofte nok (Voog et al., 2013, s. 58). Jensen konkluderer blant annet med at på tross av at biblioteket kan være en nyttig ressurs med tanke på å undervise og veilede forskere i bruk av nye systemer og verktøy, er det et større behov for bibliotekarens kompetanser innenfor områder som publiseringsstrategier (2012, s. 58). Når det gjelder støtte

knyttet til tilgjengeliggjøring av forskningen, oppfattes tjenester relatert til Open Access som interessante, men når forskerne er i kontakt med biblioteket om denne type tjenester oppleves informasjonen både kompleks og vanskelig å forstå. Videre oppfatter forskerne de institusjonelle arkivene som lite relevante og mer som en administrativ tidsrøver. Det de fleste forskere mener at de trenger støtte til er derimot håndtering og lagring av forskningsdata (Research Data Management, RDM) (Wiklund & Voog, 2013, s. 3).

Wiklund og Voog konstaterer at bibliotekene tilbyr forskjellige tjenester til forskningsprosessens ulike faser og at det er de mer tradisjonelle oppgavene knyttet til samlingsutvikling, informasjonssøk og formidling, som er de mest utbredte. For forskerne ser det ut til å være tilgangen til materiale som er det viktigste. I forlengelse av dette poengterer de at det er vanskelig å få et klart bilde av hvilke forskningsstøttetjenester som bør utvikles. Som en mulig åpning til hva som dog bør vektlegges i utviklingsarbeidet, viser de til at forskere foretrekker enkle og praktiske tjenester som er integrert i deres arbeidsflyt og at det derfor er et behov for at bibliotekarene er proaktive og går i dialog med forskerne om deres arbeid (2013, s. 3). Et annet sentralt aspekt, fra tidligere forskning, er at forskere ikke alltid vet hvilke tjenester som faktisk eksisterer (Wiklund & Voog, 2013, s. 3). At forskere ikke bruker bestemte tjenester kan derfor være et uttrykk for at tjenestene fra bibliotekene er underkommunisert. Dette bekreftes også av flere studier (f.eks. Kroll & Forsman, 2010, s. 18; Vaughan et al., 2013, s. 313). I RIN og RLUKs rapport påpekes det at kombinasjonen av endringene i UH-sektoren og konsekvensene digitaliseringen har hatt for kontaktpunktet mellom forsker og bibliotekar, gjør det nødvendig å jobbe med bibliotekets synlighet for å vise at biblioteket også har endret seg. I fare for at det er den tradisjonelle oppfatningen av hva et bibliotek er som fastholdes i omgivelsene, er det er med andre ord avgjørende for utviklingen av bibliotekene at de samtidig jobber med å synliggjøre seg selv. Dette både overfor institusjonsledelsen og forskerne som tjenestene er rettet mot (RIN & RLUK, 2011, s. 8). Også her vil en relasjon til forskerne være vesentlig. På den annen side konstaterer Bent et al. at forskerne gjerne ønsker å ha en nær relasjon til en bibliotekar (2007, s. 93). Flere av informantene til studien som deres artikkel bygger på, kunne tenke seg en personlig bibliotekar som utførte søk for dem og som var på konstant utkikk etter relevant materiale til forskningen deres.

3.4 Bibliotekarens rolle og kompetanse

Et blikk på bibliotekarens ulike roller kan også bidra til å si noe om hva forskningsstøtte er, og samtidig klargjøre hvor skillet går mellom rollene som kreves for å yte forskningsstøtte kontra hvilke roller som kreves for å utføre de bredere bibliotekoppgavene.

I 2016 kom Johannessen og Hidle ut med boka *New Roles for Research Librarians: Meeting The Expectations For Research Support*. Boka er utviklet i samarbeid mellom de to forfatterne, en universitetsbibliotekar og en doktorgradsstudent, og drar på deres erfaringer knyttet til forskningsstøtte samt samtaler med forskere og andre universitetsbibliotekarer (Johannessen & Hidle, 2016, xi). Johannessen og Hidle kommer her inn på en lignende todeling av definisjonen av forskningsstøtte som Jensen var inne på. De fremhever at det er viktig å skille mellom bibliotekets forskningsstøtte og bibliotekarens forskningsstøtte. Hvor den første referer til bibliotekets mer tradisjonelle kjerneoppgaver, som Jensen også viste til, og den andre henviser til bibliotekarens kompetanser og kjennskap til områder som spesifikke forskningsfelt og metodologi, men også bibliotekarens personlighet (Johannessen & Hidle, 2016, s. 48).

Johannessen og Hidle bruker videre Kuhlthaus kjente kategorisering av ulike nivåer bibliotekarens rolle som veileder eller mediator kan ha, til å tydeliggjøre forskjellen på bibliotekets og bibliotekarens forskningsstøtte. Kuhlthau beskriver bibliotekarens rolle ved å dele dem opp i fem nivåer som hver representerer ulike servicenivå og grad av samspill med brukeren (Kuhlthau, 2004, s. 114). Nivå 1 (Organizer) handler om organisering av samlingen og tilgjengeliggjøring av materiale og er en rolle som foregår uten kontakt med brukeren. Rollen på nivå 2 (Locator) bidrar til å lokalisere det etterspurte, for eksempel en bok eller svaret på et enkelt spørsmål, og innebærer en enkel spørsmål-svar interaksjon. Det vil si at brukeren har et enkelt spørsmål som kan besvares med et enkelt søk eller lignende. Bibliotekarrollen på nivå 3 (Identifier) handler om en standard referansesituasjon, hvor det ut fra enkle spørsmål identifiseres ulike kilder (bøker, databaser, artikler osv.) som kan være relevante innen for et emne. Kontakten på nivå 3 er en engangsforeteelse, men den tar mer form av en dialog enn ved nivå 1 og 2. Den kan likevel ikke sammenlignes med rollen i en mer kompleks søkeprosess. Rollene på nivå 4 og 5 (Advisor og Counselor), har til gjengjeld en mer involverende karakter. 'Advisor'-rollen identifiserer kilder, men anbefaler også i hvilken rekkefølge kildene bør brukes, mens bibliotekaren som 'Counselor' er i tett kontakt med brukeren gjennom hele prosessen fra problemdefinisjon til søkestrategi og

kildeoverveielser (Kuhlthau, 2004, s. 114-120). Ut fra disse fem nivåene kan bibliotekets forskningsstøtte ses som noe som fordrer roller som dem på nivå 1-3, mens bibliotekarens forskningsstøtte derimot knytter seg til nivå 4 og 5 (Johannessen & Hidle, 2016, s. 48). Som beskrevet krever disse to rollene at det er en god kommunikasjon mellom bibliotekar og forsker.

En annen side av bibliotekarens evne til god kommunikasjon, er å gjøre de tjenestene som ligger i dagens forskningsstøtte kjent for forskerne. Knyttet til dette er det, i følge Jaguszewski og Williams (2013, s. 16), to nye roller som peker seg ut for bibliotekarene som jobber mot bestemte fakultet eller institutt. Den første handler om å være 'Consultants', rådgivere (min oversettelse), og den andre 'Advocates', bibliotekenes talsmenn (min oversettelse). Som rådgivere skal de identifisere behov ute på fakultetene og deretter henvise forskerne videre til spesialister som arbeider med områdene det er behov for støtte til, ofte teknisk ekspertise. Som talsmenn for biblioteket skal de «selge inn» biblioteket der det er relevant. Begge disse rollene understreker behovet for å involvere seg utover egen enhet og skape relasjoner til resten av campus (Jaguszewski & Williams, 2013, s. 16). Gjennomgående for flere studier er nettopp at de påpeker at bibliotekarene må bli mer aktive og involvere seg mer. Bent et al. uttrykker at det er behov for å oppjustere bibliotekarens rolle: «Librarians may need to raise their profile, become 'researchers' themselves; getting embedded in the research community; gaining credibility; and collaborating as equals.» (2007, s. 93).

Viktigheten av å ha en relasjon til forskerne, er noe som også fremheves i andre studier. Jensen mener at det å skape relasjoner er helt sentralt for at bibliotekarene skal kunne forstå forskernes fagfelt og behov. En kjennskap til særegenheten innenfor de ulike fagfeltene og hvordan de tradisjonelt arbeider, kan gi bibliotekarene en pekepinn for hva de bør jobbe med og hvilken type støtte de kan tilby (Jensen, 2012, s. 59). Johannessen og Hidle fremhever i tillegg at en bibliotekar med kunnskap om forskningsfelt, kilder og metodologi er høyt verdsatt blant forskere (2016, s. 17). Når det gjelder å etablere relasjoner til forskere, nevner Wiklund og Voog at tjenester som understøtter ulike deler av arbeidet med publisering, kan være en viktig inngangsport. Denne typen forskningsstøtte kan også være et startsted for å utbrede kjennskapen til hele spekteret av bibliotekenes tilbud og inngå allianser med andre samarbeidspartnere i institusjonene (Wiklund & Voog, 2013, s. 3). At arbeidet med institusjonelle arkiv også kan bli en katalysator for synlighet og samarbeid på tvers av

institusjonen, er også noe som fremheves i rapporten fra RIN og RLUK (RIN & RLUK, 2011, s. 16).

Ut over å klarlegge hvilke forskningsstøttetjenester som finnes i dag, er det også flere studier som kommer med bud på områder hvor det kan være relevant at biblioteket bidrar fremover (f.eks. Brewerton, 2012; Jaguszewski & Williams, 2013, s. 9; RIN & RLUK, 2011). Et av områdene som nevnes som et mulig satsningsområde er å bidra til tverrfaglig forskning. Etersom forskere fra ulike fagfelt samarbeider mer om prosjekter i dagens academia, kan en løsning for eksempel være at biblioteket også tilbyr tjenester som støtter «hybrid research units» (Bent et al., 2007, s. 92), eller som Jaguszewski og Williams skriver: «Interdisciplinary research teams on campus will benefit from an interdisciplinary staff of library professionals» (2013, s. 4). Når nye disipliner, forskningsgrupper eller -enheter skal etableres, kan bibliotekaren også være med til å minimere læringskurven og gi forskerne relevant informasjon om eksempelvis hvilke artikler som er de mest sentrale på området, hva som er kjernetidsskriftene osv. Bibliotekaren kan også, i tett samarbeid med forskningsgruppene, støtte dem i å finne, håndtere, skape og formidle informasjon (Jaguszewski & Williams, 2013, s. 9).

En studie fra University of North Carolina, hadde blant annet som mål å identifisere nåværende og potensielle forskningsstøttetjenester (Vaughan et al., 2013). Dette gjorde de ved å invitere 44 «subject librarians» til å kartlegge tjenester de utførte ‘ofte’, ‘noen ganger’ og hva de anså som ‘potensielle’. Deler av resultatet fra kartleggingsprosessen (ni oversikter fra helse- og naturvitenskap) ble analysert og senere presentert gjennom en interaktiv poster på det årlige møtet for *The American Association of Colleges of Pharmacy (AACP)* i 2012 (Vaughan et al., 2013, s. 310). Her kunne både forskere og bibliotekarer markere på posteren, hvilke tjenester de har eller ønsket å motta. De tjenestene som ble markert av både bibliotekarer og forskere var knyttet til de tradisjonelle bibliotekarrollene som å hjelpe studenter og forskere med kildehandtering (referering mm.), undervisning, veiledning og formidling. De to gruppene var også enige om at blant annet tjenester knyttet til håndtering av forskningsdata var relevante. Den kategorien som hadde størst overlapp mellom tjenester som allerede eksisterer og som var av potensiell interesse for begge grupper var relatert til publiseringsprosessen og blant annet opphavsrett og Open Access.

Under overskriften «Libraries Must Articulate and Create Their Own Future» konstaterer Kroll og Forsman at forskerne ikke lenger vet hva bibliotekene tilbyr av forskningsstøtte.

Forskerne de har intervjuet krever klare bevis på at de verktøyene og tjenestene som biblioteket tilbyr har en direkte verdi. Noe som igjen krever at bibliotekene og bibliotekarene blant annet må sørge for å utvikle tilpassede og brukersentrerte tjenester (Kroll & Forsman, 2010, s. 18).

Jaguszewski og Williams (2013, s. 16) legger også opp til en ambisiøs og krevende utvikling av bibliotekarrollene idet de oppsummerer hva de mener at bibliotekaren må være:

«In short, liaisons must be knowledgeable, confident, proactive, and politically savvy. They offer campus more than support; they are partners and leaders, helping faculty and students navigate a rapidly changing landscape.»

3.5 Oppsummering

Tidligere forskning viser at en av konsekvensene av endringene i UH-sektoren, er at dagens forskeres arbeidssituasjon er preget av en fragmentert arbeidshverdag og manglende tid og mulighet til å arbeide med forskning. Tidsklemma de befinner seg i gjør at de må prioritere hva de gir seg i kast med og de velger derfor ofte de enkle løsningene fremfor de mest optimale. At det er større tendens til å arbeide tverrfaglig og fokusere på samarbeid og nettverksbygging, kan også ses som konsekvenser av endringene i sektoren. Samtidig har det blitt viktigere for forskere å synliggjøre forskningen sin bredt, blant annet fordi det knytter seg direkte til noe av det de blir målt på. Forskeres arbeidsmåter og vaner er forskjellige på tvers av eksempelvis fag og land og det er derfor vanskelig å generalisere for mye.

Når det kommer til forskningsstøtte i bibliotek er dette et forholdsvis nytt forskningsområde. En mulig forklaring på dette kan være at digitaliseringen har svekket kontaktpunktet mellom forsker og bibliotekar og at det derfor er behov for å tenke nytt for å opprettholde kontakten. Overordnet sett handler forskningsstøtte om å bidra til å effektivisere forskeres arbeid. Går man mer i detalj og forsøker å definere hva forskningsstøtte egentlig er, er det noen studier som skiller mellom bred biblioteksservice som samlingsutvikling og enkle informasjonssøk, og spesifikke forskningsstøttetjenester som systematiske søk og rådgivning knyttet til publisering. Andre igjen mener at dette skillet bare illustrerer en todeling mellom bibliotekets og bibliotekarens forskningsstøtte. Gjennomgangen av tidligere forskning viser at oppgaver som samlingsutvikling, informasjonssøk, undervisning og veiledning i verktøy som EndNote, ansvar for institusjonelle arkiv og tjenester relatert til det å publisere, synes å være de mest

utbredte, hvis man da ikke tar hensyn til den definisjonen som skiller generelle bibliotekoppgaver fra spesifikk forskningsstøtte.

Forskernes behov og ønsker til forskningsstøtte varierer på tvers av blant annet fag og land, samtidig er studier på området gjennomført med ulike undersøkelsesdesign, noe som også her gjør det vanskelig å generalisere (Wiklund & Voog, 2013, s. 3). Det er likevel noen fellestrekk som også harmonerer med de mest utbredte forskningsstøtteoppgavene nevnt over:

- Forskere foretrekker og er avhengige av elektronisk tilgang og elektroniske verktøy
- Informasjonssøk er viktig for noen forskere og mindre viktig for andre. Sistnevnte gruppe er i tvil om bibliotekaren har den kjennskapen til faget som skal til eller opplever at hjelpen er på et for grunnleggende nivå.
- Undervisning og veiledning i verktøy og systemer, er også et område hvor det er delte meninger. Noen ønsker denne type hjelp mens andre heller vil ha hjelp til noe som har konkret verdi for arbeidet deres, for eksempel knyttet til publisering.
- Open Access er et tema forskere mener er interessant, men det kan også være noe de har vanskelig for å forstå og forholde seg til.
- Arbeid relatert til institusjonelle arkiv oppfattes som administrativt og noe som tar tid fra forskningen. Her kan det derfor snarere ses et behov for en støtte som gjør at de slipper å bruke tid på denne type arbeid.
- Hjelp til håndtering og lagring av forskningsdata oppfattes som et interessant område å få hjelp til.
- Noen forskere ønsker også å ha en relasjon til en bibliotekar.

I tillegg til punktene over viste gjennomgangen av tidligere forskning at forskere ikke nødvendigvis kjenner til hvilke forskningsstøttetjenester som eksisterer. Det kan derfor være behov for å synliggjøre de tilbudene som finnes.

Et nærmere blikk på hva en bibliotekars rolle kan være i en forskningsstøttesammenheng, kan også bidra til å definere hva forskningsstøtte er. Kuhlthaus (2004) bibliotekarroller på nivå 4 og 5, 'Advisor' og 'Counselor', kan karakteriseres som forskningsstøtte fordi de blant annet krever en viss involvering og spesialisering i fag og forskning fra bibliotekarens side. Dette i motsetning til rollene på nivå 1-3. Gjennomgangen av tidligere forskning viser dessuten at det for fremtiden er behov for å fokusere på de mer utadvendte rollene. Det å skape gode

relasjoner til forskerne, markedsføre biblioteket og bidra til arbeidet med tverrfaglig forskning er her relevante oppgaver å ta fatt på.

I likhet med min ambisjon har det meste av forskningen som er behandlet i dette kapitlet, også tatt utgangspunkt i forskernes behov når de har sett på forskningsstøtte i bibliotek, enten gjennom litteraturstudier, fokusgrupper, intervju eller statistikk. Samtidig er det flere studier (f.eks. Jensen, 2012; Wiklund & Voog, 2013) som påpeker at det er et fortsatt behov for å utforske hva forskningsstøtte er og kan være. For å supplere eksisterende innsikter ville jeg derfor forsøke å gå på oppdagelse i feltet fremfor å reprodusere det som allerede er gjort. Dette henger også sammen med at jeg, som nevnt innledningsvis, ville forsøke å komme problematikken med den tause kunnskapen i møte. Det vil si at jeg ikke startet forskningsprosessen med å ta utgangspunkt i kategorier som hadde formet seg på bakgrunn av min kjennskap til eller forforståelse av feltet. Derimot startet jeg med å gå eksplorativt til verks og hvoretter jeg ble mer og mer konkret i løpet av prosessen. Hvordan jeg gjorde dette vil jeg komme mer inn på i det følgende.

4 Forskningsdesign

Det empiriske materialet til denne masteroppgaven er basert på en kvalitativ tilgang. Selve empiriinnsamlingen har foregått i tre faser — en fase for hvert av de tre underspørsmålene.

Som jeg allerede har vært inne på, startet jeg studien med å gå åpent til temaet. Jeg tok altså ikke utgangspunkt i spesifikke temaer fra tidligere forskning eller annen teori som empirien skulle tilpasses. På den måten utelukket jeg heller ikke eventuelle temaer som kunne vise seg å være relevante for min problemstilling, men som jeg ikke hadde tenkt over på forhånd. Slik håpet jeg også på å få en innsikt i den tause kunnskapen og videre supplere eksisterende kunnskap fremfor å reprodusere den. Det vil si at jeg ikke har hatt en overordnet teoretisk ramme for undersøkelsen av forskeres arbeidssituasjon og hva det er som påvirker den, i den første fasen. Ei heller når jeg har stilt spørsmål til bibliotekarers og forskeres holdninger til hva som er relevante bidrag fra bibliotek og bibliotekarer når det kommer til forskningsstøtte. Jeg har likevel brukt begreper og tankesett fra en spesifikk metodologi som ansporer til ramme for empiriinnsamlingen og analyse i den første fasen. Jeg har også latt meg inspirere av et vitenskapsteoretisk perspektiv i deler av utformingen og gjennomføringen av de øvrige to fasene. Et viktig moment i min studie var at funnene fra hver fase ble tatt med videre og brukt som grunnlag for den neste. Det vil si at funnene fra den første fasen utgjorde rammer

for tematikken for den neste, hvor bibliotekarene kom på banen, og funnene fra både den første og den andre fasen dannet utgangspunkt for den siste fasens involvering av forskere. På denne måten snevret jeg tematisk mer og mer inn mot besvarelsen av den overordnede problemstilling gjennom hver fase. Dette er også en av grunnene til at fremgangsmåten for empiriinnsamlingen i den første fasen, hvis funn skulle bli avgjørende byggesteiner for resten av prosessen, blant annet har krevd flere innledende overveielser knyttet til de metodologiske rammene enn de øvrige. Denne vektingen gjenspeiles i redegjørelsen av forskningsdesignet, hvor beskrivelsen av fremgangsmåten for den første fasen fyller mer enn de to andre.

4.1 Fremgangsmåte for fase 1

For å gjøre det mulig å gå på oppdagelse i allerede godt studerte emner som forskeres arbeidssituasjon, har jeg benyttet utforskningsmetodologien Institusjonell Etnografi (IE) som primær fremgangsmåte for empiriinnsamling i den første fasen. Dette er en kvalitativ fremgangsmåte hvor særlig dette «oppdagelsesmomentet» står sentralt. Karin Widerberg, en sentral teoretiker innen IE i Skandinavia, forklarer hva det vil si å gå på oppdagelse for samfunnsvitere på denne måten:

«Samfunnet er jo rett foran nesa vår, og vår oppgave [som samfunnsvitere] er bare å løfte frem trekk og forhold som ikke vært synliggjort tidligere eller på en måte, og med et blikk som gjør at vi ser dem på en ny måte. Å kalle det for å oppdage og resultatet for en oppdagelse kan synes pretensios, særlig i dag når samfunnet vårt er så gjennomlyst» (Widerberg, 2015, s. 13).

Widerberg taler med andre ord for at vi må bestrebe oss på å se samfunnet vårt, hvor det meste allerede er studert, beskrevet og formidlet gjennom ulike medier, med andre briller for ikke bare å reprodusere det som allerede finnes. Hun sier videre:

«Det er akkurat i denne gjennommedierte situasjonen vi må tørre å sette alle disse teoriene, begrepene og forestillingene til side for å se om det finnes noe annet som kan hjelpe oss med å tegne andre samfunnskart enn dem vi har i dag. Gjør vi ikke det, reproduserer vi bare det vi allerede vet, og bidrar derved også til å reprodusere det samfunnet vi har i dag. Å oppdage som samfunnsvitere er derfor å bidra til samfunnsendring med kunnskap som tidligere ikke har vært tilgjengelig eller ønskelig» (Widerberg, 2015, s. 14).

Det er nettopp dette IE handler om å legge til rette for: å ha et blikk på samfunnet som gjør at man ser tingene på en ny måte — avdekke nyanser som ikke er avdekket før (Widerberg,

2015, s. 13-14). Som Widerberg sier, kan ambisjonen om å på oppdagelse virke pretensiøs. At mine resultater skulle ta form som «oppdagelser», har derfor heller ikke vært min ambisjon, men jeg håper at en IE-inspirert fremgangsmåte i det minste har bidratt til å nyansere det vi allerede vet om forskere i dag. Ved hjelp av denne innsikten, som har informert hele den videre prosessen, håper jeg også at mine resultater kan bidra til utviklingen av bibliotekenes arbeid med forskningsstøtte og ikke bare bekrefter eksisterende kunnskap og dermed opprettholder status quo.

4.1.1 Om Institusjonell Etnografi (IE)

IE er grunnlagt av sosiologen Dorothy E. Smith som en kritikk av rådende sosiologiske konvensjoner (Widerberg, 2015, s. 18). Smith stiller blant annet spørsmål til måten sosiologisk forskning fremstiller informantenes faktiske liv ved å tilpasse det til teoretiske rammer, noe hun mener fører til en forskning preget av tunnelsyn og «blind spots» (Dalmer, Stooke & McKenzie, 2018, s. 46). Eller som Widerberg uttrykker det: «disse [sosiologiske] konvensjonene [innebærer] at subjektene først tas ut av teksten, for så å gjeninnsettes etter at det teoretiske rammeverket er på plass. Subjektene tilpasses dermed de teoretiske argumentene, og forskerens perspektiv fremstår som om det var forskningssubjektens — og vice versa» (Widerberg, 2015, s. 19-20). Resultatet blir en kunnskap som skildrer det sosiale eller samfunnet sett ovenfra fra forskerens ståsted. Dette i motsetning til at det ses fra ståstedet til individet, forskningssubjektet, som tross alt er eksperten på eget hverdagsliv og derfor også kan bidra til å avdekke områder som kan være vanskelig å se fra andres perspektiv — «blind spots». Det er her IE kommer inn som et motsvar. IE tar blant annet utgangspunkt i individet situert i eget hverdagsliv, for derigjennom synliggjøre de ulike aktivitetene og relasjonene som er her og videre hvordan disse er koordinert (Widerberg, 2015, s. 19-21).

I neste avsnitt vil jeg utdype aspekter ved IE og samtidig komme mer inn på hvordan jeg vil bruke IE. Før jeg kommer inn på dette vil jeg kort forklare selve begrepet institusjonell etnografi og hvordan dette skiller seg fra annen etnografi. IE skal ses som en type etnografi som har et særlig fokus på de institusjonelle ordningene i samfunnet. I motsetning til alminnelig etnografi, som gjennom deltakelse i et felleskap studerer, forstår og beskriver hverdagslivet ut fra et holistisk perspektiv, har IE et mer spesifikt mål knyttet til å synliggjøre makten og styringen som ligger i de institusjonelle ordningene og hvilke konsekvenser disse har på folks hverdagsliv (Widerberg, 2015, s. 18). Formålet er altså å avdekke hvordan samfunnets institusjoner regulerer livene våre (Bisaillon, 2012, s. 614), ut fra individets

ståsted. Det er nettopp dette perspektivet jeg vil videreføre til min studie av forskeres arbeidssituasjon og hva det er som påvirker denne.

IE som fremgangsmåte består av ulike konsepter og begreper — ikke alle relevante for denne studien. I det følgende vil jeg ta for meg de elementene fra IE som jeg har valgt å ta utgangspunkt i.

4.1.2 Utvalgte konsepter og begreper i IE

Innenfor IE oppfattes mennesket som et sosialt vesen: «Vi er laget for å være sosiale, og alt fra fødselen er vi sosiale subjekter som aktivt samhandler med omverdenen» (Widerberg, 2015, s. 15). Denne ontologien legger opp til et ganske bestemt syn på hvordan kunnskap produseres, idet det tas utgangspunkt i at måten vi som mennesker oppnår kunnskap om og forståelse for den verdenen og hverdagen vi lever i, er gjennom samhandling med omgivelsene våre (Widerberg, 2015, s. 15 og Smith, 2005, s. 51-60). Ifølge Widerberg og Smith er det derfor også der forskere som vil utføre IE må starte: «Vi må starte med mennesker og de aktiviteter og opplevelser de har som situert i en bestemt hverdagspraksis eller virksomhet» (Widerberg, 2015, s. 15). Fokuset for et IE-studie er derfor *kunnskapsbæreren*, mennesket eller subjektet som har og skaper kunnskapen om sin virksomhet, og som kan videreformidle hvordan eget arbeid gjøres (Widerberg, 2015, s. 15 og Smith, 2005, s. 9). Begrepet ”work knowledge” eller *virksomhetskunnskap* er derfor også helt sentralt i IE, men som med taus kunnskap, er ikke denne kunnskapen alltid tilgjengelig for forskeren som kommer utenfra («blind spots») (Smith, 2005, s. 155). Med disse to begrepene, *kunnskapsbærer* og *virksomhetskunnskap*, fremheves noe av det helt sentrale ved IE: at det ikke handler om å oppnå kunnskap *om* folk, men derimot hva man som forsker kan lære *av* folk og deres virksomhet, det de gjør (Widerberg, 2015, s. 15).

Som med taus kunnskap er det likevel ikke alltid mennesket kan se alt som foregår i virksomheten de er en del av, hvordan de ulike omstendighetene i omgivelsene deres henger sammen eller hvordan disse formes av noe som skjer andre steder. Å lære om disse mindre synlige sammenhengene og tydeliggjøre dem, er derfor et av de analytiske formålene ved IE (Bisaillon, 2012, s. 615). Det er et nøstearbeid som utføres ved å *kartlegge* hvordan samfunnet gjøres og fremstår sett fra *ståstedet* til informantene (*kunnskapsbærerne*) i studiet (Widerberg, 2015, s. 16). Et sentralt mål med denne kartleggingen, eller blottleggingen, er også å synliggjøre hva det er som er styrende for det som gjøres (*styringsrelasjoner*). I følge Widerberg er spørsmålene om hvilke *styringsrelasjoner* det er snakk om, hva de består av og

hvordan de fungerer, noe som må oppdages empirisk (2015, s. 16). I grove trekk handler det om å finne de relasjonene som virker styrende for det vi gjør som igjen er med til å forklare hvorfor vi gjør det vi gjør. Det er nettopp IEs fokus på å synliggjøre «hva institusjonelle ordninger får til å skje i folks hverdag» (Widerberg, 2015, s. 18), som understreker det nevnte skillet mellom IE og alminnelig etnografi — det er ikke etnografi, men *institusjonell* etnografi.

Et annet sentralt begrep innen IE, og som også er relatert til problematikken med taus kunnskap, er *institusjonell forståelse* (*institutional capture* på engelsk). *Institusjonell forståelse* handler blant annet om hvordan den institusjonelle diskursen dominerer når man for eksempel snakker om jobben eller arbeidshverdagen sin (Widerberg, 2015, s. 18). Det vil si at det er noe som i høy grad bygger på erfaringer og som ligger innforstått i artikuleringen av det man gjør og jobber med. Nettopp fordi det er noe innforstått ved det, vil en utenforstående ikke nødvendigvis kunne forstå hva det som blir sagt egentlig handler om (Smith, 2005, s. 155). For å få en innsikt i dette inforståtte, må man som utenforstående forsker være oppmerksom på å komme bakom den institusjonelle forståelsen og spørre inn til hva som faktisk gjøres. Det vil si at jeg som forsker også må være bevisst om dette i intervju situasjonen og stille spørsmål til begreper og utsagn som jeg umiddelbart ikke forstår hva innebærer og som nettopp har dette inforståtte ved seg.

IE rommer flere konsepter og begreper, men ettersom min studie i sin helhet ikke er et rent IE-studie, kun den første fasen, begrenset jeg undersøkelsen til en mindre omfangsrik «kartlegging». Det er derfor en noe forenklet utgave av IE jeg vil bruke i denne masteroppgaven. Det jeg vil ta utgangspunkt i, er de hittil beskrevne begrepene som her er satt i kursiv: jeg vil *kartlegge* forskernes arbeidssituasjon sett ut fra *ståstedet* til forskeren som *kunnskapsbærer* og formidler av egen *virksomhetskunnskap* for på den måten å synliggjøre hvilke *styringsrelasjoner* der er (det som er med til å påvirke arbeidssituasjonen). Samtidig vil jeg forsøke å ha et øye for den *institusjonelle forståelsen* og komme «bak» den institusjonelle sjargongen. Disse begrepene blir et slags verktøy for utforskningen og de peker dermed også ut bestemte retninger for empiriinnsamlingen (Widerberg, 2015, s. 14).

IE har fellestrekk med andre kvalitative tilganger som for eksempel grounded theory (GT), som også legger opp til et fokus på mennesket og dets faktiske liv. GT tar heller ikke utgangspunkt i hypoteser og teorier, men i motsetning til GT legger IE likevel opp til en form for ramme for studiene med sine begreper og sin systematiske fremgangsmåte. Begrepene

skal riktignok ikke betraktes som knagger til å henge empirien opp på, men mer som veivisere for selve empiriinnsamlingen (Widerberg, 2015, s. 21 og 25).

4.1.3 Analysemomentet i IE

I IE starter analysen av materialet allerede i løpet av selve intervjusituasjonen: «For me, analytic thinking begins in the interview. It's like an analytic rehearsal. I'm checking my understanding as it develops; I offer it up to the informant for confirmation or correction» (Eric Mykhalovskiy som sitert i Smith, 2006, s. 23) . Dette i motsetning til å ta utgangspunkt i en fast intervjuguide som er definert på forhånd, sannsynligvis ut fra en mer snever og kanskje også mer upresis forståelse av temaet enn den som oppstår i løpet av samtalen (Campbell & Gregor, 2008, s. 85). Slik er analyseprosessen i IE ikke noe som påbegynnes etter at empiriinnsamlingen er avsluttet. Det er heller ikke et arbeid som resulterer i bruken av andre begreper, enn det som er brukt i studiet (Widerberg, 2015, s. 17).

Før jeg kommer inn på valg og utforming av metoder samt utvelgelse av informanter for de tre fasene, vil jeg kort risse opp et perspektiv for hvordan jeg har forsøkt å sikre at mine undersøkelsesresultater oppnådde en viss pålitelighet. Et perspektiv som spilte en vesentlig rolle i utformingen av metodene i fase to og tre.

4.2 Sikring av funnenes pålitelighet

I boken *For en demokratisering av vitenskapene* fremhever den belgiske filosofen Isabelle Stengers risikotagning som et kriterium for hvordan vitenskapelig kunnskap oppnår pålitelighet (Stengers, 1999). Med det mener hun at en forsker må risikere sine forskningsresultater ved å sette dem på prøve. Det vil si at man må sette dem overfor interesser som kan gjendrive dem og dermed enten styrke eller svekke de utsagnene forskningen har resultert i (Stengers, 1999, s. 69). Stengers formulerer konsekvensen av manglende risikotagning slik:

«Hver gang man i vitenskapens navn sørger for at de interesser, krav og spørsmål som kunne problematisere et forslags relevans, blir bragt til taushet, står vi overfor en dobbelt kortslutning: en kortslutning av demokratiets krav, og en kortslutning av den risiko-tagning som gir kunnskapen dens pålitelighet» (Stengers, 1999, s. 70).

Hennes kriterium kan i en viss utstrekning sammenlignes med Poppers falsifiserbarhetsprinsipp, hvor det handler om å falsifisere hypoteser eller påstander gjennom

tester og eksperimenter. Stengers mener imidlertid at hans perspektiv er for snevert. Popper setter nemlig et skille mellom vitenskap og ikke-vitenskap ut fra om det er teorier og hypoteser som er åpne for å bli gjendrevet gjennom observasjoner og eksperimenter, eller ikke (Crotty, 1998, s. 32) (Crotty, 1998, s. 32). Stengers mener at denne oppdelingen er for snever fordi det utelukker vitenskaper som historie og samfunnsvitenskap, som ikke nødvendigvis studerer «situasjoner hvor det som blir forutsagt kan holdes opp mot det som inntreffer» (Stengers, 1999, s. 13). Eksempelvis kan man ikke, når man i samfunnsvitenskapene studerer komplekse situasjoner, snakke om en motsigelse bare fordi forutsigelsen ikke viser seg å være tilfelle (Stengers, 1999, s. 13). Stengers kriterium bøter på denne problematikken hvor vitenskaper utelukkes fordi resultatene ikke nødvendigvis kan gjendrivest. Hun mener at hvis man utsetter kunnskapen sin for en risiko ved å ta høyde for andre praksiser og interesser og åpner opp for bedre argumenter, også gir kunnskapen større pålitelighet.

Stengers bruker blant annet Pasteur og hans teorier om mikro-organismene som eksempel på hva hun legger i sitt kriterium. Pasteur satt sin egen forskning om mikro-organismene i relasjon til andre interesser (f.eks. bønders og legers) og idet de så hvordan hans teorier hadde relevans for deres egne fagfelt, beseiret hans teorier en annen rivaliserende hypotese om selvdannelse (Stengers, 1999, s. 29-37). På denne måten mener Stengers at det som er med til å stabilisere eksistensen og levedyktigheten til noe man har kommet frem til, er at andre praksiser tar det i betraktning og oppfatter det relevant. For at dette skal bli tilfelle må man som forsker utfordre sine ideer, teorier og resultater ved å gjøre som Pasteur: involvere andre og deres praksiser. Først slik kan den nye historien med den kunnskapen man har frembragt begynne (Stengers, 1999, s. 42).

Selv om det er vesensforskjell mellom å studere mikro-organismer og mennesker, blant annet fordi mennesker — i motsetning til mikro-organismer — vil kunne ha en trang til å behage den som undersøker og derfor også kunne påvirke utfallet av studiene på ulike måter, vil jeg forsøke å styrke påliteligheten og dermed også levedyktigheten til mine resultater ved å «teste»² resultatene underveis i prosessen. At det er en usikkerhet ved studiet knyttet til informantenes eventuelle trang til å behage meg som forsker, kan også være et argument i seg selv for å teste resultatene overfor andre. Gjennom undersøkelsene i fase to og tre vil jeg

² Stengers bruker primært risiko-begrepet, men for å «risikere» mine funn mener jeg at det ville vært nødvendig med et annet undersøkelsesforløp enn det jeg har gjennomført. I denne oppgaven bruker jeg derfor det noe mildere begrepet «teste».

derfor teste de resultatene jeg kommer frem til i de foregående fasene ved å legge dem frem for både bibliotekansatte og forskere; ser de det samme som jeg? Stemmer det overens med deres erfaringer? Er de enige eller har de motargumenter? Det vil i denne sammenhengen ikke være den store risikoen jeg tar, men jeg håper likevel at det kan bidra til å styrke resultatenes pålitelighet. Denne eksponeringen eller videreformidlingen av resultatene underveis, vil jeg i tillegg kunne bruke til å ruste både bibliotekansatte og forskere til å sette ord på hva relevant forskningsstøtte er sett fra deres perspektiv. Dette vil jeg komme mer inn på når de utvalgte metodene beskrives.

4.3 Metodevalg

Som allerede nevnt, og som ovenstående beskrivelse av fremgangsmåte viser, bygger denne masteroppgavens empiriske materiale på en kvalitativ tilgang. Dette la noen helt klare føringer for mine valg av metoder: til den første fasen valgte jeg intervju, til den andre en verdens kafé og til den tredje en fokusgruppe. I det følgende vil jeg gjøre rede for metodevalgene, utvelgelsen av informanter og utformingen av metodene.

4.3.1 Intervju – fase 1

For å besvare prosjektets første underspørsmål og dermed oppnå en større forståelse for dagens forskeres arbeidssituasjon og hva det er som påvirker den, foretok jeg enkeltintervju med forskere. Dette er en mye brukt metode i IE og tar ofte form som en samtale (Smith, 2006, s. 23). Med tanke på hva funnene fra intervjuene skulle brukes til og ut fra at det skulle harmonere med en masteroppgaves omfang, vurderte jeg at fire intervju var tilstrekkelig.

4.3.1.1 Utvelgelse av informanter

Utvelgelsen av informanter ble gjort via ansattkatalogen på OsloMets nettsider, ut fra to kriterier: 1) forskerne skulle være med i en eller flere forskningsgrupper og 2) de skulle ha publisert noe i løpet av de siste par årene. Dette for å forsikre meg om at de jobbet med forskning og publisering og at de hadde en viss erfaring med dette. Når det kom til stipendiater, som ikke nødvendigvis har så mange publikasjoner bak seg, var det at de er i et stipendiatforløp og dermed midt i en forskningsprosess nok til å ”kvalifisere” dem som informanter. I tillegg til de to utvelgelseskriteriene, ville jeg at det endelige utvalget skulle ha en viss variasjon i fagområde og stillingstype. Dette for å få et innblikk i mulige nyanser i praksis både når det gjelder fag og sted i karrieren.

Etter disse vurderingene sendte jeg e-post til ulike forskere, hvor jeg forklarte prosjektet og inviterte dem til å delta. Etter en prosess med noen avslag, endte jeg opp med fire forskere fra ulike fagområder. Når det gjaldt stillingstype ble det endelige utvalget ikke så variert som jeg hadde håpet. Om dette ville ha konsekvenser for undersøkelsesresultatene var vanskelig å si, men ettersom jeg senere i forløpet ville inndra flere forskere som informanter og i den sammenhengen blant annet teste funnene fra intervjuene (jf. avsnitt om sikring av funnernes pålitelighet), valgte jeg likevel å gjennomføre intervjuene med følgende utvalg (informantene er anonymisert eller pseudonymisert og har derfor ikke sitt riktige navn):

- **Martin:** stipendiat fra samfunnsfag, jobber innenfor et tverrfaglig felt.
- **Kristin:** førsteamanuensis fra humanistiske fag.
- **Ann:** førsteamanuensis fra teknologi, kunst og design, tverrfaglig og engelskspråklig.
- **Fredrik:** førsteamanuensis fra helsefag.

4.3.1.2 *Intervjuenes utforming og gjennomføring*

Når det kom til intervjuenes utforming tok jeg utgangspunkt i ett overordnet tema som guide for intervjuene i stedet for en rekke konkrete spørsmål (se vedlegg 1 for intervjuguide). Det vil si at intervjuene tok mer form som en samtale enn et intervju, hvor forskerne selv fortalte sine historier og derigjennom viste meg hva som var viktig for dem — hva det er som fyller i deres verden. Ved å stille utdypende spørsmål til det de fortalte meg, nøstet jeg videre i historiene i tråd med kartleggingsprinsippet i IE. Hele tiden med et fokus på å få uttømmende svar og ikke minst få dem til å forklare betydningen av begreper og utsagn som for dem virker opplagte, men som ikke nødvendigvis ga mening for meg. Slik fikk jeg en dypere forståelse for temaene som ble tatt opp, men også et innblikk i aspekter som ellers ville vært skjult for meg som utenforstående og ikke innviet i den *institusjonelle forståelsen*.

I intervjuprosessen samarbeidet jeg med en kollega som har forskningsstøtte som primær arbeidsoppgave. Under intervjuene tok hun notater og stilte supplerende spørsmål ved behov. I løpet av analyseprosessen var hun dessuten en god sparringspartner. På denne måten ble det sikret gode notater i tillegg til lydopptak, temaer jeg overså kom frem i lyset og ved å snakke både om intervjusituasjonen og resultatene i etterkant fikk jeg et bredere perspektiv på empirien. Intervjuene foregikk på forskernes eget kontor, deres hjemmebane og et sted hvor de utfører mye av deres arbeid og føler seg trygge.

4.3.2 Verdenskafé – fase 2

I motsetning til intervjuene i den første fasen, hadde den andre fasen av empiriinnsamlingen noen klare rammer som utgangspunkt i form av funnene fra intervjuene. Disse skulle testes og samtidig brukes som bakgrunn for en diskusjon blant bibliotekansatte, hvor de skulle sette ord på hvordan biblioteket og bibliotekarene kan bidra til forskeres arbeid. For å få til dette var det relevant å ta i bruk en metode som gjorde det mulig å ha gode dialoger over de samme temaene blant flere mennesker på en gang. Til dette valgte jeg å ta i bruk verdenskafé som metode.

Verdenskafé legger overordnet opp til, som begrepet også tilsier, at mange mennesker (verden) kan ha en dialog over mindre bord på samme tid (kafé) (Carson, 2011, s. 10). Samtidig gjør verdenskafé det mulig å «dyrke» frem den kollektive kunnskapen som deltakerne har. Ved å la diskusjonene foregå på flere bord som deltakerne kan bevege seg mellom, vil samtalene utvikle seg og bygge videre på hverandre, nye forbindelser mellom de ulike temaene vil kunne oppdages og ideer vil kunne «krysspollineres». Etterhvert som temaer og ideer oppstår, skrives de ned slik at de blir synlige for alle som sitter ved bordet. Dermed kan disse innsiktene også deles og utvikles etterhvert som deltakerne rundt bordet skiftes ut. Slik kommer altså den kollektive kunnskapen til syne, samtidig som det åpnes opp for utviklingen av nye ideer og løsninger (Tan & Brown, 2005, s. 84-85).

4.3.2.1 Deltakere

Gjennom verdenskafeen ønsket jeg å involvere et bredt spekter av bibliotekansatte, for blant annet å sikre at det som ble diskutert også reflekterer bredden i hva ulike bibliotek og bibliotekarer tilbyr eller kan tilby. I stedet for å selv skulle rekruttere bibliotekansatte fra UH-sektoren i Norge, sendte jeg derfor inn et bidrag til UH-bibliotekkonferansen Virak som ble arrangert i juni 2017. Bidraget ble antatt og det deltok i alt 22 bibliotekansatte (bibliotekarer, universitetsbibliotekarer, fagreferenter, bibliotekledere mm.) på den 90 minutter lange sesjonen.

4.3.2.2 Verdenskafeens utforming og gjennomføring

Som nevnt i oppgavens kapitel om problemstilling og avgrensning var det sentralt for besvarelsen av den overordnede problemstillingen at kunnskapen som ble generert i den ene fasen ble tatt med videre til den neste. Resultatene fra intervjuene utgjorde slik den innledende presentasjonen i verdenskafeen. Innsikten om dagens forskeres arbeidssituasjon og det som

påvirker den, som denne presentasjonen ga, ble på denne måten en del av den kollektive kunnskapen diskusjonene kunne utvikle seg fra. Samtidig ble verdenskafeen en arena, hvor funnene fra intervjuene ble testet, da det gjennom presentasjonen ble åpnet opp for spørsmål og motargumenter basert på andres erfaringer.

Deltakerne satt jevnt fordelt på tre bord, hvor hvert bord skulle snakke om ett av tre tema basert på hovedtrekkene fra intervjufunnene. Min kollega, som også bidro i intervjuprosessen og til presentasjonen innledningsvis i verdenskafeen, var med som fasilitator for ett av bordene. I tillegg fikk vi hjelp av en annen kollega slik at vi var en fasilitator for hvert bord. På bordene lå det utskrifter av sitater fra empirien samt oppsummering av funn og spørsmål til å sette i gang diskusjonene. Etter at gruppene hadde diskutert temaet ved et av bordene, ble de delt i to og sendt videre til et av de andre bordene. Ved å forflytte seg mellom bordene på denne måten fikk alle deltakerne diskutert de tre temaene med ulike sammensetninger av deltakere hver gang.

4.3.3 Fokusgruppe – fase 3

I den tredje fasen var det tid for å konkretisere studien ytterligere opp mot den overordnede problemstillingen. Utvalgte forskere skulle nå diskutere hvordan biblioteket og bibliotekarene kan bidra til deres arbeid utfra bestemte rammer basert på resultatene fra intervjuene i fase en og verdenskafeen i fase to. Metoden som skulle brukes i denne fasen måtte muliggjøre at kunnskapen jeg hadde tilegnet meg gjennom de to foregående fasene kunne testes overfor forskerne: kjente de seg igjen i funnene fra intervjuene og var de enige i de bibliotekansattes syn på relevant forskningsstøtte? Metoden måtte også legge til rette for at empirien fra de forrige fasene kunne danne utgangspunkt som «råmateriale» forskerne kunne diskutere og «modellere» sine svar ut fra. Et annet sentralt formål med presentasjonene av funnene fra de to foregående fasene var å ruste forskerne til å sette ord på egne behov.

For å få til dette var det nødvendig å benytte en metode som både la opp til et emnefokus med utgangspunkt i konkrete spørsmål og bruk av en presentasjon med ulike innspill til diskusjon. I tillegg var det behov for å legge til rette for en viss sosial interaksjon mellom informantene idet de skulle diskutere og «modellere» svarene sammen. Til dette anså jeg fokusgruppeintervju som en velegnet metode, nettopp fordi det både gir mulighet for å presentere konkrete innspill til diskusjon og samtidig ta utgangspunkt i spesifikke spørsmål (Halkier, 2002, s. 12). Fokusgruppeintervjuet er dessuten også en metode hvor deltakerne ofte utgjør «både forskningsprosjektets informanter og målgruppe, da intervjuet eller samtalen

nettopp tar utgangspunkt i deres subjektive opplevelser og behov med sikte på å få til endringer til beste for deltakerne eller dem det gjelder» (Brottveit, 2018, s. 94). Noe som i aller høyeste grad harmonerer med formålet for min studie.

4.3.3.1 Utvelgelse av informanter

Utvelgelsen av informanter til fokusgruppen foregikk på samme måte som utvelgelsen av informanter til intervjuene. Via OsloMets nettsider gikk jeg på jakt etter forskere ut fra kriteriene: 1) deltaker i en forskningsgruppe og 2) publisert i løpet av de siste årene, samt at det var en viss variasjon mellom fagområder og stillingstype i det endelige utvalget. Deretter sendte jeg invitasjon på e-post. Seks forskere takket ja til å delta, men av ulike årsaker var det kun tre som dukket opp: en professor og en førsteamanuensis fra ulike områder innen helsefag og en førsteamanuensis fra økonomi.

4.3.3.2 Utforming av fokusgruppen

Som indikert i avsnittet over, ble deltakerne først presentert for den samme empirien som de bibliotekansatte ble presentert for. Etter hvert tema stilte jeg spørsmål som: hva tenker dere om dette, er det noe dere kjenner dere igjen i eller er enige i? Hvis ikke, hvordan er det for dere? Og, er det noe dere vil tilføye? Deretter ble funnene fra verdenskafeen presentert og diskutert. Denne diskusjonen utgjorde den største delen av fokusgruppeforløpet.

4.4 Analysearbeidet

Som nevnt var hele empiriinnslingsprosessen lagt opp slik at resultatene fra den ene fasen ble tatt med videre til den neste. Her vil jeg kort beskrive hvordan jeg gikk frem i analysen av empirien og hvordan de konkrete temaene som ble tatt med videre til de neste fasene tok form.

4.4.1 Intervjuene

Som jeg har vært inne på tidligere begynte analysen av intervjuene allerede i løpet av intervjusituasjonen. Nettopp fordi intervjuene var mer som en samtale, kunne jeg bruke den forståelsen jeg tilegnet meg underveis i samtalen til å grave videre i det som ble sagt og dermed gå på oppdagelse.

I etterkant av intervjuene gikk jeg på jakt etter relevante tematikker for det første underspørsmålet mitt ved å lytte til opptakene, lese igjennom de delvis transkriberte samtalene og notere ned sentrale temaer og utsagn. Noen av spørsmålene jeg stilte meg i denne

sammenhengen var: hvilke aktiviteter er det de utfører, hvordan ser de på disse aktivitetene, hvilke relasjoner har de og til hvem, hvordan koordineres disse aktivitetene og relasjonene og hvorfor gjøres det slik? Ut fra denne gjennomgangen og analysen av empirien viste det seg at det var flere temaer som gikk igjen i løpet av historiene, både som tilbakevendende tema i samme historie, men også som likhetstrekk mellom de fire informantenes historier. Samlet sett ga resultatet av analysearbeidet et klart bilde av hva som opptar forskerne når det kommer til deres arbeid, både i forhold til hva de gjør, hvem de gjør det med og hvorfor. Dette igjen bidro til å synliggjøre det som påvirker dem til å gjøre som de gjør, styringsrelasjonene.

Analysen av forskerhistoriene kunne etterhvert deles i tre ulike kategorier etter overordnet tematikk. Disse tre tematikkene dannet videre overskriftene for historiene som ble presentert gjennom ulike eksemplifiserende sitater innledningsvis i verdenskafeen og fokusgruppen. På denne måten fikk de et annerledes innblikk i forskernes verden sett og formulert fra forskeres ståsted.

4.4.2 Verdenskafeen

Analysen av resultatene fra verdenskafeen ble på mange måter også påbegynt i løpet av selve gjennomføringen av sesjonen. Alle innspillene som kom inn underveis i diskusjonene ble fortløpende skrevet ned av de tre fasilitatorene. Dette resulterte i til sammen 14 A2 ark, hvor utfra de siste gruppene ved hvert bord til slutt skulle velge tre til fire punkter som de synes var viktige å prioritere. Dette igjen resulterte i tre A2 ark med tilsammen ti prioriterte punkter som ble hengt opp på veggen. Ut fra disse ble verdenskafeen oppsummert og samtidig ble det lagt til rette for avsluttende kommentarer i plenum.

Ved en gjennomgang av resultatene fra verdenskafeen, viste det seg at det også her var mye som gikk igjen, kanskje nettopp i kraft av at det var en verdenskafé, hvor samtalene ofte forgrener seg og blir tatt med videre til neste bord. Alt i alt viste det seg et tydelig mønster av hva deltakerne mente biblioteket eller bibliotekarene kan bidra med til forskeres arbeid i dag — hvilke tjenester, kompetanser og roller som betraktes som relevante. I bearbeidningen av resultatene gjorde jeg en mindre seleksjon på hvilke innspill jeg tok med videre til diskusjonene i fokusgruppen. Jeg endte slik opp med ti innspill som hovedsakelig var hentet fra deltakernes ti prioriterte punkter. For å gjøre innspillene om til noe som kunne sette i gang diskusjonene blant fokusgruppedeltakerne valgte jeg å formulere dem som utsagn eller påstander. Disse handlet om hva biblioteket eller bibliotekarer kan bidra med til forskernes arbeid. Tanken var at forskerne slik blant annet kunne diskutere disse utsagnene ut i fra om de

var enige i dem eller ei, hvor enige de var osv. Også de ti bibliotekarutsagnene ble gruppert etter tematikk i tre forskjellige kategorier til diskusjon i fokusgruppen.

4.4.3 Fokusgruppen

Analysen av fokusgruppen foregikk mye på den samme måten som i etterkant av intervjuene med gjennomgang av opptak og notater fra selve sesjonen. I motsetning til analysen av intervjuene hadde jeg dog allerede noen knagger fra både intervju og verdenskafe, til å henge resultatene fra fokusgruppen opp på. Dette forenklet analysejobben og gjorde prosessen med å se eventuelle tematiske grupperinger i resultatet mindre tidkrevende. Gjennom analysen av fokusgrupperesultatene var det likevel enkelte kategorier eller overskrifter som var mer aktuelle å bruke enn dem fra verdenskafeen. Analysen resulterte i fire overordnede områder for relevante bidrag fra bibliotek og bibliotekarer til forskernes arbeid.

4.5 Enkelte refleksjoner til prosessen

Som med alle andre forskningsdesign, har også min fremgangsmåte og mitt metodevalg hatt sine styrker og svakheter som er med til å forklare hvorfor jeg kom frem til det jeg kom frem til. Noen av disse har jeg allerede vært inne på. I det følgende vil jeg kort komme inn på enkelte refleksjoner knyttet til selve gjennomføringen av metodene og påvirkningen mitt informantutvalg og jeg som forsker kan ha hatt på det endelige resultatet.

En svakhet ved utvalget av informanter kan sees i den manglende variasjonen i intervjuinformantenes stillingstyper. Tre av fire hadde stillingen førsteamanuensis og en var stipendiat. Hadde jeg for eksempel også intervjuet en professor eller en forsker i en ren forskerstilling, ville det i kraft av deres noe annerledes arbeidsvilkår muligens gitt andre resultater. Ved å teste funnene i fokusgruppen ble det likevel åpnet opp for at flere forskere, også en i professorstilling, kunne supplere, bekrefte og/eller argumentere i mot funnene fra intervjuene. Noe som igjen bidro til å styrke funnenes pålitelighet.

At fokusgruppen kun endte med å ha tre deltakere, hvorav to var fra helsefag, utgjorde også en svakhet ved undersøkelsen. Det viste seg å være forskjeller mellom forskerne fra helsefag og forskeren fra økonomi, men fordi det var to mot en var de ikke særlig fremtredende. Hadde variasjonen i forskernes fagfelt vært større, ville kanskje også forskjellene mellom de ulike fagene blitt tydeligere. På bakgrunn av dette kan man diskutere om det for fremtidige studier vil være nyttig å studere ulike fagområders behov for forskningsstøtte hver for seg. Et annet aspekt knyttet til utvalget av informanter, er at mine informanter utelukkende var forskere fra

OsloMet. Ettersom bibliotektilbudene mellom UH-institusjonene kan variere, kan det også hende at en tjeneste som forskere fra en institusjon setter stor pris på ikke tilbys på andre UH-bibliotek. Det vil si at en tjeneste som i aller høyeste grad kan være sentral for bibliotekutviklingen generelt, ikke blir fremhevet i min studie fordi mine informanter ikke kjenner til den. Studien min må derfor sees i lyset av dette.

Når det gjaldt testingen av funnene mine underveis i prosessen, kunne det vært hensiktsmessig å teste funnene fra intervjuene overfor andre forskere før verdenskafeen ble avholdt. Dette kunne ha styrket funnenes pålitelighet før de ble presentert for deltakerne i verdenskafeen. Dermed kunne også resultatene fra verdenskafeen, som ble tatt med videre til fokusgruppen, bygget på et mer pålitelig grunnlag. Dette ville dog krevd en mer omfattende undersøkelsesprosess med nok en aktivitet for innsamling av empiri.

En annen svakhet kan sees i hvordan jeg la opp til diskusjon av bibliotekarutsagnene i fokusgruppen. For hvert utsagn jeg presenterte forskerne for stilte jeg spørsmål til om de var enige i utsagnet eller ei, hvor enige de var og eventuelt hvorfor ikke. Det kan tenkes at det i en slik sammenheng, hvor blant annet jeg som stod for fokusgruppen kom fra biblioteket, er lettere å si at man er enig — et nei kan for eksempel kreve mer i form av en god forklaring eller lignende. Samtidig kan det tenkes at man etter å ha sagt seg enig en del ganger, kan føle at det er på tide med et nei. På denne måten kan resultatene fra fokusgruppen være påvirket av sosiale parametere som behovet for å behage andre.

Til sist vil jeg fremheve nettopp betydningen jeg selv kan ha hatt på undersøkelsesresultatene, særlig under intervjuene og i fokusgruppen. At jeg kom fra biblioteket viste seg også å ha en betydning for informantene til intervjuene. Et eksempel på dette skjedde i starten av det ene intervjuet hvor informanten raskt begynte å snakke om bibliotekrelaterte emner som litteratursøk og databaser. Her skulle vi bruke tid på å komme tilbake til utgangspunktet og åpne opp for at informanten kunne komme med sin historie om sin arbeidshverdag generelt og ikke temaer som nødvendigvis relaterte seg til bibliotek.

5 Presentasjon av funn

Som nevnt i metodeavsnittet brukte jeg intervju i samtaleform til å oppnå en bedre forståelse for forskernes arbeidssituasjon, jeg brukte verdenskafé for å få bibliotekansatte i tale og fokusgruppe for å få forskernes meninger på banen. De tre metodene ga ulike former for resultater som også krevde ulikt fra analysearbeidet. Gjennom intervjuene gikk jeg på

oppdagelse i forskernes verden og jeg måtte lytte nøye igjennom og være helt åpen for det som ble sagt: hva er det de sier, hvorfor er det slik osv. Med verdenskafeen var det annerledes. Her hadde jeg ikke lydopptak, men essensen av temaene som det ble snakket om ble notert ned på arkene som lå på bordene og disse dokumenterte slik det de bibliotekansatte mente var vesentlig. Med fokusgruppene var det igjen lydopptak, men denne gangen hadde jeg ganske konkrete knagger å henge funnene opp på. At de forskjellige typene av funn, men også at funnene fra den ene fasen dannet rammene for den neste, gjenspeiles i strukturen og formen på det analytiske arbeidet som nettopp presenteres fasevis under. Denne inndelingen viser også hvordan arbeidet med de tre underspørsmålene har forløpt.

5.1 Funn fra intervju - forskernes historier

I løpet av samtalene med forskerne var det særlig en helt sentral *styringsrelasjon* som ble synliggjort og som var gjeldende for alle fire informanter. Kanskje ikke overraskende, viste det seg at publiseringskravet, og det systemet dette er en del av, i høy grad påvirker forskernes måte å jobbe på; hvordan de tenker, hvordan de prioriterer oppgavene sine, hvordan de forholder seg til andre mennesker og teknologier osv.

Dette kom til uttrykk gjennom historiene, hvor mye av det de fortalte om var knyttet til temaer som tid og effektivitet, tillit og nettverk samt holdninger til og behov for støttefunksjoner. Med de tre temaene som overskrifter, vil jeg i det følgende presentere funnene og samtidig vise hvordan publiseringskravet setter sitt preg på forskernes måte å jobbe på.

5.1.1 Tid og effektivitet

Temaer relatert til tid og effektivitet var tilbakevendende gjennom alle de fire forskerhistoriene, og det var særlig i disse delene av historiene at publiseringskravet kom tydelig frem som styringsrelasjon. Et eksempel på dette var at flere av dem påpekte at andelen av tid øremerket forskning avhenger av hvor mye de greier å publisere:

”Jeg må publisere så og så mye, så... ellers så mister jeg jo en del av forskningstida mi...”

(Kristin, humanist)

Kristin som sa dette, merker veldig på at det å etterleve publiseringskravet, eller ikke gjøre det, kan få konsekvenser for forskningstiden. Det å publisere er derfor noe hun går veldig opp i — uten dette fokuset, mister hun tiden til forskning. En annen side av denne saken er tidsklemma som oppleves når forskningstid, undervisningstid og administrasjon blir satt

overfor hverandre. Det oppleves utfordrende å ta seg tid til forskning, når undervisning og søknadsskriving også krever sitt. Frederik, førsteamanuensis fra helsefag, utrykte frustrasjon over dette og konsekvensen av denne nærmest umulige prioriteringsoppgaven slik:

”Og så får du på en måte beskjed om at: ja, hvorfor har du ikke publisert eller hvorfor har du ikke, ja, flere artikler? [...] Det blir litt sånn at forskning blir et privatanliggende fordi du må gjøre det på fritiden din, hvis du skal publisere eller produsere nok” (Frederik, helsefag)

Frederik opplever altså at forskningstiden blir spist opp av andre nødvendige gjøremål og forskning blir derfor noe han må ta med seg inn i fritiden.

Når det å være en god forsker på denne måten blir synonymt med det å publisere, har dette også konsekvenser i form av at forskerne forsøker å spare tid ved å ikke delta i møter eller involvere seg i prosjekter som ikke har direkte relevans for egen forskning:

”Jeg merker at jeg blir veldig av de ganske sånn, sånn bedriftsaktige rammene man settes inn i da [...] En reaksjon på det er at jeg tenker at ok, men da skal dere få det dere vil ha liksom. Så jeg deltar ikke for eksempel på sånne gratis møter eller viser meg mye på instituttet for å være grei liksom” (Martin, tverrfaglig stipendiat)

Når det gjelder praktiske oppgaver som å skaffe relevant litteratur, er det også her fokus på tidsbesparing. Martin uttrykker det slik:

”Det merker jeg jo, at det også gjør artikkelformatet attraktivt, at man kan få det ut på printeren fem minutter senere liksom, eller to minutter etterpå. Og faktisk skanne igjennom og se om det er nyttig [...] Det sitter ørlite grann lenger inne å bestille bøker fra andre bibliotek [hvis egen institusjon ikke har boka], jeg gjør det, men det sitter langt inne, det gjør det. Fordi det tar lengre tid, liksom. Og ofte vil du jo ha det NÅ!” (Martin, tverrfaglig stipendiat)

Litteratur i elektronisk form nevnes av flere som det helt klart foretrukne. For eksempel er det ikke tid til å vente på at noe må bestilles fra et annet bibliotek eller å kjøpe bøker gjennom OsloMets innkjøpsavtale.

Det er ikke bare når det kommer til møtevirksomhet eller i hverdagens praktiske gjøremål forskerne forsøker å spare tid. For Ann er det i tillegg avgjørende for arbeidet å strømlinje selve forskningsprosessen så mye som mulig:

“I see it [forskning og publisering] as a manufacturing process, so it’s about creating new knowledge [...] there is not a whole lot, in terms of templates for the output, that could enable

the researchers to produce more. It's really about streamlining the process, as much as possible” (Ann, tverrfaglig)

Ifølge Ann er det med andre ord ikke så mye som kan effektiviseres når det kommer til selve produksjonen av ny kunnskap, men derimot selve prosessen som kan bli mer strømlinjeformet. I denne sammenhengen fremhevet Ann at det er essensielt med god prosjektledelse.

5.1.2 Tillit og nettverk

Et annet trekk som gikk igjen i forskernes historier, handlet om relasjonen til andre mennesker. For Ann, som har et stort nettverk, har dette en helt sentral betydning for fremdriften i arbeidet med en artikkel og ikke minst kvaliteten av den. Hun er tverrfaglig og skriver som regel artikler i samarbeid med andre, og det å ha tillit til de andre bidragsyterne, som er eksperter på sine områder, er derfor avgjørende i slike prosesser. Bidrar de ikke med riktig innhold av god kvalitet til avtalt tid, er det ut og det er, ifølge henne, nok av andre gode fagpersoner som kan overta plassen i nettverket. Nettopp fordi artiklene hun er involvert i stort sett alltid skrives i samarbeid med andre, handler forskningsprosessen i høy grad om relasjoner til mennesker:

“Producing research is about the relationships with people, more than it is about research itself” (Ann, tverrfaglig)

I denne sammenhengen fremhevet Ann i tillegg at det å oppføre seg ordentlig og hyggelig er helt sentrale egenskaper for å være og forbli en del av hennes nettverk. I motsetning til Anns store nettverk er stipendiaten Martins faglige nettverk så lite at han til tider føler seg faglig ensom. Martins ensomhet skyldes primært at ingen av kollegaene på instituttet jobber innenfor det samme feltet, og det er en problemstilling som andre tverrfaglige forskere sannsynligvis også vil kjenne seg igjen i.

Når det kommer til det nettverket som forskningen ofte tar form i, er det ikke bare mennesker som utgjør viktige brikker, bidraget fra ulike teknologier har også betydning for utviklingen av forskningsprosjektene:

”Man må jo bruke ulike typer kilder for å komme frem til det [forskningsprosjektet] – det blir liksom ikke til i min egen boble, egentlig, så man får jo innspill og inspirasjon både fra folk og bøker og artikler [...] Og også gjennom media også [...] får ideer fra Twitter for eksempel,

Facebook. Så der også, er det jo temaer som tas opp. Og i sosiale medier kan du jo spisse hvem du følger, sånn at du får informasjon som er interessant for eller relevant for deg da, for dine fagområder” (Frederik, helsefag)

Også i relasjonen til teknologi viste det seg å være et tillitsaspekt – føles det utrygt å bruke teknologien, verktøyet eller systemet, lar man heller være. Dette kom til uttrykk gjennom kommentarer om for eksempel referanseverktøyet EndNote, som optimalt sett kan forenkle arbeidet med å holde oversikt over de referansene forskerne bruker, sette dem riktig inn i teksten og enkelt generere litteraturlister osv. Her forteller Martin om sine erfaringer med verktøyet:

”Man gjør det jo for at det skal forenkle hverdagen, så med en gang det føles utrygt — det er jo mange her bortover i gangen som har opplevd sånne EndNote-ting som gjør at de ikke tør å bruke det for det det er verdt, liksom. Som bruker det som jeg gjør [generere litteraturlister] eller som faktisk ikke bruker det overhodet” (Martin, tverrfaglig stipendiat)

Utover å ha tillit til kollegaer som skal bidra til forskningen eller teknologier som skal lette arbeidet, ble det også snakket om direkte mistillit til enkelte relasjoner. Dette viste seg særlig i forholdet til kontrollfunksjoner som igjen også kan ses som en konsekvens av systemet som publiseringskravet er en del av:

”På fakultetet så har vi to som [...] skal liksom da dobbeltsjekke om det [registrerte publikasjoner] er vitenskapelig eller ikke for eksempel. Det synes jeg er sløsing av penger.”
(Kristin, humanist)

Her kommer Kristin inn på et tema som går inn i den tredje og siste overordnede kategorien fra funnene fra intervjuene, nemlig holdninger og behov for støttefunksjoner.

5.1.3 Støttefunksjoner – holdninger og behov

Kristins mistillit til kontrollfunksjoner, viste at relasjoner som har en kontrollerende karakter først og fremst skaper irritasjon og frustrasjon. Forskerne har behov for at det settes inn ressurser som gir støtte, ikke at det brukes ressurser på kontroll. For Ann må en støttefunksjon tilføre konkret verdi og substans med sin kompetanse, for å være relevant og ikke oppfattes som noe som bare kaster bort tiden:

”If I can’t trust somebody to provide me worthwhile guidance in this, then it’s better for me to just do it myself and I will learn by doing and screwing it up [...] so you really have to have

somebody at the other end to that thing that knows their business” (Ann, tverrfaglig)

Når det gjelder støttefunksjoner kom det også eksempler på at enkelte typer forskere har særlige utfordringer når det gjelder enkelte typer oppgaver. For Martin, som jobber med et tverrfaglig tema, kan for eksempel informasjonssøking vise seg å by på særlige problemer:

”Samtidig så driver jeg med et tverrfaglig felt [...] det er liksom over i flere fagområder og det gjør det jo enda mer komplisert, og dermed burde man jo sikkert i enda større grad drevet med sånn systematisk søkearbeid, men samtidig, så føler jeg at de gangene jeg har prøvd å gjøre det, så har det blitt helt crazy” (Martin, tverrfaglig stipendiat)

Martin søker altså informasjon på et tverrfaglig tema og får et resultat som oppleves som u håndterlig. Et annet område som ble nevnt som utfordrende relaterte seg til det å gjøre forskningen mer synlig, ikke bare ut mot andre interessenter, men også overfor sin egen ledelse.

Kristin kom inn på dette i det hun fortalte at hun ikke synes at ledelsen hennes er gode nok til å legge merke til eller å markere publikasjoner fra sine ansatte. Hun opplever også at det foregår litt usystematisk og var i tvil om ledelsen faktisk favoriserte noen fremfor andre:

”Jeg synes det er litt for tilfeldig hvordan de klarer å markere det vi gir ut” (Kristin, humanist)

Avslutningsvis i samtalen med Kristin, kom også følgende spørsmål opp:

”Har dere [biblioteket] tenkt hvordan dere kan formidle vår forskning utover?” (Kristin, humanist)

5.2 Bibliotekansatte om relevant forskningsstøtte

Forskernes historier beskrevet over ble videre presentert for deltakerne i verdenskafeen. Med utgangspunkt i den innsikten denne presentasjonen ga, diskuterte de bibliotekansatte blant annet hvordan biblioteket eller bibliotekarene kan bidra til å effektivisere forskernes arbeid. Her kom de blant annet inn på hvilke kompetanser som er nødvendige, hvordan det kan skapes tillit og hvilke roller som er relevante å innta for å være en del av forskernes nettverk (se vedlegg 2 for presentasjon og spørsmål). Hoveddelen av innspillene deres relaterte seg derfor også til emner som sentrale bibliotekoppgaver og relevante bibliotekarkompetanser og -roller. Gjennom diskusjonene dukket det også opp andre typer innspill, som for eksempel at

det kan være nødvendig å informere og markedsføre bibliotekets tjenester mot forskerne. Ettersom akkurat dette kan være avgjørende for om bidragene fra biblioteket faktisk blir brukt, valgte jeg å ta dette temaet med videre i prosessen også.

Når det gjaldt bibliotekarenes kompetanse anså deltakerne i verdenskafeen at det var særlig relevant med kunnskap om hvordan forskningsprosesser foregår, kjennskap til fagfelt og -språk, samt kjennskap til tverrfaglig forskningsarbeid og ferdigheter innen litteratursøk og forskningsformidling.

Bibliotekarrollene som ble nevnt handlet hovedsakelig om å være fasilitatorer for møteplasser og nettverksbygging om å være vertskap, om å oppholde seg nær forskerne ved å være fysisk tilstede og/eller sitte i nærheten, samt delta i forskningsprosjekter, særlig som «lim» eller med en koordinerende funksjon i tverrfaglige prosjekter. Til arbeidet med tverrfaglighet kom det også frem at det vil være positivt å la bibliotekarer som jobber mot ulike fagfelt sitte samlet. Slik kan bibliotekarene sparre sammen og bruke hverandre til å gi bedre støtte til tverrfaglige prosjekter. Deltakerne nevnte i tillegg å gi tilgang til kunnskap som en relevant oppgave for biblioteket.

Utover innspillene over, ble det diskutert mer interntrettede aspekter som hvordan bibliotekenes organisering kan understøtte arbeidet med forskningsstøtte, men også at det er behov for kompetanseheving. Det ble reist spørsmål til om bibliotekene har ressursene som skal til for at bibliotekaren kan være en å stole på og som alltid kan være der til å hjelpe, om bibliotekene er organisert hensiktsmessig med tanke på å støtte for eksempel tverrfaglige forskningsprosjekter, om bibliotekarene har de nødvendige kompetansene til å bygge nettverk og om de har metodene som trengs for å møte forskere og eksempelvis arbeide med tverrfaglighet. Det kom også innspill relatert til bibliotekets synlighet og behovet for markedsføring av bibliotekenes tilbud og tjenester rettet mot forskere. Mer konkret kunne dette for eksempel være at bibliotekene markedsfører bibliotekarenes kompetanse på linje med andre ressurser, at bibliotekene er tydelige på hva de kan og ikke kan tilby samt at de kommuniserer ut formål og nytteverdien av tjenestene. På denne måten mente de også at bibliotekene kan unngå at forskerne opplever dem som nok en kontrollfunksjon.

For å kunne teste bibliotekarenes oppfattelse av relevante bidrag til forskeres arbeid og samtidig styrke forskeres evne til å sette ord på hva som er relevant for dem, ble innspillene

bearbeidet slik at de fremstod som påstander eller utsagn formulert fra et bibliotekarperspektiv og gruppert i følgende tre grupper:

Bibliotekarenes roller/plasseringer i forskeres nettverk

- «Forskere trenger en bibliotekar som sitter i nærheten av dem eller er tilgjengelig her-og-nå»
- «Biblioteket/bibliotekarene kan være «lim» i tverrfaglige forskningsgrupper eller -prosjekter»
- «Bibliotekarene kan være arrangører av forskningsformidlingsarrangementer, både for folk i sektoren og for «mannen i gata»»

Nyttige bibliotekarkompetanser

- «Forskere trenger en bibliotekar som kan fagspråket deres og som gjerne har utdanning i samme fagområde»
- «Bibliotekarene må ha kjennskap til hvordan forskningsprosessen, som er typisk for de forskerne de skal støtte, foregår»
- «Forskere trenger spesialiserte bibliotekarer: noen som er gode på litteratursøk, noen som kan hjelpe med EndNote og andre som kan hjelpe med håndtering av forskningsdata (lagring og gjenfinning) og Open Access-publisering m.m.»

Områder biblioteket bør jobbe med

- «Litteraturoversikter basert på søk utført av eller med hjelp fra bibliotekarer, bidrar til bedre søknader»
- «Biblioteket kan hjelpe forskere med digitaliseringsoppgaver som å gjøre artikler åpent tilgjengelig digitalt (Open Access), lagring av forskningsdata og utføre bibliometriske analyser (bl.a. siteringsanalyser)»
- «En av bibliotekets viktigste oppgaver er samlingsutvikling; de må sørge for at forskere har tilgang til kvalitetssikret litteratur og den nyeste forskningen – trykt og elektronisk»
- «Skal biblioteket hjelpe med ikke-kvalifisert arbeid som kopiering, skanning av bøker og sjauing i forbindelse med arrangementer?»

Under verdenskafeen oppstod det også en diskusjon om bibliotekene er synlige nok og om dette kan ha betydning for bruken av tjenestene. På bakgrunn av at dette vill jeg også ta med et utsagn om dette til fokusgruppen:

- «Stipendiater og forskere mangler informasjon om hva de kan bruke biblioteket til»

5.3 Forskerne om egen arbeidssituasjon og relevant forskningsstøtte

Før forskerne skulle ta stilling til bibliotekarutsagnene ble de presentert for funnene fra intervjuene. Utover at jeg slik fikk testet funnene, fikk fokusgruppedeltakerne et innblikk i egen verden og aspekter de ikke nødvendigvis ser eller tenker så mye over til daglig.

Innsikten de fikk gjennom dette forløpet bidro forhåpentligvis også som en «oppvarming» til den etterfølgende diskusjonen om hva de mener er relevant forskningsstøtte (se vedlegg 3 for presentasjon og spørsmål).

I det følgende vil jeg først komme inn på responsene til forskerhistoriene, deretter vil jeg presentere funnene fra diskusjonene av bibliotekarutsagnene.

5.3.1 Respons på forskerhistoriene

Fokusgruppedeltakerne kjente seg for det meste igjen i forskerhistorienes temaer, men det kom også frem både enkelte motsetninger og variasjoner.

5.3.1.1 Tid og effektivitet

Når det gjaldt 'tid og effektivitet' kjente de fleste seg igjen i problematikken knyttet til at antall publiseringer hadde innvirkning på mengden tid avsatt til forskning. Forskeren med økonomi som fagfelt, opplevde dog ikke at det å sjonglere mellom undervisningstid og forskningstid var et stort problem. Han har 35% avsatt tid til forskning og det er, ifølge ham, mer enn nok tid. For ham er det heller det å få motivasjon til å sette seg ned og forske som er problemet. På spørsmål om det betød at han ikke nødvendigvis følte så mye på publiseringspresset, svarte han:

«altså jeg føler nok litt på det presset, jeg føler litt på at jeg bør, men jeg klarer det. Jeg har hatt publiseringer...ikke i år, men i fjor». (Førsteamanuensis, økonomi)

I motsetning til forskeren på økonomi har professoren fra helsefag 45% forskningstid, men hun kjenner likevel på problemet med å få tatt seg tid til å arbeide med forskning:

«at det er et problem å få tid til å sette seg ned og skrive — det er krevende. Og jeg ser, mine kollegaer som har tatt en phd kommer tilbake, jobber som lærere, skal undervise...tiden suges opp, altså». (Professor, helsefag)

Fokusgruppedeltakerne blir enige om at noen har det romsligere når det kommer til forskningstid enn andre. Dette kan for eksempel skyldes ulike regler mellom fakultetene knyttet til antall publiseringspoeng forskerne må ha, men det kan også være avhengig av hvilket nivå de underviser på. For førsteamanuensis fra helsefag, som primært jobber med masterstudenter, gir for eksempel masterstudentenes prosjekter anledning til å publisere artikler på bakgrunn av disse.

5.3.1.2 Tillit og nettverk

Til dette med kontrollfunksjoner kom det en kommentar som viste at denne type funksjoner ikke nødvendigvis oppleves som negativ:

«De må forsikre seg at det er innenfor tellekantsystemet [...] om det er innenfor en eller to og så videre. Det har jeg fått... det har vært noen som har kommet og sagt....og det er helt greit, synes jeg» (Førsteamanuensis, helsefag)

At forskning oppstår i relasjon til andre mennesker, for eksempel gjennom diskusjoner med forskerkollegaer, ble også bekreftet. Professoren fra helsefag jobber som regel tverrfaglig og forskningen oppstår derfor for det meste i relasjon til andre mennesker:

«Jeg driver nesten alltid med tverrfaglig eller tverrprofesjonell forskning, så vi er flere mennesker som skaper ideer, utvikler problemstillinger, lager plan for et prosjekt, så det vil jeg si: absolutt, i samarbeid med andre» (Professor, helsefag)

Når det gjelder teknologi og verktøy som for eksempel EndNote, ser han det utelukkende som effektiviserende verktøy for arbeidsprosessen. Førsteamanuensis fra økonomi kjente seg til gjengjeld igjen i det å ha manglende tillit til teknologi:

«Jeg har hatt noen problemer der [med EndNote]. At plutselig så mister jeg hele databasen. Så jeg lærte veldig fort å ta back-up av den» (Førsteamanuensis, økonomi)

5.3.1.3 Støttefunksjoner – holdninger og behov

Til dette punktet var det umiddelbart ikke så mange kommentarer, annet enn at professoren på helsefag kom inn på hvor verdifullt hun betraktet et systematisk søk som en bibliotekar hadde bidratt med til et igangværende forskningsprosjekt:

«At hun kunne gjøre et systematisk søk var helt avgjørende for at vi nå kan jobbe med vår kunnskapsoppsummering». (Professor, helsefag)

5.3.2 Forskernes diskusjon av bibliotekarutsagn

Ut fra diskusjonene som oppstod til bibliotekarutsagnene, tegnet det seg et mønster av fire overordnede overskrifter for måter biblioteket og bibliotekarene kan bidra til forskernes arbeid. Sett ut fra forskernes perspektiv kan følgende bidrag fra biblioteket og/eller bibliotekarene være relevante i deres arbeid:

5.3.2.1 *Bibliotekarene må være en lett tilgjengelig ressurs*

Forskerne var enige i påstanden om at: «Forskere trenger en bibliotekar som sitter i nærheten av dem eller er tilgjengelig her-og-nå». For dem var det viktig å ha bibliotekarene som lett tilgjengelig ressurs, og helst den samme hver gang. Gjennom kontinuerlig involvering av samme bibliotekar, mente de at arbeidet kunne effektiviseres ved at de ikke behøver å begynne fra grunnen hver gang de skal i gang med et nytt prosjekt. Støtten til for eksempel litteratursøk mente de dermed kunne gjennomføres mer effektivt og gjøre resultatet mer presist. At den samme bibliotekaren er lett tilgjengelig, er mer viktig enn at de rent faktisk sitter i nærheten. Det ble dessuten oppfattet som en fordel at bibliotekarene sitter samlet med sine ulike kompetanser, slik at man raskt kan bli henvist videre til riktig person. Forskerne mente at de har behov for både spesialister og generalister, hvor sistnevnte særlig var relevant for studentene.

5.3.2.2 *Bibliotekarene kan være deltakere i forskningsprosjekter*

Utsagnene om at bibliotekaren kan være lim i tverrfaglige forskningsgrupper eller -prosjekter, at de må kunne fagspråket, ha kjennskap til forskningsprosessen og at litteratursøk utført av eller med hjelp av bibliotekarer bidrar til bedre søknader ble også på lang vei bekreftet.

I forbindelse med utsagnet om bibliotekarer kan være lim i tverrfaglige forskningsprosjekter, stilte jeg også spørsmål til hva forskerne mente at «å være lim» kunne innebære. Forskerne mente at bibliotekarene kunne bidra til å forenkle arbeidet i tverrfaglige forskningsprosjekter med kunnskap om hvordan tverrfaglig forskningssamarbeid kan foregå, blant annet ut fra at de har erfaring fra andre tverrfaglige prosjekter. Lim-funksjonen ville oppstå i det bibliotekarene kunne dele av sin kunnskap for eksempel om hvordan man jobber innenfor ulike disipliner, samt hvilke søkeord og kilder til informasjon som er sentrale og relevante å bruke innenfor de ulike fagfeltene osv. På denne måten kan bibliotekarer sørge for at det blir

tatt høyde for disse aspektene i forskningsprosjektet og dermed altså legge til rette for et mer effektivt samarbeid.

Forskerne mente videre at bibliotekarer med innsidekunnskap om det enkelte forskningsprosjekt, oppnådd gjennom deltakelse på innledende prosjektmøter og statusmøter underveis, kan bidra med mer dekkende og presise litteratursøk. I en søknadsprosess vil dette også kunne bidra til bedre søknader. Om det i tillegg er snakk om en bibliotekar som har vært involvert før, og/eller en som har kjennskap til fagspråket, fagområdet og forskningsprosessen, betraktes det enda mer optimalt, men ikke som en nødvendighet. Utover at kvaliteten økes, effektiviseres arbeidet ytterligere da det er lettere å komme i gang med samarbeidet.

Forskerne mente generelt sett at støtten ville bli mindre tilfeldig og mer effektiv om bibliotekarene har kjennskap til forskningsprosessen, ettersom bibliotekarer med riktig kunnskap kan følge prosessen med sin kompetanse og bidra til kvalitetssikring underveis. Med denne hjelpen så de for seg at de selv også ville få mer tid til å jobbe med selve forskningen.

5.3.2.3 Bibliotekarene kan være arrangører, formidlere og nettverksbyggere

Som svar på utsagnet: «Bibliotekarene kan være arrangører av forskningsformidlingsarrangementer, både for folk i sektoren og for «mannen i gata»» ble det uttrykt at bibliotekarene kan *lede* forskningsformidlingsarrangementer. Forskerne mente at bibliotekaren som arrangør kunne sørge for å oppmuntre forskerne til å formidle forskning på en slik måte at det ble interessant for flere enn kollegaene på samme fagfelt. Bibliotekarene kan slik bidra til å popularisere forskningstemaene, slik at de også blir tilgjengelig og anvendelig for det øvrige samfunn.

I arbeidet med å arrangere formidlingsarrangementer mente forskerne at bibliotekarene også kan involvere og samarbeide om arrangementet med andre institusjoner og interesseorganisasjoner. På denne måten kan bibliotekarene bidra til å bygge opp et nettverk rundt forskningen og til at forskningsresultatene når enda bredere ut, blant annet gjennom markedsføring av arrangementene.

5.3.2.4 Bibliotekarene kan være samlingsutviklere, eksperter på publisering og håndtering av forskningsdata samt koordinatorene på tvers av administrative støttefunksjoner

Under fokusgruppen kom det ulike typer av tilbakemeldinger til de fire utsagnene knyttet til biblioteket som samlingsutvikler, som støttefunksjon når det gjelder Open Access relaterte oppgaver, lagring og håndtering av forskningsdata og bibliometriske analyser, samt om biblioteket skal hjelpe med ikke-kvalifisert arbeid.

Ifølge forskerne må biblioteket tilby en samling som først og fremst er oppdatert og elektronisk. For en effektiv arbeidshverdag er det viktigst at materialet er elektronisk tilgjengelig, selv om trykt materiale foretrekkes. Blant annet fordi forskerne får mange tilbud om publisering i Open Access og de har vanskelig for å vurdere kvaliteten av tidsskriftene, mente forskerne at en rådgiver med kompetanse på området vil være til stor hjelp. I forbindelse med støtte til lagring og håndtering av forskningsdata kom det frem at dette er relevant for dem, men at OsloMet, dem bekjent, ikke har et godt system som understøtter dette. I denne sammenheng kom det også frem at hvis biblioteket skulle påta seg oppgaver relatert til dette, ville det være nødvendig å snakke med FoU-avdelingen om mulig rollefordelinger.

Under diskusjonen om behovet for støtte til digitaliseringsoppgaver, kom det frem at de gjerne ønsket hjelp til egenarkivering av publikasjoner. Dette ble oppfattet som et tidkrevende arbeid og ble sammenlignet med reiseregninger. En frustrasjon som blant annet ble uttrykt med følgende kommentar: *”Det har ingenting med forskning å gjøre og det er et mareritt!”* (Førsteamanuensis, helsefag). Ifølge fokusgruppedeltakerne er dette en oppgave biblioteket gjerne må overta.

Det virket ikke som om de hadde så mange holdninger til bibliometriske analyser. Dette var derfor ikke et tema som ble diskutert. På spørsmål om biblioteket skulle bidra med ikke-kvalifisert arbeid som kopiering, skanning av bøker og sjauing i forbindelse med arrangementer, kom det et klart nei fra forskerne — dette betraktet de som sløsing med ressurser.

I tillegg til forskernes synspunkter til de konkrete bibliotekarutsagnene, diskuterte og foreslo fokusgruppedeltakerne at biblioteket kunne bidra til at alle støttefunksjonene ble mer koordinerte og dermed sørge for at forskningsprosessen og/eller søknadsskrivingsprosessen ble mer strømlinjeformet. En av deltakerne foreslo at de ulike støttefunksjonene, bibliotek,

FoU-team, EU-team, språkvask osv., kunne ligge under biblioteket. Han mente at det nettopp her kunne ligge en rolle for bibliotekene, ettersom biblioteket er en avdeling allerede tenker helhetlig og på tvers, også faglig sett.

Hvordan alle funnene som er presentert over kan bidra til å besvare denne oppgaves overordnede problemstilling, vil fremgå av kommende diskusjonsdel.

6 Diskusjon

I det følgende vil jeg besvare problemstillingen *Hvordan kan UH-bibliotekene styrke sin relevans for dagens forskere?* Dette vil jeg gjøre ved å diskutere funnene fra empirien og tidligere forskning samtidig som jeg omsetter dette til konkrete innspill til bibliotekenes utviklingsarbeid rettet mot forskningsstøtte. Diskusjonen vil bestå av tre deler som på ulike nivåer peker ut en retning for utviklingsarbeidet:

- **Grunnprinsipper:** hva er det utviklingen skal bidra til eller bør ha som mål?
- **Satsningsområder:** hvilke oppgaver eller roller er det relevant å fokusere på?
- **Forutsetninger:** hvilke kompetanser og andre forutsetninger kreves det for at forskningsstøtten er og blir relevant?

6.1 Overordnede grunnprinsipper for utviklingen av forskningsstøtte

Som nevnt i oppgavens innledning påpeker Universitets- og høskolerådets bibliotekutvalg (UHR B) blant annet at «UH-bibliotekenes største utfordring er å levere forskningstjenester som oppleves som relevante og tidsbesparende, og som gir merverdi til forskningen [...]» (Universitets- og høskolerådets bibliotekutvalg, 2015, s. 8). Ettersom UH-bibliotekene har få formelle krav de skal etterleve, er det heller ikke utpekt noen bestemte retninger for dette arbeidet som UHR B karakteriserer som en stor utfordring. I denne oppgaves avsnitt om problemstilling, argumenterte jeg for å innhente kunnskap om forskeres arbeidssituasjon som den er i dag for dermed avdekke hva det er som påvirker forskernes måte å utføre sitt arbeid på. Gjennom analysen av forskernes historier ble publiseringskravet synliggjort som en helt sentral styringsrelasjon. Publiseringskravet satte sitt preg på forskernes arbeidssituasjon, hovedsakelig i form av tidspress. Mangelen på tid syntes videre å forårsake at forskere er nødt til å sette høye krav til andres bidrag og det å ha tillit til andre, mennesker og teknologi, er avgjørende. En tillit man primært oppnår ved å tilføye noe av verdi for selve forskningsarbeidet. Mine funn har på denne måten likhetstrekk med det UHR B konstaterer at

bibliotekene må levere: tidsbesparende forskningstjenester som gir merverdi til forskningen. Tjenester UHR B mener at bibliotekene må utvikle basert på relevant og aktuell forskning (Universitets- og høyskolerådets bibliotekutvalg, 2015, s. 8).

For å stake ut en retning for utviklingen av UH-bibliotekenes arbeid med forskningsstøtte, vil jeg i det følgende ta avsnitt i den retningen både UHR B og mine funn peker ut som relevante områder å jobbe med og mot, eller rettere: grunnprinsipper for utviklingen av forskningsstøtte. Dette også ut fra tanken om at det å jobbe med det som påvirker forskernes adferd vil danne et mer solid fundament for bibliotekutviklingen enn å eksempelvis ta utgangspunkt i øyeblikksbilder som aktuell adferd kan utgjøre (jf. avsnitt 'Problemstilling og avgrensning'). Et sentralt utgangspunkt for å skape et relevant UH-bibliotek for forskere vil derfor være å finne ut av: hva er det forskningsstøtten skal bidra til å løse eller bøte på? Svaret på dette vil være mål bibliotekene bør ha for øyet, og det vil også være det følgende tre grunnprinsipper er et bud på. Får bibliotekene til en utvikling basert på disse, vil forskningsstøtten sannsynligvis også oppleves mer relevant.

6.1.1 Grunnprinsipp 1: Avhjelpetidsklemma

Tidsmangel og en fragmentert arbeidshverdag var gjennomgående temaer i mine informanters historier. Flere av dem var inne på problematikken knyttet til at de blir målt på antall publikasjoner og at de mister forskningstid, hvis de ikke publiserer nok. En problematikk som også handler om at det å undervise og skrive søknader om finansiering spiser av tiden til å bedrive forskning. Det vil si at det å balansere mellom de ulike arbeidsoppgavene kan gå utover antall publikasjoner, som igjen har konsekvenser for avsatt tid til forskning. Dette tidspresset bidro til at informantene prioriterte nøyte hva de deltok på og ikke, særlig hvis det ikke hadde relevans for egne prosjekter. Denne tidsklemmeproblematikken er også noe som tas opp i tidligere forskning (f.eks. Jaguszewski & Williams, 2013; Jensen, 2012; Kroll & Forsman, 2010; Kyvik, 2013). At forskere blir tvunget til å prioritere hardt på denne måten kan selvfølgelig være en fordel fordi forskeren nettopp blir bedre til å prioritere og dermed også blir mer effektiv, men det kan også forårsake at forskningen blir noe man tar med seg inn i fritiden. Under fokusgruppen og «testen» av funnene kom det likevel frem en annen stemme som ikke mente at tidskabelen var et problem. Dette på tross av at samtlige av informantene som ble intervjuet ga uttrykk for utfordringer knyttet til tidspres. For denne informanten var det heller motivasjonen til å forske i seg selv, som var utfordrende. Dette viser at det ikke nødvendigvis er så entydig — at forskning ikke betyr alt for alle og at det også kan være

faglig ansatte i UH-sektoren som foretrekker å undervise fremfor å forske. Holder vi derimot fast i denne oppgaves fokus på forskere og forskningsstøtte, legger dette grunnprinsippet opp til at tjenestene bibliotekene utvikler må tilpasses og avhjelpe tidspresset forskerne opplever, for å være relevante.

6.1.2 Grunnprinsipp 2: Tilføyе konkret verdi

Når det gjelder frustrasjonen noen av mine informanter viste knyttet til hjelpemidler som referanseverktøyet EndNote og som ikke alltid fungerer som forventet, har andre studier også kommet frem til lignende funn. En studie viser at forskere opplever frustrasjon og usikkerhet når de skal benytte systemer som er kompliserte å bruke eller som de ikke bruker så ofte (Voog et al., 2013, s. 58). En annen studie viser at på tross av at biblioteket og bibliotekarene kan hjelpe med undervisning og veiledning i verktøy og nye systemer, så foretrekker forskerne heller at bibliotekaren støtter dem i arbeidet med publisering (Jensen, 2012, s. 57). Dette kan være med til å understreke at løsninger og tjenester som skal bidra til forskeres arbeid både må være enkle, relevante og integrerte i forskernes arbeidsflyt for at det har en verdi. I forlengelse av dette må bibliotekene også vurdere om de heller vil fokusere på å utvikle og tilby tjenester som er til direkte gagn for arbeidet med forskning, fremfor å bruke tid på for eksempel opplæring i systemer som enten brukes sjeldent eller blir for kompliserte.

Til dette er det et annet argument som også knytter seg til hva som er relevante bidrag for å effektivisere forskningsprosessen. Informanten Ann (tverrfaglig) ga uttrykk for at det å bidra til å strømlinjeforme selve prosessen, var det eneste stedet hun mente det gikk an å effektivisere når det kom til forskningsarbeidet. Bidraget til denne prosessen måtte dessuten ha en klar merverdi for prosjektet. Å bidra med noe som virkelig har en verdi kan derfor være helt sentralt for om man overhodet blir betraktet som en relevant bidragsyter. I denne sammenhengen kan det å utvikle tjenester som spesifikt bidrar til å strømlinjeforme forsknings- og publiseringsprosessen være det vesentligste og ikke støtte i form av undervisning og veiledning i verktøy eller systemer.

6.1.3 Grunnprinsipp 3: Leve opp til forventningene

At forskningen til mine informanter stort sett oppstår i relasjon til andre, mennesker eller teknologi, kan også sees som noe av det som har blitt mer utbredt i kjølvannet av utviklingen i UH-sektoren og på teknologiområdet. Mye tyder på at dagens system fordrer til mer samarbeid blant forskere, også tverrfaglig, enn tidligere. Det å være en del av et nettverk eller

bygge nettverk er derfor også blitt viktig for mange. For Ann var det å forbli i hennes nettverk ikke selvsagt. Det var i denne sammenhengen at tillitsaspektet, som noe av det mest sentrale ved forskernes relasjoner til andre, ble synliggjort i empirien min. Fokusgruppedeltakerne bekreftet både at forskningen ofte tok form enten i samarbeid med eller med inspirasjon fra andre, at det å være en del av et nettverk ikke er selvsagt og at tilliten er avgjørende i denne forbindelse. For å være en del av forskernes nettverk må forskerne ha tillit til at det som for eksempel en kollega eller et bibliotek bidrar med har den kvaliteten de forventer. Dette gjelder også for teknologien de bruker i arbeidet — også den må leve opp til forventningene for å bli stolt på. Fungerer for eksempel EndNote ikke som forventet, blir de usikre og lar heller være å bruke verktøyet. Det vil si at hvis forskerne blir i tvil om kvaliteten på bidraget fra andre, menneske som teknologi, gjør de det enten selv eller finner alternative bidragsytere eller løsninger.

Mistilliten til kontrollfunksjoner er en annen side av samme sak; følelsen av å bli kontrollert etter i sømmene kan vekke både frustrasjon og skepsis. For bibliotekene kan det derfor være hensiktsmessig å vurdere *hvordan* de vil støtte forskerne, og i den sammenhengen unngå noe som har en kontrollerende form. Hvor det med grunnprinsipp to handlet om at utviklingen av nye tjenester må ha fokus på at tjenesten skal tilføre konkret verdi til forskningsarbeidet, handler grunnprinsipp tre om å demonstrere verdien av tjenesten ved at bibliotekarens bidrag er av den kvaliteten som forskerne forventer — først da får biblioteket og bibliotekarene tillit.

Dette tillitsaspektet var ikke et fremtredende tema i den tidligere forskningen jeg har gjennomgått, men flere er inne på at det er helt sentralt at bibliotekene må demonstrere at tjenestene deres har en direkte verdi for forskernes arbeid (Kroll & Forsman, 2010, s. 18; RIN & RLUK, 2011, s. 8). I det følgende vil jeg komme inn på hva forskere mener kan være verdifulle bidrag til deres arbeid.

6.2 Relevant forskningsstøtte — satsningsområder

Gjennom verdenskafeen fikk jeg kunnskaper om hva bibliotekansatte betrakter som relevante bidrag fra bibliotek og bibliotekarer til forskeres arbeid. Forskerne i den etterfølgende fokusgruppen bekreftet at mye av dette også var relevante for dem. De ti bibliotekarutsagnene som utgjorde råmaterialet for den etterfølgende diskusjonen var i utgangspunktet ikke prioritert fra de bibliotekansattes side, men i løpet av fokusgruppen ble det likevel tydelig hvilke av de ulike bidragene til forskningsstøtte forskerne syntes er viktigst. Gjennom

diskusjonen mellom forskerne kom det også frem enkelte variasjoner og nyanser som videre var med til å konkretisere hva som var relevant ved de enkelte bidragene.

Som jeg var inne på i kapitlet om tidligere forskning kan det bibliotekene tilbyr av forskningsstøtte i dag enten kategoriseres som en generell oppgave biblioteket utfører for alle brukergrupper eller som spesifikke tjenester som er rettet spesifikt mot forskere. I denne oppgaves sammenheng mener jeg at det ikke er relevant å skille mellom disse to kategoriene. Jeg antar i tillegg at det ut fra forskernes synspunkt ikke gir mening å skille mellom generell bibliotekoppgave og spesifikk forskningsstøtte — for forskerne kan begge deler oppleves like relevant. For dem vil sannsynligvis nivået på bibliotekarenes service tilknyttet de forskjellige oppgavene være mer avgjørende, noe jeg også vil komme mer inn på senere.

I stedet for å skille mellom det brede og det spesifikke, vil jeg derfor heller bruke en oppdeling som gjenspeiler skillet mellom det som i dag kan betraktes som etablerte og utbredte bibliotekoppgaver og det som kan karakteriseres som nyere og mindre utbredte oppgaver. På denne måten vil følgende diskusjon fokusere på satsningsområder for bibliotekenes utviklingsarbeid, ved først å se på eksisterende områder etterfulgt av de nyere. Med variasjonene, nyansene og spesifiseringene som forskerne bidro med, vil både de etablerte og de mindre etablerte oppgavene forhåpentlig kunne bidra til å styrke relevansen av bibliotekenes fremtidige forskningsstøtte.

6.2.1 Satsningsområder: de allerede etablerte

6.2.1.1 *Samlingsutvikling og tilgang*

Samlingsutvikling, anskaffelse av relevant litteratur og organisering av bibliotekets samling, er en av hjørnesteinene i tradisjonell bibliotekvirksomhet. På tross av dette ble det ikke lagt vekt på dette som en sentral oppgave knyttet til forskningsstøtte i løpet av verdenskafeen med bibliotekansatte. Ordet tilgang opptrådte på et av arkene, men det var ikke et tema som fylte i diskusjonene. Grunnen til dette kan være at dette er en så fundamental oppgave for bibliotek at det ikke blir betraktet som relevant å gå inn i, men det kan også ha vært et uttrykk for den todelingen som nevnes i definisjonen av forskningsstøtte i litteraturen: at de bibliotekansatte ser på samlingsutvikling som en bibliotekoppgave generelt og derfor ikke som forskningsstøtte spesifikt. På tross av at samlingsutvikling ikke ble fremhevet under verdenskafeen, tok jeg det med som et bibliotekarutsagn, nettopp for å gi forskerne sjansen til å si sin mening om dette er noe de betrakter som viktig.

I følge mine informanter og annen forskning (Wiklund & Voog, 2013, s. 3) er også tilgang til elektronisk materiale en av de viktigste oppgavene biblioteket kan påta seg. At elektronisk tilgang er det foretrukne, kan relatere seg til tidsklemma forskerne befinner seg i og deres behov for å effektivisere deler av arbeidet. Det handler ikke nødvendigvis om at det er det mest optimale. På grunn av tidspresset er det mye som kan tyde på at forskerne ofte foretrekker det enkle og/eller sikre, men ikke nødvendigvis det optimale. For eksempel er det enklere å bruke litteratur som er elektronisk tilgjengelig i stedet for å bestille en trykt bok og vente på å få den levert, selv om boken kanskje er den foretrukne og mest relevante. Dette bekreftes både av mine funn og av tidligere forskning (Kroll & Forsman, 2010, s. 5). Et annet aspekt ved denne prioriteringen, som dog faller litt utenfor denne oppgaves tematikk, er at det å hele tiden måtte gå for det enkle fremfor det optimale, i siste ende har eller kan få negative konsekvenser for forskningen og kvaliteten av samme.

6.2.1.2 Litteratursøk

Et eksempel på hvordan manglende tillit kan utfordre bibliotekarenes mulighet til å bidra til forskningsprosessen, er arbeidet med litteratursøk. Min gjennomgang av relevant forskning viste en todeling i synet på støtten til litteratursøk fra biblioteket. På den ene siden er det noen som mener at det er en viktig tjeneste og noe de trenger hjelp til, mens andre igjen mener at de klarer det selv og at undervisningen og veiledningen fra biblioteket er på for lavt nivå. Noen forskere er også tilbakeholdne med å la bibliotekarene utføre litteratursøk for dem, fordi de mener at bibliotekarene ikke har den nødvendige detaljerte kunnskapen som skal til (Wiklund & Voog, 2013, s. 3). Tre av de fire forskerne jeg intervjuet, samt to av tre fokusgruppedeltakere, ga også uttrykk for at de trengte hjelp til litteratursøk. Eksempler på dette var den tverrfaglige stipendiaten, Martin, som forsker på et tema som finnes på flere felt og derfor sliter med alt for store søkeresultater. Han uttrykte at han gjerne skulle hatt hjelp til å håndtere de til tider omfattende søkeresultatene han fikk. For blant andre den helsefaglige professoren i fokusgruppen, og for forskere innen helsefag generelt, kan omfattende kunnskapsoversikter utført av spesialiserte bibliotekarer være avgjørende utgangspunkt for egen forskning. Mine resultater på dette området må derfor ses i lyset av at flere av mine informanter, særlig i fokusgruppen, hadde helsefaglig bakgrunn. På bakgrunn av dette ville bibliotekarutsagnene om at forskere trenger spesialiserte bibliotekarer som kan hjelpe med litteratursøk og at søknader om finansiering blir bedre hvis de har gode litteraturoversikter, kanskje skapt en annen diskusjon og gitt et annet utfall om det var en større spredning mellom deltakernes fagfelt. Ettersom annen forskning også viser at det er forskjellige behov for

tjenester relatert til litteratursøk blant forskere fra ulike fagfelt, bør tjenester knyttet til dette satsningsområdet nettopp utvikles og tilpasses de varierte behovene som eksisterer. I tillegg viste fokusgruppen at nivået på bibliotekarens kjennskap til fagfelt og muligheten til å gjenbruke samme ressurs, vil ha betydning for om hjelpen til litteratursøk oppleves som relevant.

6.2.1.3 Publisering og arkivering

Når det gjaldt Open Access var dette noe informantene i fokusgruppen uttrykte at de trengte rådgivning innenfor, særlig i forhold til å navigere mellom hva som er seriøse og useriøse tidsskrift. Det var ellers ikke et tema de gikk dypere inn i. Annen forskning viser også at støtte til Open Access er noe forskere er interessert i, men at mange opplever informasjonen som bibliotekene tilbyr på dette området, og til publiseringsrelaterte tjenester generelt, veldig kompleks (Wiklund & Voog, 2013, s. 3). På bakgrunn av dette kan det være nyttig å se nærmere på hvordan bibliotekenes informasjon og støtte innenfor Open Access og publisering generelt blir enklere å forstå og mer relevant.

Arbeid relatert til de institusjonelle arkivene var ikke noe mine informanter la vekt på annet enn at egenarkiveringen var like mye et «mareritt» som det å utfylle reiseregninger. Her ble det også ytret ønsker om biblioteket kunne gjøre denne jobben for dem. At dette er et område som legger opp til administrativt merarbeid, bekreftes av andre studier som også viser at forskere ser på arbeid relatert til institusjonelle arkiv som tidsrøvere (Wiklund & Voog, 2013, s. 3). Samtidig kan arbeidet med og ansvaret for de institusjonelle arkivene være en inngangsport for bibliotekene til samarbeid med andre avdelinger i institusjonen (RIN & RLUK, 2011, s. 16). Ved å vise sin verdi på denne måten kan bibliotekene også bli involvert i andre relevante prosjekter. De institusjonelle arkivene samler og synliggjør dessuten forskningen som foregår på institusjonen, noe som er viktig for dagens UH-institusjoner.

Alle de etablerte oppgavene presentert over gjenspeiler i stor grad det Wiklund og Voog oppsummerer som sentrale forskningsstøttetjenester som UH-bibliotek tilbyr i dag (jf. punktlisten på side 12, denne oppgave) (Wiklund & Voog, 2013, s. 2). Denne oppsummeringen harmonerte også i stor grad med det forskerne fra andre studier syntes å vektlegge som viktig forskningsstøtte (jf. punktlisten på side 19, denne oppgave). I det følgende, hvor jeg vil ta for meg de mindre etablerte satsningsområdene, vil jeg komme inn på ytterligere et aspekt fra denne listen, bibliometri. I dette avsnittet jeg vil også supplere den eksisterende innsikten med noe som ikke er like fremtredende i de studiene jeg har

gjennomgått. Områdene som beskrives under tar, i likhet med de foregående, utgangspunkt i hva mine informanter valgte å fremheve og som jeg deretter har kategorisert som nyere og mindre etablerte oppgaver.

6.2.2 Satsningsområder: de mindre etablerte

6.2.2.1 Formidlingsarena

En av mine informanter, humanisten Kristin, kom inn på at hun ønsket seg støtte til å formidle forskningen sin. Dette ble bekreftet som et interessant område å få hjelp til av deltakerne i fokusgruppen. Her ble det presisert at det ikke handler om å få skrevet artikler til media osv., men derimot at det fokuseres på biblioteket som formidlingsarena, et område i biblioteket hvor det for eksempel kan arrangeres lanseringsseminarer. Deltakerne i fokusgruppen mente at bibliotekarene står i en slik posisjon, mellom administrasjon, fag og formidling, at de kan lede arrangementene, involvere andre interessenter og samtidig bidra til å ”popularisere” forskningen. Sistnevnte, ved at arrangementsformatet oppfordrer forskeren til å tenke over formidlingen av budskapet.

At det er et behov for at noen leder eller fasiliterer arrangementer eller i det hele tatt at det er et behov for synliggjøring, kan også oppfattes som en del av «pakken» knyttet til publiseringskravet. Tidligere var behovet primært å synliggjøre forskning mot kollegaer på samme fagfelt, mens det nå er flere forskere som er opptatt av å nå enda bredere ut til offentligheten, praksisfeltet, næringslivet og politikere, men også til egen ledelse.

En annen mulighet rollen som arrangør kan gi, er at bibliotekarene kan komme til å spille en rolle for forskere som Ann, som utelukkende bruker den elektroniske tilgangen og som derfor ikke har en relasjon til bibliotekarene. Forskere som Ann er også interessert i å synliggjøre egen forskning. Ved å hjelpe henne med å arrangere forskningsformidlingsarrangementer kan bibliotekarene vise at de kan bidra med noe av verdi for hennes forskning og dermed få mulighet for å etablere en relasjon. På denne måten kan de videre oppnå en tillit som også kan åpne opp for samarbeid på andre områder. Denne tilliten vil i tillegg kunne styrkes ytterligere om bibliotekaren, gjennom arrangørrollen, kan bidra til at forskeren sparer tid brukt på administrativt arbeid. Hvis det å lage arrangementer da er noe forskeren selv pleier å være med til. Å etablere en formidlingsarena kan slik bli en døråpner og gjøre bibliotekene mer synlige i institusjonen.

6.2.2.2 *Tverrfaglig forskning*

De fleste av mine informanter deltok i tverrfaglige forskningsprosjekter og som fokusgruppedeltakeren og professoren fra helsefag påpekte, er det her ideene utvikler seg og problemstillingene spisses. En av intervjuinformantene forklarte også hvordan han fikk ideer til forskning blant annet gjennom sosiale medier. I samtalen med Ann, var det når praten dreiet inn på hvordan det tverrfaglige samarbeid foregår at begrepet 'tillit' kom tydelig frem som et vesentlig prinsipp. Ann må stole på at bidraget er godt for at hun overhodet inndrar personen i sitt nettverk.

Informantene i fokusgruppen mente at bibliotekarene kunne bidra som lim i tverrfaglige forskningsprosjekter og at dette kunne bidra til å optimere samarbeidsprosessene i tverrfaglige forskningsprosjekter. Lim-begrepet var ikke noe de bibliotekansatte utdypet i verdenskafeen, så hvorfor dette kunne være relevant og på hvilken måte, var noe forskerne selv definerte. Sett ut fra forskernes synspunkt kan bibliotekarer bidra som lim ved å ha kunnskap om hvordan tverrfaglig samarbeid kan foregå, blant annet ut fra erfaring fra andre tverrfaglige prosjekter. Lim-funksjonen handler om at bibliotekarene deler sin kunnskap om disiplinsæregenheter, som for eksempel hvordan arbeidet typisk foregår innenfor ulike fagfelt, hvilke søkeord ord og hvilke kilder til informasjon (databaser, tidsskrifter mm.) som er sentrale samt hvilke tidsskrift det er relevant å publisere i. Med en slik kunnskap kan bibliotekarene sørge for at det ble tatt høyde for disse aspektene i forskningsprosjektet og dermed legge til rette for et mer effektivt samarbeid. Igjen et område bibliotekene kan arbeide med med tanke på å avhjelpe tidsklemma.

Forskerne i fokusgruppen deltok alle i tverrfaglige prosjekter og så på dette med lim-rollen som en løsning på et aktuelt problem. Denne type rolle er ikke fremhevet som en tjeneste i den tidligere forskningen jeg har gjennomgått, men flere var inne på at tverrfaglighet og kjennskap til disipliners særegenheter kan være et område bibliotekarene kan bidra til (f.eks. Bent et al., 2007, s. 92; Jaguszewski & Williams, 2013, s. 9). Et annet aspekt ved å jobbe tverrfaglig og som ikke nødvendigvis innebærer deltakelse i tverrfaglige prosjekter, er å være stipendiat på et tverrfaglig felt. Å være stipendiat kan i seg selv til tider være ensomt fordi man ofte jobber alene om prosjektet sitt, men som tverrfaglig stipendiat kan dette i tillegg by på en særlig faglig ensomhet — et tema som ble belyst i samtalen med Martin, den tverrfaglige stipendiaten. Dette er også et område bibliotekarer kan understøtte, men det vil kreve at de har kunnskap om det å arbeide tverrfaglig. Tidligere forskning viser at det allerede

er noen bibliotek som har tilbud om kontaktpersoner for ensomme stipendiater (RIN & RLUK, 2011, s. 16).

6.2.2.3 Koordinator

Et tema som forskerne i fokusgruppen selv kom inn på gjennom deres diskusjon med hverandre, var at det var behov for at noen kunne koordinere arbeidet til de ulike administrative enhetene som bidrar til ulike deler av forskningsprosessen. Dette kan for eksempel være støttefunksjonene i IT-avdelingen, avdeling for forskning og utvikling (FoU-avdelingen) og kommunikasjonsavdelingen. Fordi biblioteket og bibliotekarene er vant til å tenke faglig, helhetlig og på tvers, mente forskerne at bibliotekarene kunne være dem som har oversikten over hvilke kompetanser som må involveres på bestemte tidspunkt i løpet av forskningsprosessen. Et slikt bidrag vil kunne understøtte behovet for å effektivisere og strømlinjeforme forskningsprosessen og gi forskerne mer tid til forskning. Samtidig er dette nok en mulighet for biblioteket og bibliotekarene å oppnå tillit fordi de her både kan bidra til en forbedring av prosessen og frigjøre tid. På denne måten kan det kanskje også arbeides med mistilliten til kontrollfunksjoner ved å få dem integrert i et større sammenhengende støtteapparat, som samlet sett viser seg som verdifullt for blant annet effektiviseringen.

6.2.2.4 Forskningsdata og bibliometri

Informantene fra fokusgruppa viste en interesse for støtte til lagring og håndtering av forskningsdata, men det var ikke noe som ble utdypet mer enn det. Dette kan være et uttrykk for manglende kjennskap og at mine informanter fra OsloMet ikke har tilbud innenfor dette. Det samme gjaldt for temaet bibliometriske analyser — heller ikke her hadde informantene så mye å si. Som jeg har vært inne på tidligere kan spørsmål knyttet til tjenester gi ulike svar alt etter hvilket bibliotektilbud forskerne har på de institusjonene de er tilknyttet. Det vil si at en diskusjon med forskere fra en annen institusjon kunne gi helt andre resultater. Ettersom støtte til håndtering og lagring av forskningsdata kan bidra til å effektivisere forskningsarbeidet og bibliometriske analyser bidra til for eksempel søknader om finansiering, vil en utvikling av tjenester innenfor disse områdene potensielt sett kunne tilføre verdi til forskeres arbeid.

Ut fra ovenstående, kan man se at både de etablerte og de mindre etablerte satsningsområdene kan bidra til at bibliotekene beveger seg i samme retning som de tre grunnprinsippene oppfordrer til. Det vil si at de fleste kan avhjelpe tidsklemma forskerne befinner seg i, men også tilføye konkret verdi. For at satsningsområdene til gjengjeld skal kunne leve opp til

forventningene og verdien av dem kunne demonstreres, er det også noen forutsetninger som må være på plass.

6.3 Forutsetninger for relevant forskningsstøtte

Deler av funnene fra empirien kunne kategoriseres som forutsetninger for at bidragene fra bibliotek og bibliotekarer til forskeres arbeid også vil oppleves som relevante. Disse handlet i høy grad om de bibliotekansattes kompetanser, men også om relasjonen mellom bibliotekar og forsker.

6.3.1 Nærhet og relasjon

For forskerne i fokusgruppen ville en fast bibliotekar som de kunne involvere i sine prosjekter både bidra til å effektivisere jobben med å søke etter relevant litteratur, men også gjøre resultatet mer presist. Hvis de derimot skulle starte på nytt med en ny bibliotekar til hvert prosjekt, ville måtte de bruke tid på å sette den nye bibliotekaren inn i temaet uten å være sikre på om resultatet ble presist nok. Det vil si at det vil være en sjanse for at resultatet ikke lever opp til forventningene og at tilliten dermed svekkes. Fokusgruppedeltakerne mente at bibliotekarene burde delta på ulike prosjektmøter, særlig de innledende, for å få en kjennskap til forskningsprosjektene. Dette, kombinert med en jevnlig dialog mellom forsker og bibliotekar, vil kunne effektivisere forskningsprosessen ved at bibliotekaren for eksempel hurtig kan gjennomføre relevante søk. Bibliotekaren blir også i stand til å raskt kunne lokalisere relevante kilder og sørge for at forskerne har det som er nødvendig for å eventuelt utføre egne søk, noe som vil spare tid for begge parter (Johannessen & Hidle, 2016, s. 18-21). En nær relasjon med gjentakende dialog legger dessuten opp til at bibliotekarene inntar Kuhlthaus roller på nivå 4 og 5: 'Advisor' og 'Counselor' (Kuhlthau, 2004), som igjen understreker at det handler om spesifikk forskningsstøtte fremfor generell biblioteksservice. Her handler det også om at støtten som gis til forskere må ha et visst nivå for at den skal oppfattes som relevant — blir hjelpen på et for grunnleggende nivå gjør forskerne det heller selv. En fast relasjon vil på denne måte kunne ha betydning for tilliten forskerne har til bibliotekarene. For forskerne i fokusgruppen var dessuten en fast bibliotekar som er lett tilgjengelig viktigere enn at bibliotekaren sitter fysisk i nærheten. Viktigheten av å ha en nær relasjon mellom bibliotekar og forsker bekreftes også av tidligere forskning (f.eks. RIN & RLUK, 2011, s. 13). En relasjon som beskrevet her vil i tillegg kunne ha en annen positiv effekt idet det omvendt blir en inngangsport for bibliotekarene til forståelsen av fagfeltene og

forskernes behov (Jensen, 2012, s. 59). Å ha kunnskap til dette er også er en sentral forutsetning for forskningsstøttens relevans, noe jeg vil komme mer inn på i det følgende.

6.3.2 Profesjonalisering

For å være en relevant deltaker i et forskningsprosjekt mente fokusgruppedeltakerne at bibliotekarene med fordel kan jobbe med å profesjonalisere seg ved å oppnå kunnskap om de spesifikke fagfeltene de støtter og deres typiske forskningsprosesser. En profesjonalisering som også vil bidra til at bibliotekarenes forskningsstøtte har større sjanse for å leve opp til forventningene, fordi de vil vite mer om behovene og dermed kunne tilpasse seg disse. Nok en gang handler det om å tilføye verdi, men denne gang ved å gjøre hjelpen mindre tilfeldig og mer effektiv. Bibliotekarenes kjennskap til forskningsprosess, fagområde og-språk vil med andre ord kunne bidra til å effektivisere forskernes arbeid. Ser man det ut fra Kuhlthaus (2004) ulike nivåer av bibliotekarroller, vil en slik spesialisering også være med til å definere det som forskningsstøtte fremfor generell biblioteksservice.

I følge informantene fra fokusgruppen er kompetanser innen tverrfaglig tenkning et annet område bibliotekarene med kan fordel profesjonalisere seg gjennom. Dette relaterer seg til tidligere tema om tverrfaglighet og oppgaven som lim i tverrfaglige prosjekter. For å ha en rolle som lim kreves det at bibliotekarene er spesialisert innen tverrfaglig tenkning, at de har kjennskap til ulike disiplinsæregenheter, tidsskrifter og databaser osv. En bibliotekar med forståelse for det tverrfaglige vil dessuten også kunne støtte tverrfaglige forskere som opplever faglig ensomhet. Gjennomgangen av tidligere forskning viste også at støtte til tverrfaglig forskningsarbeid kan være arbeidsområder for bibliotekene (f.eks. Bent et al., 2007, s. 92; Jaguszewski & Williams, 2013, s. 4).

En annen rolle som bibliotekene kan utvikle er knyttet til jobben med å formidle ulik spesialisthjelp der det er behov. At det kan være relevant med en slik rolle kom frem både gjennom tidligere forskning og resultatene fra verdenskafeen og fokusgruppen. Jaguszewski og Williams (2013, s. 16) var eksempelvis inne på 'Consultants'-rollen, rådgiverrollen, hvor bestemte bibliotekarer er ute på fakultetene for å se hvilke behov som eksisterer eller oppstår, for deretter å henvise videre til bibliotekets spesialister på området. Dette vil både kreve at bibliotekarene «infiltrerer» fakultetene og at de har en bred kunnskap om bibliotekets tjenester og bibliotekarenes ulike kompetanser. En slik rolle vil dessuten også kunne bidra til å koordinere de administrative støttefunksjonenes bidrag (jf. punktet om koordinatorrollen i forrige kapittel) og derfor ikke utelukkende brukes til å henvise til bibliotekets spesialister.

Også dette vil kreve kompetanseheving i form av bred kjennskap til institusjonens øvrige støttefunksjoner osv.

6.3.3 Synliggjøring av forskningsstøtte

Tidligere forskning og funnene fra både verdenskafeen og fokusgruppen påpekte at forskere sannsynligvis har lite kjennskap til bredden av bibliotekets tilbud og at det derfor er behov for å jobbe med synliggjøring av bibliotekene. Tidligere forskning viser blant annet at forskere ikke alltid vet hvilke tjenester bibliotekene tilbyr og at dette kan skyldes liten synlighet (Kroll & Forsman, 2010, s. 18; Vaughan et al., 2013, s. 313; Wiklund & Voog, 2013, s. 3). Den manglende relasjonen mellom bibliotekar og forsker, forårsaket av digitaliseringen, kan være en av årsakene til at budskapet om bibliotekets tjenester ikke når ut på samme måte som tidligere (RIN & RLUK, 2011, s. 8). Både det å etablere gode relasjoner og synliggjøre biblioteket kan på denne måten ses som noe som henger sammen. Jaguszewski og Williams beskrivelse av 'Advocates' som en ny bibliotekarrolle, hvor fokuset er å «selge inn» tjenester der det er relevant, kan på bakgrunn av dette være en relevant måte å jobbe aktivt for å synliggjøre bibliotekets tilbud. I likhet med rollene nevnt i avsnittet over krever denne type markedsføringsarbeid bibliotekarer som er utadvendte og som kan etablere dialog og involvere seg med andre på tvers av hele institusjonen. Gjennom verdenskafeen ble det blant annet spesifisert at bibliotekarenes kompetanser må markedsføres på linje med andre ressurser, og at biblioteket må være tydelige på hva de kan og ikke kan tilby. Det ble også fremhevet at det er viktig å vinkle kommunikasjonen slik at formålet og nytteverdien av tjenestene er tydelig. På denne måten mente deltakerne også at bibliotekene kan unngå at forskerne opplever dem som nok en kontrollfunksjon.

På bakgrunn av dette kan det å jobbe med synliggjøring av bibliotekets forskningsstøtte være helt sentralt for at det biblioteket utvikler også blir brukt. Omvendt kan manglende synlighet i verste fall være med til å svekke relevansoppfattelsen av biblioteket.

6.3.4 Organisering av forskningsstøttearbeidet

Satsningsområdene og forutsetningene nevnt over er alle sentrale bidrag for at bibliotekene kan jobbe med å oppnå mål relatert til de tre grunnprinsippene: avhjelpe tidsklemma, tilføye konkret verdi og leve opp til forventningene. Men det er også et annet avgjørende moment i denne sammenhengen som både kom til overflaten i løpet av verdenskafeen og fokusgruppen, nemlig bibliotekarenes kompetanser, bibliotekets organisering og antallet menneskelig ressurser. De bibliotekansatte stilte blant annet spørsmål til om:

- bibliotekarene har de nødvendige kompetansene som skal til for å bygge nettverk og etablere en relasjon til forskerne
- bibliotekarene har metodene som trengs for å møte forskere i deres arbeid
- bibliotekarene har kompetansene til å delta i forskningsprosjekter
- bibliotekene er organisert hensiktsmessig med tanke på å støtte tverrfaglige forskningsprosjekter
- bibliotekene har ressursene som skal til for at den samme bibliotekaren kan trå til ved behov og dermed være en å stole på.

Til dette så de et behov for både kompetanseheving og en organisering som understøtter arbeidet med forskningsstøtte. En løsning på det sistnevnte kunne være å la bibliotekarer som jobber med forskningsstøtte sitte samlet. På denne måten kan de lett dra nytte av hverandres kompetanser, også innenfor ulike fagfelt i forbindelse med tverrfaglige prosjekter. At bibliotekarene sitter samlet og forskerne enkelt kan bli henvist til den type spesialist de har behov for, var også noe som ble poengtert som nyttig i fokusgruppen. Under fokusgruppens diskusjon om å ha en fast bibliotekar som kan trå til ved behov, ble dette også stilt spørsmål til om bibliotekene har ressurs nok til dette. Her ble det kommentert at både størrelsen på forskningsprosjektet og bibliotekets ressurser, ville være avgjørende for om dette var aktuelt og i det hele tatt kunne la seg gjøre.

Forutsetningene som er nevnt i dette kapitlet vil kreve mye arbeid fra bibliotekenes side, men arbeides det for å bygge nettverk, etablere relasjoner, heve kompetansene og tilpasse og utvikle organisasjonen, vil også verdien av det man tilbyr bedre kunne demonstreres og forventningene lettere etterleves.

6.4 Oppsummering og avsluttende refleksjoner

Min undersøkelse av forskernes arbeidssituasjon og det som påvirker den avdekket flere av de samme aspektene som ble fremhevet i tidligere forskning. Forskernes hverdag er preget av tidspress og en fragmentert arbeidshverdag og mye av arbeidet deres foregår i samarbeid med andre og gjerne på tvers av fag. Forskere foretrekker også å bruke enkle og/eller sikre løsninger når oppgaver skal løses, fremfor de kanskje mer kompliserte, men optimale. Det var likevel noen nyanser og andre perspektiver som kom frem i løpet av min studie, som er annerledes og som supplerer den forskningen som allerede finnes. Ved hjelp av institusjonell etnografi fikk jeg informantene som kunnskapsbærere av egen virksomhetskunnskap til å vise

meg hva som er viktig i deres arbeid. Det var også deres historier som førte til at jeg senere kunne fremheve de tre grunnprinsippene som vil være sentrale for utviklingen av forskningsstøtte: avhjelpe tidsklemma, tilføye konkret verdi til forskningsarbeidet og oppnå tillit ved å leve opp til forventningene.

Ved å bruke funnene fra intervjuene som utgangspunkt for verdenskafeen og fokusgruppen, og resultatene fra verdenskafeen som råmateriale for forskernes konkretisering av hva de mener er relevante bidrag, ble også satsningsområder for bibliotekenes utviklingsarbeid klarlagt. Sammenlignet med det tidligere forskning fremhevet som relevant forskningsstøtte, var det især arbeidet med å koordinere bidragene til de ulike administrative støttefunksjonene, være lim i tverrfaglige forskningsprosjekter og utvikling av biblioteket som formidlingsarena, som utpekte seg som supplement til eller en utdypning av det eksisterende. Det kom også frem at arbeid relatert til det institusjonelle arkivet ble betraktet som en administrativ tidsrøver og at forskerne ønsket at biblioteket overtok denne type oppgaver. Spørsmålet om bibliotekarene skal bidra med ikke-kvalifisert arbeid som kopiering og skanning ble i tillegg raskt avfeid.

Utover dette viste funnene mine at det er nødvendig å arbeide med både relasjonsbygging, kompetanseheving, synliggjøring og omorganisering for at bibliotekenes bidrag til forskernes arbeid skal ha størst mulig sjanse for å leve opp til forventningene. Heller ikke disse forutsetningene er ulikt det andre studier har påpekt, likevel er de her utdypet og fremstilt samlet. Sammen med grunnprinsippene og satsningsområdene utgjør forutsetningene et konkret bidrag til utviklingen av relevant forskningsstøtte.

7 Avslutning

Gjennom denne oppgaven er det identifisert tre grunnprinsipper, syv satsningsområder og fire forutsetninger som peker ut en utviklingsretning som kan bidra til at UH-bibliotekene kan styrke sin relevans for dagens forskere.

Det første av de tre grunnprinsippene handler om at bibliotekene må fokusere på at den hjelpen de utvikler og tilbyr er med til å avhjelpe den tidsklemma mange forskere befinner seg i. Selve tidsklemma handler om at forskere i dag må balansere mellom ulike oppgaver knyttet til undervisning, forskning og administrasjon, og at dette går utover forskningstiden. Arbeidet med forskning påvirkes også av publiseringskravet. For å nå publiseringsmålene må forskerne effektivisere der de kan og prioritere bort det som ikke er av relevans for egne prosjekter. Det

vil også si at bibliotekets forskningsstøtte må tilpasses en slik arbeidssituasjon: den må være effektiviserende. Det andre grunnprinsippet går ut på at forskningsstøtten primært må tilføre konkret og tydelig verdi for forsknings- og publiseringsprosessen. Har det ikke verdi for arbeidet med forskning eller har det for eksempel en kontrollerende form, oppfattes det heller ikke relevant. Verdifull forskningsstøtte vil primært være noe som bidrar til å effektivisere forskningsarbeidet og gjerne noe som minimerer tiden forskere bruker på administrativt arbeid. Det må også gjerne være enkle løsninger som er tilpasset arbeidsflyten, fremfor de mer kompliserte som kan virke som de mest optimale på papiret. I utviklingen av forskningsstøtte er det med andre ord helt vesentlig å vurdere hvilken verdi det man utvikler vil ha for forskernes arbeid. Det siste, men like betydningsfulle grunnprinsippet for utviklingsarbeidet, er å leve opp til forskernes forventninger fra første stund. Forskerne må ha tillit til at utførelsen av de konkrete bidragene som andre kommer med har den nødvendige kvaliteten. Først når dette er bevist har man en plass i forskernes nettverk. Dette gjelder også for teknologier som EndNote. Opplever forskeren problemer med verktøyet, er det ikke sikkert at hun/han stoler nok på det til å bruke det igjen. Det tredje grunnprinsippet er slik tett knyttet til prinsippet om å tilføre verdi, men her er fokuset snarere på å demonstrere selve verdien av tjeneste i praksis. Bibliotekarens bidrag må med andre ord ha den kvaliteten som forskeren forventer. Først da vil forskeren få tillit til bibliotekaren og en mulig relasjon etableres.

Utover grunnprinsippene som peker ut en tydelig retning for utviklingsarbeidet ble det, gjennom studiens involvering av bibliotekansatte og forskere, klargjort hva som er relevante bidrag fra bibliotek og bibliotekarer til forskernes arbeid. Forskerne fremhevet i alt syv områder som de mente kunne være relevante bidrag. Disse ble i oppgaven formulert som satsningsområder for utviklingen av forskningsstøtte og handlet i grove trekk om å:

- 1) Utvikle samlingen med fokus på elektronisk tilgang.
- 2) Gjennomføre og/eller gi støtte til litteratursøk
- 3) Støtte arbeidet med publisering og arkivering
- 4) Utvikle biblioteket som formidlingsarena
- 5) Bidra til arbeidet med tverrfaglig forskning
- 6) Være koordinator for administrative støttefunksjoner
- 7) Ta fatt på oppgaver relatert til forskningsdata og bibliometri

De tre første punktene er allerede etablerte arbeidsområder i de fleste UH-bibliotek mens de fire siste er nyere og mindre etablerte oppgaver. Hovedparten av disse områdene kan på ulike måter bidra til å effektivisere forskernes arbeid og gi dem mer tid til selve forskningsarbeidet. Når det gjelder biblioteket som formidlingsarena handler det dog primært om å bidra til å synliggjøre forskningen. Dette er også en gylden anledning til å oppnå tillit hos forskere som ellers ikke bruker biblioteket. Til grunnprinsippene og de fremhevede satsningsområdene, er det også knyttet noen forutsetninger som må være på plass for at bidragene i siste ende oppleves relevante i praksis. Dette var også noe som ble tydeliggjort gjennom empirien.

Den første forutsetningen handler om å bygge gode relasjoner til forskerne og bli en del av deres nettverk. Funn fra oppgavens undersøkelser viser at forskerne foretrekker å ha en fast bibliotekar de kan bruke ved behov. Dette mener de vil effektivisere jobben med litteratursøk og gjøre søkenes resultater mer presise. Motsatt vil de være usikre på resultatet om det er en ny bibliotekar hver gang. På denne måten vil en fast relasjon også bidra til å bygge tillit. En annen sentral forutsetning for at forskningsstøtten skal oppleves relevant, er profesjonalisering av bibliotekaren. Forskerne ser bibliotekarens kunnskaper om forskningsprosesser, fagområde og -språk som en styrke. Noe som igjen vil gjøre det lettere for bibliotekaren å leve opp til forventningene. Forskerne mente videre at bibliotekarer som har kjennskap til hvordan tverrfaglige forskningsprosjekter kan foregå, kan bidra til å effektivisere denne type forskningssamarbeid. I tillegg til dette fremhevet forskerne at bibliotekaren kunne ta rollen som koordinator for de mange administrative støttefunksjonene på institusjonen og på denne måte strømlinjeforme forskningsprosessen ytterligere. Noe som igjen vil kreve at bibliotekarene også profesjonaliserer seg på dette området. Den tredje forutsetningen gikk ut på at det må jobbes med synliggjøringen av forskningsstøttetjenestene, ettersom manglende synlighet sannsynligvis også vil resultere i manglende bruk. Som den siste forutsetningen for at forskningsstøtten skal oppleves som relevant, kommer selve organiseringen av de bibliotekarene som har dette som arbeidsoppgave. For det første må det være nok ressurser til å løfte oppgavene og leve opp til forventningene. For det andre kan det være en fordel at de som arbeider med forskningsstøtte sitter samlet. På denne måten kan de dra nytte av hverandre, noe som vil være særlig hensiktsmessig for arbeidet med tverrfaglige prosjekter.

7.1 Perspektiver

Hovedmålet med å besvare denne oppgavens problemstilling har vært å komme med et konstruktivt bidrag til UH-bibliotekenes utvikling av relevant forskningsstøtte.

Grunnprinsippene, satsningsområdene og forutsetningene for dette utviklingsarbeidet, som er fremstilt over, stiller høye krav til bibliotekene. Hvilke grep det enkelte bibliotek kan ta for å utvikle relevant forskningsstøtte for sine forskere, er derfor et av mange relevante spørsmål å ta fatt på. Her må bibliotekets ressurser, eksisterende tilbud og ikke minst kjennetegn ved forskerne som er tilknyttet biblioteket, være noe av det som danner rammene for arbeidet.

Ettersom det nettopp var et konkret bidrag til bibliotekenes utviklingsarbeid jeg ønsket å komme frem til, valgte jeg å behandle en bred palett av studiens funn. Dette fremfor å gå i dybden med enkelte av de mest sentrale tematikkene, som for eksempel tillitsbegrepet. Studien viste at forskernes tillit til bibliotekaren som bidragsyter er avgjørende for at det i det hele tatt er en relasjon mellom bibliotekar og forsker. En relasjon som også har betydning for forskernes kjennskap til og bruk av ulike typer forskningsstøtte. Det vil si at bare det å gå i dybden med dette ene kunne ha gitt en kunnskap som også ville være relevant for utviklingsarbeidet på UH-bibliotekene. Også dette kunne derfor vært interessant å dykke ned i.

Et annet tema som stod sterkt i mine funn var tidspresset forskerne følte på og behovet for å effektivisere der det er mulig. Dette leder meg tilbake til innledningens tematikk og problematiseringen av forskeres manglende tid til forskning og konsekvensene dette har for forskningskvaliteten. Vil ikke samfunnet få et problem hvis forskningen det skal baseres på er et produkt av en prosess preget av tidsmangel og fokus på kvantitet fremfor fordypning og kvalitet? Og helt til sist: hvis det ikke var slik, hvis forskerne ikke hadde dette tidspresset og kravet om å publisere, hvilke behov ville de da hatt for forskningsstøtte fra biblioteket?

8 Litteraturliste

- Auckland, M. (2012). *Re-skilling for research*. *Research Libraries UK*: RLUK Research Libraries UK. Hentet fra <http://www.rluk.ac.uk/wp-content/uploads/2014/02/RLUK-Re-skilling.pdf>
- Bent, M., Gannon-Leary, P. & Webb, J. (2007). Information literacy in a researcher's learning life: the seven ages of research. *New Review of Information Networking*, 13(2), 81-99. doi: 10.1080/13614570801899983
- Bisaillon, L. (2012). An Analytic Glossary to Social Inquiry Using Institutional and Political Activist Ethnography. *International Journal of Qualitative Methods*, 11(5), 607-627. doi: 10.1177/160940691201100506
- Brewerton, A. (2012). Re-skilling for research: Investigating the needs of researchers and how library staff can best support them. *New Review of Academic Librarianship*, 18(1), 96-110. doi: <https://doi.org/10.1080/13614533.2012.665718>
- Brottveit, G. (2018). *Vitenskapsteori og kvalitative forskningsmetoder : om å arbeide forskningsrelatert*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Campbell, M. & Gregor, F. (2008). *Mapping social relations : a primer in doing institutional ethnography*. Toronto: University of Toronto Press.
- Carson, L. Y. N. (2011). Designing a Public Conversation Using the World Café Method. *Social Alternatives*, 30(1), 10-14.
- Crotty, M. (1998). *The foundations of social research : meaning and perspective in the research process*. London: Sage.
- Dalmer, N. K., Stooke, R. & McKenzie, P. (2018). Institutional ethnography: A sociology for librarianship. *Library and Information Research*, 41(125), 45-60.
- Gunnes, H. (2018). *Tidsbruksundersøkelse for universiteter og høyskoler : En kartlegging av tidsbruk blant vitenskapelig og faglig tilsatte i 2016*. Hentet fra <http://hdl.handle.net/11250/2497245>
- Halkier, B. (2002). *Fokusgrupper*. Fredriksberg: Samfundslitteratur.
- Hessen, D. O. (2018). *Sannhet til salgs : et forsvar for den frie forskningen*. Oslo: Res publica.
- Jaguszewski, J. & Williams, K. (2013). *New roles for new times: Transforming liaison roles in research libraries*: Association of Research Libraries. Hentet fra <https://conservancy.umn.edu/bitstream/handle/11299/169867/TransformingLiaisonRoles.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Jensen, M. (2012). *Mer än bara fjärrlån? en kvalitativ studie om hur bibliotekarier vid Lunds universitets bibliotek ser på sitt arbete med forskarstöd*. Hentet fra <http://lup.lub.lu.se/student-papers/record/2607546>
- Johannessen, H. T. D. & Hidle, K.-M. W. (2016). *New roles for research librarians : meeting the expectations for research support* (Chandos information professional series). Cambridge, Mass: Chandos.
- Kroll, S. & Forsman, R. (2010). *A slice of research life: information support for research in the United States*. Hentet fra <https://www.oclc.org/content/dam/research/publications/library/2010/2010-15.pdf>
- Kuhlthau, C. C. (2004). *Seeking meaning : a process approach to library and information services* (2. utg.). Westport, Conn: Libraries Unltd.
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning (studietilsynsforskriften)*. Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-02-07-137?q=studietilsynsforskriften>

- Kyvik, S. (2013). Academic Workload and Working Time: Retrospective Perceptions Versus Time-Series Data. *Higher Education Quarterly*, 67(1), 2-14. doi: doi:10.1111/hequ.12001
- Polanyi, M. (2000). *Den tause dimensjonen : en innføring i taus kunnskap* (Bind nr 5). Oslo: Spartacus.
- RIN & RLUK. (2011). *The value of libraries for research and researchers*. Hentet fra <http://www.rluk.ac.uk/wp-content/uploads/2014/02/Value-of-Libraries-report.pdf>
- Shin, J. & Jung, J. (2014). Academics job satisfaction and job stress across countries in the changing academic environments. *Higher Education*, 67(5), 603-620. doi: 10.1007/s10734-013-9668-y
- Smith, D. E. (2005). *Institutional ethnography : a sociology for people* (The gender lens series). Lanham, MD: AltaMira.
- Smith, D. E. (2006). *Institutional ethnography as practice*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield.
- Stengers, I. (1999). *For en demokratisering av vitenskapene* (Bind nr 4). Oslo: Spartacus.
- Tan, S. & Brown, J. (2005). The World Café in Singapore: Creating a Learning Culture Through Dialogue. *The Journal of Applied Behavioral Science*, 41(1), 83-90. doi: 10.1177/0021886304272851
- Universitets- og høyskolerådets bibliotekutvalg. (2015). *Bibliotek i universitets- og høyskolesektoren - utvikling, roller og oppgaver 1. november 2015 - Rapport til Kunnskapsdepartementet*: Universitets- og høyskolerådets bibliotekutvalg (UHR B). Hentet fra https://www.uhr.no/_f/p1/i032fbb43-f31c-4549-aa02-3317fac423a4/2015-uhrbkdstrategi_endelig_versjon.pdf#page=1&zoom=auto,-124,842
- Vaughan, K. T. L., Hayes, B. E., Lerner, R. C., McElfresh, K. R., Pavlech, L., Romito, D., . . . Morris, E. N. (2013). Development of the research lifecycle model for library services. *Journal of the Medical Library Association*, 101(4), 310-314. doi: 10.3163/1536-5050.101.4.013
- Voog, H., Arnebrant, K., Bank, M., Eltén, A., Johnsson, M., Kjellberg, S., . . . Persson, A.-C. (2013). *Tillgänglighet, närhet och synlighet – gemensamma utmaningar för LUB-nätverket för att möta forskares behov av stöd vid Lunds universitet*. Lunds universitets bibliotek (LUB). Hentet fra <http://portal.research.lu.se/portal/files/5848831/3404888.pdf>
- Widerberg, K. (2015). *I hjertet av velferdsstaten : en invitasjon til institusjonell etnografi*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Wiklund, G. (2012). *Vad är forskarservice?. En litteraturöversikt inom LUB-projektet Forskares behov av service och stöd*. Lund universitets bibliotek. Hentet fra <http://lup.lub.lu.se/record/3364114>
- Wiklund, G. & Voog, H. (2013). It takes two to tango—making way for relevant research support services at Lund University Libraries (LUB). *ScieCom Info*, 9(1).

9 Vedlegg

Oversikt:

Vedlegg 1: Intervjuguide

Vedlegg 2: Presentasjon med spørsmål til verdens kafé

Vedlegg 3: Presentasjon og spørsmål til fokusgruppe

Vedlegg 4: Godkjenning fra NSD

Vedlegg 5: Samtykkeskjema/informasjonskriv til informanter

Temaer til intervju/samtaler med forskere på HiOA

Innledning

- **Om prosjektet:**

Denne undersøkelsen vil være med til å danne det empiriske grunnlaget for et MA-prosjekt om hva et moderne universitetsbibliotek skal være. Vi er først og fremst interessert i å oppnå en bedre forståelse for din arbeidshverdag som forsker. Temaet for undersøkelsen er ikke mer konkret enn det. Vi går veldig åpent til verks med intervjuet eller samtalen og så får vi se hvor det leder oss hen. Vi er først og fremst opptatt av din historie, verden sett fra ditt ståsted, og så skal jeg nok styre oss i retning av det vi ønsker å høre mer om.
- **Praktisk informasjon:**

Intervjuet varer i ca. 75 min. Resultatene blir tatt opp på bånd, men jeg vil slette opptakene så snart jeg har bearbeidet informasjonene og prosjektet er avsluttet. Resultatene vil anonymiseres og jeg vil unngå å publisere informasjoner som gjør at du kan gjenkjennes osv. Jeg vil heller ikke registrere noen personopplysninger. Ok?

Om forsknings- og publiseringsprosessen

Kan du fortelle om:

- Hvordan du går frem i et forskningsprosjekt eller i publiseringsforløpet?
- Vi kan f.eks. begynne med å snakke om hvordan ideene eller prosjektene oppstår eller tar form og hvordan du jobber videre fra det.

Avslutning

1. Er det noe du ønsker å legge til?
2. Har du noen spørsmål til det vi har snakket om?

Takk for hjelpen!

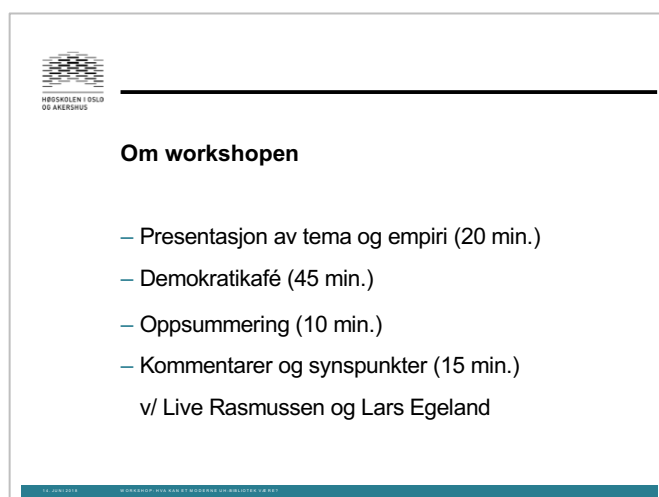
Presentasjon og spørsmål til verdens kafé

14. JUNI 2018

HØRSKOLEN I OSLO
OG AKERSHUS

Workshop
**Hva kan et moderne
UH-bibliotek være for forskere?**

HØRSKOLEN I OSLO
OG AKERSHUS

Om workshopen

- Presentasjon av tema og empiri (20 min.)
- Demokratikafé (45 min.)
- Oppsummering (10 min.)
- Kommentarer og synspunkter (15 min.)

v/ Live Rasmussen og Lars Egeland

Fargebilde fjernet

FORMÅLET MED WS:
Refleksjon, diskusjon og inspirasjon

Fargebilde fjernet

UTGANGSPUNKTET:
Hvordan ser forskernes praksis ut i dag og hva er det som former den?

14. JUNI 2016 WORKSHOP: HVÅR KAN ETIDDEGENE OPPLØSSES I ARBEIDET

Fargebilde fjernet

UNDERSØKELSEN:
Kan du fortelle om hvordan du går frem i et forskningsprosjekt?

14. JUNI 2016 WORKSHOP: HVÅR KAN ETIDDEGENE OPPLØSSES I ARBEIDET

Informantene

Martin, tverrfaglig stipendiat

- Arbeider effektivt og konsentrert
- Lite faglig nettverk
- Opptatt av publiseringskrav og tidspress
- Negative erfaringer med tekniske hjelpemidler

14. JUNI 2016 WORKSHOP: HVÅR KAN ETIDDEGENE OPPLØSSES I ARBEIDET

Informantene

Kristin, humanist

- Lesing og skriving er forskningen
- Stort faglig nettverk
- Opptatt av publiseringskrav
- Negativ erfaring med teknologi
- Negativ til støtte som oppfattes som kontroll

14 JUNI 2018 HØRSKOP, NYNKAU, STROGENSE, UNIBILDTEN, VARET 4

Informantene

Ann, tverrfaglig

- Effektiv
- Heldigital
- Mål: skaffe mest mulig eksterne forskningsmidler
- Stort faglig nettverk
- Negativ til byråkratisk og tidkrevende støtte

14 JUNI 2018 HØRSKOP, NYNKAU, STROGENSE, UNIBILDTEN, VARET 5

Informantene

Fredrik, helsefag

- Arbeider innenfor et politisk prioritert område
- Positive erfaringer med teknologi og digitale løsninger
- Aktiv bruker av sosiale medier
- Stort faglig nettverk
- Krysspress studenter/samfunnsansvar og forskning

14 JUNI 2018 HØRSKOP, NYNKAU, STROGENSE, UNIBILDTEN, VARET 10

Funn i tre hovedkategorier:

- Tid og effektivitet
- Tillit og nettverk
- Støttefunksjoner – holdninger og behov

14. JUNI 2014 HØRSKOP: HVILKAVI MØDENE DRIBLITER VÅRET 11

Fargebilde fjernet

KATEGORI 1:
Tid og effektivitet

14. JUNI 2014 HØRSKOP: HVILKAVI MØDENE DRIBLITER VÅRET 12

Tid og effektivitet

”Det merker jeg jo, at det også gjør artikkelformatet attraktivt, at man kan få det ut på printeren fem minutter senere liksom, eller to minutter etterpå. Og faktisk skanne igjennom og se om det er nyttig [...] Det sitter ørlite grann lenger inne å bestille bøker fra andre bibliotek [hvis egen institusjon ikke har boka], jeg gjør det, men det sitter langt inne, det gjør det. Fordi det tar lengre tid, liksom. Og ofte vil du jo ha det NÅ!”
(Martin, tverrfaglig stipendiat)

14. JUNI 2014 HØRSKOP: HVILKAVI MØDENE DRIBLITER VÅRET 13

Tid og effektivitet

”Jeg må publisere så og så mye, så... ellers så mister jeg jo en del av forskningstida mi...”
(Kristin, humanist)

14 JUNI 2018 WORKSHOP: HVA KAN ET HOSERNE OG HILFTEKUNNET

Tid og effektivitet

“I see it [forskning og publisering] as a manufacturing process, so it's about creating new knowledge [...] there is not a whole lot, in terms of templates for the output, that could enable the researchers to produce more. It's really about streamlining the process, as much as possible”
(Ann, tverrfaglig)

14 JUNI 2018 WORKSHOP: HVA KAN ET HOSERNE OG HILFTEKUNNET

Tid og effektivitet

”Og så får du på en måte beskjed om at: ja, hvorfor har du ikke publisert eller hvorfor har du ikke, ja, flere artikler? [...] Det blir litt sånn at forskning blir et privatanliggende fordi du må gjøre det på fritiden din, hvis du skal publisere eller produsere nok”
(Frederik, helsefag)

14 JUNI 2018 WORKSHOP: HVA KAN ET HOSERNE OG HILFTEKUNNET

Fargebilde fjernet

KATEGORI 2: Tillit og nettverk

14. JUNI 2014

WORKSHOP: HVILKAN ET NORSKENS OG BIBLIOTEK VÆRE?

17

HØGSKOLEN I OSLO
OG AKERSHUS

Tillit og nettverk

”På fakultetet så har vi to som [...] skal liksom da dobbeltsjekke om det [registrerte publikasjoner] er vitenskapelig eller ikke for eksempel. Det synes jeg er sløsing av penger.”

(Kristin, humanist)

14. JUNI 2014

WORKSHOP: HVILKAN ET NORSKENS OG BIBLIOTEK VÆRE?

18

HØGSKOLEN I OSLO
OG AKERSHUS

Tillit og nettverk

”Producing research is about the relationships with people, more than it is about research itself”

(Ann, tverrfaglig)

14. JUNI 2014

WORKSHOP: HVILKAN ET NORSKENS OG BIBLIOTEK VÆRE?

19

Tillit og nettverk

”Man må jo bruke ulike typer kilder for å komme frem til det [forskningsprosjektet] – det blir liksom ikke til i min egen boble, egentlig, så man får jo innspill og inspirasjon både fra folk og bøker og artikler [...] Og også gjennom media også [...] får ideer fra Twitter for eksempel, Facebook. Så der også, er det jo temaer som tas opp. Og i sosiale medier kan du jo spisse hvem du følger, sånn at du får informasjon som er interessant for eller relevant for deg da, for dine fagområder”
(Frederik, helsefag)

14 JUNI 2014 HØRSKOLEN I OSLO OG AKERSHUS 14

Tillit og nettverk

”Man gjør det jo for at det skal forenkles hverdagen, så med en gang det føles utrygt - det er jo mange her bortover i gangen som har opplevd sånne EndNote-ting som gjør at de ikke tør å bruke det for det det er verdt, liksom. Som bruker det som jeg gjør [generere litteraturlister] eller som faktisk ikke bruker det overhodet”
(Martin, tverrfaglig stipendiat)

14 JUNI 2014 HØRSKOLEN I OSLO OG AKERSHUS 15

Fargebilde fjernet

KATEGORI 3:
Støttefunksjoner – holdninger og behov

14 JUNI 2014 HØRSKOLEN I OSLO OG AKERSHUS 16

Støttefunksjoner – holdninger og behov

”Samtidig så driver jeg med et tverrfaglig felt [...] det er liksom over i flere fagområder og det gjør det jo enda mer komplisert, og dermed burde man jo sikkert i enda større grad drevet med sånn systematisk søkearbeid, men samtidig, så føler jeg at de gangene jeg har prøvd å gjøre det, så har det blitt helt crazy”
(Martin, tverrfaglig stipendiat)

14. JUNI 2016 HØRSØP: HVILKEN STØTTE FÅR BILDTEN I ÅRET 22

Støttefunksjoner – holdninger og behov

”Har dere tenkt hvordan dere kan formidle vår forskning utover?”
(Kristin, humanist)

14. JUNI 2016 HØRSØP: HVILKEN STØTTE FÅR BILDTEN I ÅRET 23

Støttefunksjoner – holdninger og behov

”If I can't trust somebody to provide me worthwhile guidance in this, then it's better for me to just do it my self and I will learn by doing and screwing it up [...] so you really have to have somebody at the other end to that thing that knows their business”
(Ann, tverrfaglig)

14. JUNI 2016 HØRSØP: HVILKEN STØTTE FÅR BILDTEN I ÅRET 24

Diskusjon - Tid og effektivitet

Kort oppsummert:

- Å skaffe litteratur må gå kjapt (artikkelformatet er attraktivt)
- Fokus på å publisere fordi det har konsekvenser for forskningstiden
- Forskningstiden blir spist opp av andre gjøremål
- Forskningsprosessen må være så strømlinjeformet som mulig

Spørsmål:

- (Hvordan) kan bibliotekene forholde seg til dette?
- (Hvordan) kan vi hjelpe?
- Er vi eller hvordan blir vi effektive nok?
- Hvilken kompetanse er nødvendig og har vi den?
- Er vi organisert på måter som er egnet til å operere i en slik verden?

14. JUNI 2014

FORSKNINGSOPPGAVER I HØGSKOLENE I OSLO OG AKERSHUS

24

Diskusjon - Tillit og nettverk

Kort oppsummert:

- Mistillit til kontrollfunksjoner
- Å produsere forskning handler om relasjoner og nettverk
- Forskningen tar form i et nettverk av personer og teknologi
- Man må kunne stole på folk og teknologi – føles det utrygt lar man være

Spørsmål:

- (Hvordan) kan dette relateres til bibliotekene?
- (Hvordan/hvor) kan vi bli en del av nettverket rundt forskerne?
- (Hvordan) kan vi opparbeide oss tillit?
- Hvilken kompetanse er nødvendig, og har vi den?
- Er vi organisert slik at vi kan være en del av forskernes nettverk?

14. JUNI 2014

FORSKNINGSOPPGAVER I HØGSKOLENE I OSLO OG AKERSHUS

25

Diskusjon - Støttefunksjoner

Kort oppsummert:

- Enkelte typer forskere har særlige utfordringer når det kommer til informasjonssøking
- Støttefunksjoner fremfor kontrollfunksjoner
- Det må tilføre konkret verdi og substans

Spørsmål:

- Hva er det i disse forskerfortellingene som kan være arbeidsoppgaver for oss?
- Hvilke kompetanser er nødvendige for å utføre dem, og har vi dem?
- Er vi organisert på måter som er egnet til å utføre dem?

14. JUNI 2014

FORSKNINGSOPPGAVER I HØGSKOLENE I OSLO OG AKERSHUS

26

Hva kan et moderne
UH-bibliotek være for forskere?

14. JUNI 2016 WORKSHOP: HVA KAN ET MODERNE UH-BIBLIOTEK VÆRE? 23

“I do not use the Library [...] I would like
a library to be open, willing and reach
out to me to do research collaboration”
(Ann, tverrfaglig)

14. JUNI 2016 WORKSHOP: HVA KAN ET MODERNE UH-BIBLIOTEK VÆRE? 24

Presentasjon og spørsmål til fokusgruppe

(Spørsmålene vises under det lysbildet i presentasjonen hvor de ble stilt)

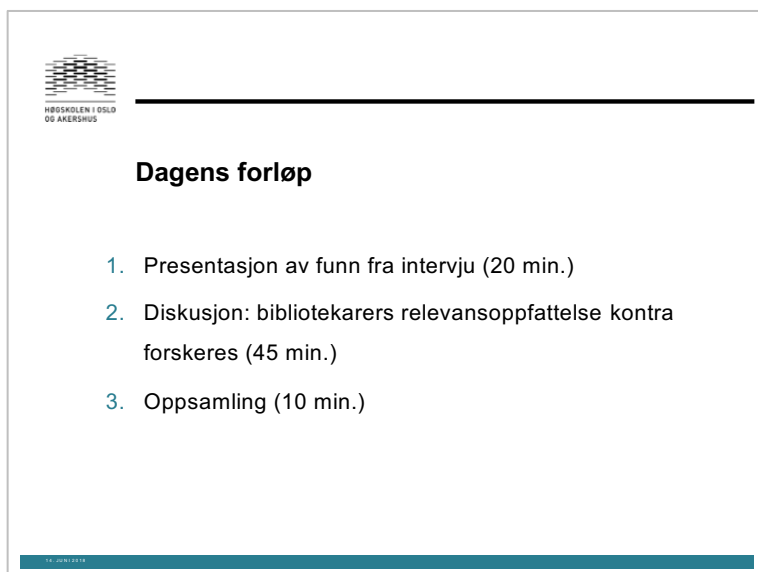

14. JUNI 2018

HØGSKOLEN I OSLO
OG AKERSHUS

Fokusgruppe

**Hvordan mener forskere ved
HiOA at biblioteket kan være
relevant for dem?**

HØGSKOLEN I OSLO
OG AKERSHUS

Dagens forløp

1. Presentasjon av funn fra intervju (20 min.)
2. Diskusjon: bibliotekarers relevansoppfattelse kontra forskeres (45 min.)
3. Oppsamling (10 min.)

14. JUNI 2018

Fargebilde fjernet

DEL 1:
Presentasjon av
funn fra intervju

14. JUNI 2019

Fargebilde fjernet

KATEGORI 1:
Tid og effektivitet

14. JUNI 2019

Tid og effektivitet

”...så får du på en måte beskjed om at: ja, hvorfor har du ikke publisert eller hvorfor har du ikke, ja, flere artikler? [...] Det blir litt sånn at forskning blir et privatanliggende fordi du må gjøre det på fritiden din, hvis du skal publisere eller produsere nok”
(Frederik, helsefag)

”Jeg må publisere så og så mye, så... ellers så mister jeg jo en del av forskningstida mi...”
(Kristin, humanist)

14. JUNI 2019

Tid og effektivitet

“I see it [forskning og publisering] as a manufacturing process, so it’s about creating new knowledge [...] there is not a whole lot, in terms of templates for the output, that could enable the researchers to produce more. It’s really about streamlining the process, as much as possible”
(Ann, tverrfaglig)

14. oktober 2014

Spørsmål:

- Har dere noen holdninger/kommentarer/spørsmål [til historiene under ‘Tid og effektivitet’]?
- Noe dere kjenner dere igjen i eller ikke?

Fargebilde fjernet

KATEGORI 2:
Tillit og nettverk

14. oktober 2014

Tillit og nettverk

“Producing research is about the relationships with people, more than it is about research itself”

(Ann, tverrfaglig)

”Man må jo bruke ulike typer kilder for å komme frem til det [forskningsprosjektet] – det blir liksom ikke til i min egen boble, egentlig, så man får jo innspill og inspirasjon både fra folk og bøker og artikler [...] Og også gjennom media også [...] får ideer fra Twitter for eksempel, Facebook.”

(Frederik, helsefag)

Tillit og nettverk

”If I can’t trust somebody to provide me worthwhile guidance in this, then it’s better for me to just do it my self and I will learn by doing and screwing it up [...] so you really have to have somebody at the other end to that thing that knows their business”

(Ann, tverrfaglig)

”På fakultetet så har vi to som [...] skal liksom da dobbeltsjekke om det [registrerte publikasjoner] er vitenskapelig eller ikke for eksempel. Det synes jeg er sløsing av penger.”

(Kristin, humanist)

Tillit og nettverk

”Man gjør det jo for at det skal forenkle hverdagen, så med en gang det føles utrygt - det er jo mange her bortover i gangen som har opplevd sånne EndNoting som gjør at de ikke tør å bruke det for det det er verdt, liksom. Som bruker det som jeg gjør [generere litteraturlister] eller som faktisk ikke bruker det overhodet”

(Martin, tverrfaglig stipendiat)

Spørsmål:

- Har dere noen holdninger/kommentarer/spørsmål [til historiene under ‘Tillit og nettverk’]?
- Noe dere kjenner dere igjen i eller ikke?

Fargebilde fjernet

KATEGORI 3:
Støttefunksjoner – holdninger og behov

HØGSKOLEN I OSLO
OG AKERSHUS

Støttefunksjoner – holdninger og behov

”Samtidig så driver jeg med et tverrfaglig felt [...] det er liksom over i flere fagområder og det gjør det jo enda mer komplisert, og dermed burde man jo sikkert i enda større grad drevet med sånn systematisk søkearbeid, men samtidig, så føler jeg at de gangene jeg har prøvd å gjøre det, så har det blitt helt crazy”

(Martin, tverrfaglig stipendiat)

HØGSKOLEN I OSLO
OG AKERSHUS

Støttefunksjoner – holdninger og behov

”Har dere tenkt hvordan dere kan formidle vår forskning utover?”
(Kristin, humanist)

14. JUNI 2014

HØGSKOLEN I OSLO
OG AKERSHUS

“I do not use the Library [...] I would like a library to be open, willing and reach out to me to do research collaboration”
(Ann, tverrfaglig)

14. JUNI 2014

Spørsmål:

- Har dere noen holdninger/kommentarer/spørsmål [til historiene under ‘Støttefunksjoner — holdninger og behov’]?
- Noe dere kjenner dere igjen i eller ikke?

Fargebilde fjernet

DEL 2:

Diskusjon med utgangspunkt i
bibliotekarenes oppfattelse av hva de
kan være for forskere

16. JUNI 2018

Fargebilde fjernet

DISKUSJON 1:

Bibliotekarenes roller/plasseringer i
forskeres nettverk

16. JUNI 2018

Utsagn 1

”Forskere trenger en bibliotekar som sitter i
nærheten av dem eller er tilgjengelig her-og-
nå”

16. JUNI 2018

Spørsmål til utsagn 1:

1. Er dere enige i at bibliotekarene bør sitte nær dere?
 - a) Gradbøyning: hvor enig (veldig, lite etc.). Hvorfor/hvorfor ikke?
 - b) Hvorfor skulle de sitte tett på? Hva skal de gjøre? Hvorfor/hvorfor ikke?
2. Hvor bør bibliotekarene være/sitte?

HØGSKOLEN I OSLO
OG AKERSHUS

Utsagn 2

"Biblioteket/bibliotekarene kan være "lim" i tverrfaglige forskningsgrupper eller -prosjekter"

16. JUNI 2018

Spørsmål til utsagn 2:

1. Først: Hva tror dere jeg mener med lim?
 1. Hvorfor skal bibliotekarene gjøre dette?
2. Er dere enige i at de kan være lim?
 - a) Gradbøyning: hvor enig (veldig, litt etc.). Hvorfor skal de være lim/hvorfor ikke?

HØGSKOLEN I OSLO
OG AKERSHUS

Utsagn 3

"Bibliotekarene kan være arrangører av forskningsformidlings-arrangementer, både for folk i sektoren og for "mannen i gata".

16. JUNI 2018

Spørsmål til utsagn 3:

1. Er dere enige i at de skal arrangere slike arrangementer?
 - a) Gradbøyning: hvor enig (veldig, litt etc.). Hvorfor skal de arrangere det/hvorfor ikke?
2. Hva vil det innebære å arrangere: hva presis trenger dere hjelp til/hva skal de gjøre?

Avsluttende spørsmål

1. Andre mulige roller for bibliotekarer og/eller deres plasseringer i deres nettverk?
2. Av alt vi har snakket om: hva vil dere prioritere?

14. JUNI 2018

Fargebilde fjernet

DISKUSJON 2:
Nyttige bibliotekarkompetanser

14. JUNI 2018

Utsagn 4

"Forskere trenger en bibliotekar som kan fagspråket deres og som gjerne har utdannelse i samme fagområde"

Spørsmål til utsagn 4:

1. Er dere enige i at de skal kunne fagspråket?
 - a) Gradbøyning: hvor enig (veldig, litt etc.). Hvorfor skal de kunne det/hvorfor ikke?
 - b) Har dere noen eksempler på opplevelser hvor dette har vært tilfelle? Funket det eller ev. motsatt?
2. Er dere enige i at de skal ha utdanning i samme fagområde?
 - a) Gradbøyning: hvor enig (veldig, litt etc.). Hvorfor skal de det/på **hvilket nivå**/hvorfor ikke?

Utsagn 5

"Bibliotekarene må ha kjennskap til hvordan forskningsprosessen, som er typisk for de forskerne de skal støtte, foregår"

Spørsmål til utsagn 5:

1. Er dere enige i dette?
 - a) Gradbøyning: hvor enig (veldig, litt etc.). Hvorfor skal de ha kjennskap/hvorfor ikke?
 - b) Hvor mye kjennskap bør de ha? Hvorfor?

Utsagn 6

”Forskere trenger spesialiserte bibliotekarer: noen som er gode på litteratursøk, noen som kan hjelpe med EndNote og andre som kan hjelpe med håndtering av forskningsdata (lagring og gjenfinning) og Open Access-publisering m.m.”

16. JUNI 2018

Spørsmål til utsagn 6:

1. Er dere enige i dette – trenger dere ulike folk som kan spesifikke ting til fingerspissene?
 - a) Gradbøyning: hvor enig (veldig, litt etc.). Hvorfor er det nødvendig med spesialister/hvorfor ikke?

Avsluttende spørsmål

1. Andre nyttige kompetanser dere kunne tenke dere at bibliotekarene hadde?
2. Av alt vi har snakket om: hva vil dere prioritere?

16. JUNI 2018

Fargebilde fjernet

DISKUSJON 3:
Områder biblioteket bør jobbe med

14. JUNI 2014

HØGSKOLEN I OSLO
OG AKERSHUS

Utsagn 7

”Litteraturoversikter basert på søk utført av eller med hjelp fra bibliotekarer, bidrar til bedre søknader”

14. JUNI 2014

Spørsmål til utsagn 7:

1. Er dere enige i dette – står søknaden sterkere med ”profesjonell” litteratursøkhjelp?
 - a) Gradbøyning: hvor enig (veldig, litt etc.). Hvorfor er det bedre/hvorfor ikke?

Utsagn 8

”Biblioteket kan hjelpe forskere med digitaliseringsoppgaver som å gjøre artikler åpent tilgjengelig digitalt (Open Access), lagring av forskningsdata og utføre bibliometriske analyser (bl.a. siteringsanalyser)”

Spørsmål til utsagn 8:

1. Savner dere/trenger dere hjelp på disse områdene?
2. Er dere enige i at biblioteket kan hjelpe dere med dette?
 - a) Gradbøyning: hvor enig (veldig, litt etc.). Hvorfor trenger dere dette/hvorfor ikke?

Utsagn 9

”En av bibliotekets viktigste oppgaver er samlingsutvikling; de må sørge for at forskere har tilgang til kvalitetssikret litteratur og den nyeste forskningen – trykt og elektronisk”

Spørsmål til utsagn 9:

1. Er dere enige i at dette er et av bibliotekets primære oppgaver?
 - a) Gradbøyning: hvor enig (veldig, litt etc.). Hvorfor skal akkurat de gjøre det/hvorfor ikke?

Utsagn 10

”Skal biblioteket hjelpe med ikke-kvalifisert arbeid som kopiering, skanning av bøker og sjauing i forbindelse med arrangementer?”

14. JUNI 2014

Spørsmål til utsagn 10:

1. Er dere enige i at biblioteket kan påta seg oppgaver som dette (ikke nødvendigvis bibliotekarene)?
 - a) Gradbøyning: hvor enig (veldig, litt etc.). Hvorfor skal akkurat de gjøre det/hvorfor ikke?

Avsluttende spørsmål

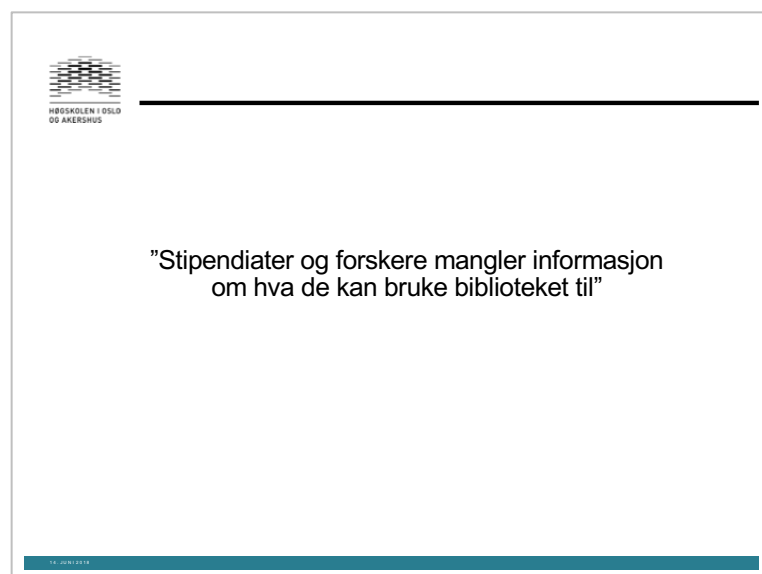
1. Er det andre områder hvor dere savner hjelp/støtte, og som dere kunne tenke dere at biblioteket/bibliotekarene tok seg av?
2. Av alt vi har snakket om: hva vil dere prioritere?

14. JUNI 2014

Oppsamling:

- Kommentarer eller spørsmål?
- Noe dere ønsker å fremheve?
- Noe dere savner at vi snakket om?

Spørsmål til eventuell manglende informasjon om biblioteket:

- Hva er deres oppfattelse/egen erfaring her?

Tusen takk for hjelpen.

Svanhild Aabø
Institutt for arkiv, bibliotek- og informasjonsfag Høgskolen i Oslo og Akershus
Pilestredet 48
0167 OSLO

Vår dato: 05.05.2017

Vår ref: 53867 / 3 / AGH

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 27.03.2017. Meldingen gjelder prosjektet:

<i>53867</i>	<i>Hva skal et moderne universitetsbibliotek være?</i>
<i>Behandlingsansvarlig</i>	<i>Høgskolen i Oslo og Akershus, ved institusjonens øverste leder</i>
<i>Daglig ansvarlig</i>	<i>Svanhild Aabø</i>
<i>Student</i>	<i>Mari Serine Kannelønning</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet og finner at behandlingen av personopplysninger er meldepliktig i henhold til personopplysningsloven § 31. Behandlingen tilfredsstiller kravene i personopplysningsloven.

Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, http://www.nsd.uib.no/personvernombud/meld_prosjekt/meld_endringer.html. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 30.06.2018, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Kjersti Haugstvedt

Agnete Hessevik

Kontaktperson: Agnete Hessevik tlf: 55 58 27 97

Vedlegg: Prosjektvurdering

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

Vedlegg 4

Kopi: Mari Serine Kannelønning Mari-Serine.Kannelonning@hioa.no

Personvernombudet for forskning

Prosjektvurdering - Kommentar

Prosjektnr: 53867

FORMÅL OG BEHANDLINGSGRUNNLAG

Prosjektets formål er å undersøke hvordan Læringssenter og biblioteks nye oppdrag som universitetsbibliotek bør formuleres, sett ut fra forskere ved HiOAs ståsted.

Prosjektet er et masterprosjekt som gjennomføres av Mari Serine Kannelønning, som er student ved HiOA og ansatt ved Læringssenter og bibliotek ved HiOA. Personvernombudet går ut fra at fordi masteroppgaven har et tema som er nært knyttet til dine arbeidsoppgaver, vil den publiserte masteroppgaven være interessant for arbeidsplassen og du vil ta med deg erfaringer fra undersøkelsen videre i ditt arbeid. Vi legger til grunn at informantene er innforstått med dette eller at du eventuelt gjør informantene oppmerksomme på dette.

Dersom datamaterialet skal benyttes til andre formål, f.eks. administrative formål ved HiOA, forutsetter vi at dette meldes til og avklares med HiOAs interne personvernombud, samt at det innhentes samtykke til dette fra utvalget.

DATAINNSAMLING

Datamaterialet skal innhentes gjennom personlig intervju og/eller gruppeintervju med forskere ved HiOA.

Dersom du inkluderer opplysninger hentet fra Internett, f.eks. fra ansattprofiler, i datamaterialet forutsetter vi at du innhenter samtykke til dette.

Når man forsker på egen arbeidsplass, må man være bevisst de utfordringer en slik dobbeltrolle innebærer. Det kan være relevant å lese vår temaside om å forske på egen arbeidsplass:

<<http://www.nsd.uib.no/personvern/forskningstemaer/egenarbeidsplass.html>>

Det framkommer at en annen ansatt ved Læringssenter og bibliotek på HiOA skal delta under intervjuer i rollen som assistent. Vi legger til grunn at vedkommende ikke skal benytte opplysningene til egne formål.

INFORMASJON OG SAMTYKKE

Utvalget informeres skriftlig og muntlig om prosjektet og samtykker til deltakelse. Informasjonsskrivet er hovedsakelig godt utformet. Vi ber om at du presiserer at datamaterialet blir anonymisert dersom deltakeren trekker seg fra prosjektet. Dersom vedkommende trekker seg og ønsker at data skal anonymiseres, skal data anonymiseres på det tidspunktet, og ikke beholdes til prosjektslutt.

Dersom opplysningene skal benyttes til andre formål enn masterprosjektets formål, forutsetter vi at det innhentes samtykke til dette (se avsnittet «Formål og behandlingsgrunnlag»).

INFORMASJONSSIKKERHET

Personvernombudet legger til grunn at dere etterfølger Høgskolen i Oslo og Akershus sine interne rutiner for

datasikkerhet.

PROSJEKTSLUTT

Forventet prosjektslutt er 30.06.2018. Ifølge prosjektmeldingen skal innsamlede opplysninger da anonymiseres. Anonymisering innebærer å bearbeide datamaterialet slik at ingen enkeltpersoner kan gjenkjennes. Det gjøres ved å:

- slette direkte personopplysninger (som navn/koblingsnøkkel)
- slette/omskrive indirekte personopplysninger (identifiserende sammenstilling av bakgrunnsopplysninger som f.eks. bosted/arbeidssted, alder og kjønn)
- slette digitale lydopptak

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet: *Hva skal et moderne universitetsbibliotek være?*

Bakgrunn og formål

Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA) har søkt om akkreditering som universitet. Bli søknaden innvilget har dette også betydning for institusjonens avdelinger som Læringscenter og bibliotek (LSB). Gjennom dette prosjektet vil jeg undersøke hva et nyetablert og moderne universitetsbibliotek skal være sett ut fra ståstedet til en sentral brukergruppe: forskerne på HiOA. Den overordnede problemstillingen jeg vil besvare er:

- Hvordan bør Læringscenter og biblioteks nye oppdrag som universitetsbibliotek formuleres, sett ut fra forskere ved HiOAs ståsted?

For å svare på dette vil jeg arbeide med to underspørsmål:

1. Hvordan er forskernes praksis knyttet til de bibliotekrelaterte temaene informasjonsinnhenting, lesing, skriving, publisering og formidling?
2. Hvordan mener forskere ved HiOA at biblioteket kan være relevant i praksiser som dette?

Valget av informanter til å besvare disse spørsmålene er gjort ved en gjennomgang av HiOAs nettsider om forskningsprosjekter og ansattes profiler. På nettsidene ansattprofiler har jeg bl.a. sett på den enkeltes publiseringsaktivitet, da det er avgjørende at informanten arbeider en del med tekst og publisering.

Prosjektet er en masteroppgave som skrives ved det erfaringsbaserte deltidsstudiet: 'Bibliotek – styring og ledelse' på HiOA.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Kvalitative intervju: Er du spurt om å være med på et kvalitativt intervju vil dette ta ca. 75 minutter. Intervjuenes spørsmål vil knytte seg til problemstillingens første underspørsmål og vil primært handle om temaene: informasjonsinnhenting, lesing, skriving, publisering og formidling. Et spørsmål kan f.eks. være: "Kan du fortelle om hvordan du finner frem til og skaffer den litteraturen du leser når du skal i gang eller jobber med en artikkel/et forskningsprosjekt?".

Vi vil være to personer som foretar intervjuet: Mari S. Kannelønning og Ingjerd Legreid Ødemark. Begge er ansatt ved Læringscenter og bibliotek. Førstnevnte er masterstudent og ansvarlig for prosjektet. Intervjuene vil tas opp med lydopptaker og filene vil bli slettet så snart de er gjennomgått og informasjonene er bearbeidet. Dataene vil dessuten anonymiseres.

Vedlegg 5

Fokusgruppe: Er du spurt om å delta i fokusgruppe vil dette kreve deltakelse av ca. 2 timers varighet. I fokusgruppen vil vi først og fremst diskutere temaer knyttet til problemstillingens andre underspørsmål. Fokusgruppen vil avholdes i løpet av høsten 2017.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Personopplysninger vil kun bli kjent for dem som utfører intervjuene: Mari S. Kannelønning og Ingjerd Legreid Ødemark og MA-prosjektets veileder Svanhild Aabø.

Som deltaker i prosjektet, vil du ikke kunne gjenkjennes i en publikasjon.

Prosjektet skal etter planen avsluttes juni 2018. Lydfilene, som er det eneste vi vil bevare på datamaskinen mens prosjektet pågår og som muligens kan si noe om din identitet (gjennom stemmen din og ev. kommentarer som inneholder navn etc.), vil kun lagres på Mari S. Kannelønnings arbeids-pc og slettes etter at prosjektet er over og masteroppgaven er levert i juni 2018.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Alle informasjonen om deg vil uansett bli anonymisert.

Dersom du har spørsmål til studien, ta kontakt med:

Mari S. Kannelønning (e-post: mari-serine.kannelonning@hioa.no eller mobil: 46 91 98 10)

Veileder: Svanhild Aabø (e-post: svanhild.aabo@hioa.no eller telefon: 67 23 83 06).

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, NSD - Norsk senter for forskningsdata AS.

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

- Jeg samtykker til å delta på intervju
- Jeg samtykker til å delta i fokusgruppeintervju